

Ref

Integritets- skyddet i informations- samhället 2.

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

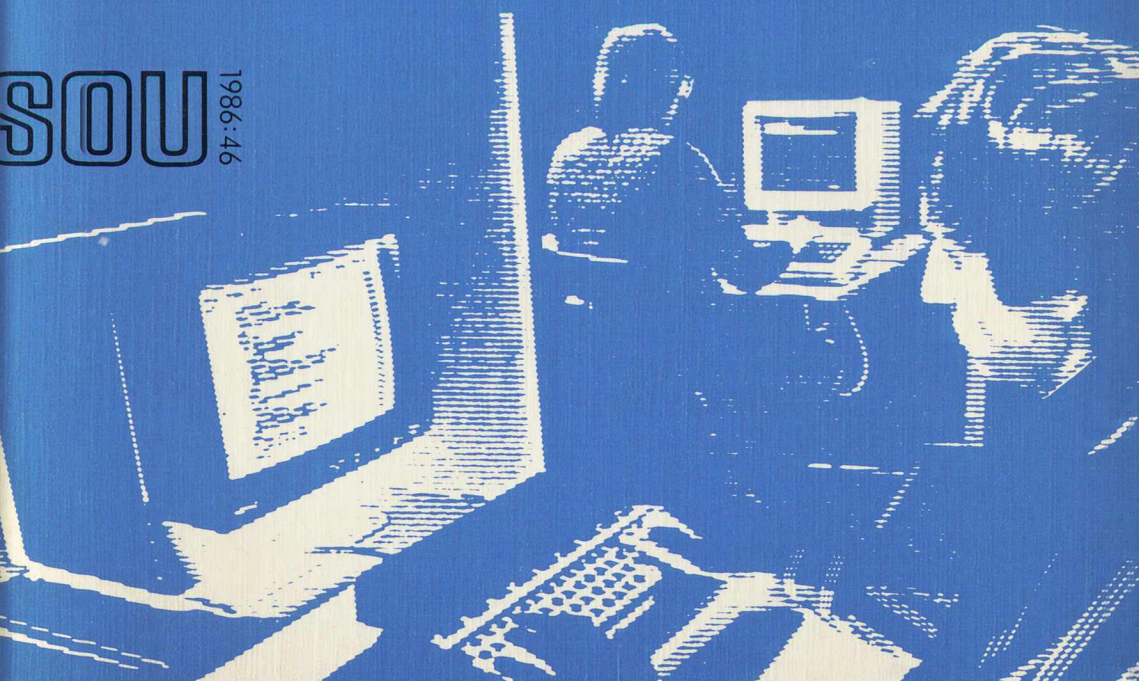

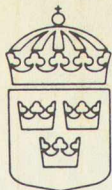
National Library
of Sweden

Ref

Integritets- skyddet i informations- samhället 2.

SOU 1986:46

Statens offentliga utredningar

1986:46

Justitiedepartementet

Integritetsskyddet i informationssamhället 2

Myndigheternas försäljning
av personuppgifter m m

Delbetänkande
av data- och offentlighetskommittén
Stockholm 1986

Omslag Liber Information

ISBN 91-38-09465-7

ISSN 0375-250X

Liber Tryck AB Stockholm 1986 623298

ALLF 101 6 015

Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Den 24 maj 1984 bemyndigade regeringen chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med högst nio ledamöter för att utreda frågan om användningen av personnummer i samhället.

Med stöd av detta bemyndigande förordnade departementetschefen den 19 september 1984 kammarrättspresidenten Carl Axel Petri till ordförande i kommittén. Samma dag förordnades till ledamöter i kommittén f.d. riksdagledamöterna Kerstin Anér och Lilly Bergander, ombudsmannen Hans-Eric Holmqvist samt riksdagledamöterna Gunnar Hökmark, Kurt Ove Johansson och Olof Johansson. Departementschefen förordnade den 15 februari 1985 universitetslektorn Yngve Sundblad till ledamot i kommittén. Kerstin Anér ersattes den 24 oktober 1985 av riksdagledamoten Birgit Friggebo. Den 23 maj 1986 ersattes Yngve Sundblad av riksdagsledamoten Bo Hammar.

Till experter i kommittén förordnades den 19 september 1984 numera kanslirådet Lars Dahllöf, folkbokföringsdirektören Wolmar Högberg, rationaliseringschefen Torbjörn Nilsson, departementssekreteraren Agneta Norén, byråchefen Nils Rydén, kammarrättsassessorn Kent Sundqvist och numera professorn Nils-Eric Svensson, den 29 oktober 1984 avdelningschefen Edmund Rapaport, den 16 november 1984 biträdande direktören Gun Neuman, den 28 december 1984 utredningsekreteraren Birgitta Frejhagen och arkivrådet Claes Gränström samt den 17 juni 1985 departementssekreteraren Birgitta Wittorp. Agneta Norén ersattes den 6 februari 1986 av departementssekreteraren Håkan Ferm. Den 1 mars 1986 ersattes Lars Dahllöf av hovrättsassessorn Sten Wahlqvist.

Den 11 oktober 1984 förordnades numera kammarrättsassessorn Christer Abrahamsson och den 28 januari 1985 hovrättsassessorn Anna Mörner till sekreterare i kommittén.

Kommittén har antagit namnet data- och offentlighetskommittén (DOK).

Data- och offentlighetskommittén har fått tilläggsdirektiv genom beslut av regeringen den 13 december 1984 och kommitténs uppdrag har därefter ytterligare utökats bl.a. genom ett regeringsbeslut den 25 april 1985.

Kommittén får härmed överlämna delbetänkandet Integritetsskyddet i informationssamhället 2. I arbetet med betänkandet har samtliga ledamöter och experter deltagit.

Till betänkandet har fogats en reservation av ledamöterna Gunnar Hökmark och Birgit Friggebo och särskilda yttranden av ledamoten Olof Johansson samt experterna Gun Neuman, Wolmar Högberg, Torbjörn Nilsson och Nils Rydén.

Stockholm i augusti 1986

Carl Axel Petri

Lilly Bergander

Hans-Eric Holmqvist

Kurt Ove Johansson

Bo Hammar

Birgit Friggebo

Gunnar Hökmark

Olof Johansson

/Christer Abrahamsson

Anna Mörner

Innehållsförteckning

1	<i>Författningsförslag</i>	7
1.1	Förslag till lag om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister	7
1.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	10
1.3	Förslag till lag om ändring i datalagen (1973:289)	13
2	<i>Sammanfattning</i>	15
3	<i>Kommitténs uppdrag och hittillsvarande arbete</i>	21
3.1	Kommitténs uppdrag	21
3.2	Delbetänkanden	22
4	<i>Kommittén föreslår att riksdagen skall stifta en lag om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister</i>	23
4.1	Offentlighetsprincipen och ADB.....	23
4.2	Myndigheternas rätt att sälja uppgifter	25
4.3	Makten att bestämma om avgifter och taxor.....	26
4.4	Kommittén har gjort en sammanställning av myndigheter vilka säljer uppgifter.....	27
4.4.1	Intervjuer med vissa myndigheter	27
4.4.2	Enkätundersökning	28
4.5	Förbud för myndigheterna att sälja uppgifter om enskilda personer	30
4.5.1	Förslag och sammanfattning	30
4.5.2	Överväganden	30
4.6	Expeditioner i myndigheternas reglerande verksamhet	34
4.6.1	Förslag och sammanfattning	34
4.6.2	Överväganden	34
4.7	Uppgifter ur bibliografiska register.....	35
4.7.1	Förslag och sammanfattning	35
4.7.2	Överväganden	35
4.8	Riksdagen föreslås tillåta försäljning ur vissa register.....	36
4.8.1	Förslag och sammanfattning	36
4.8.2	Överväganden	45
4.9	Regeringen skall meddela föreskrifter för varje register.....	45
4.9.1	Förslag och sammanfattning	45
4.9.2	Överväganden	45

4.10	Offentlighetsprincipens tillämpning påverkas ej av våra förslag	50
4.11	Rätten att göra massuttag	50
4.12	God försäljningssed	53
4.12.1	Förslag och sammanfattning	53
4.12.2	Överväganden	53
4.13	Direktreklamspärr	55
4.13.1	Förslag och sammanfattning	55
4.13.2	Bakgrund	55
4.13.3	Överväganden	56
4.14	Informationsskyldighet	56
4.14.1	Förslag och sammanfattning	56
4.14.2	Bakgrund	57
4.14.3	Överväganden	59
5	<i>Förslag om ändring i 7 kap. 14 § och 15 kap. 4 § sekretesslagen.</i>	59
5.1	Folkbokföringssekretessen utvidgas till att omfatta all registrering av befolkningen	59
5.1.1	Förslag och sammanfattning	59
5.1.2	Bakgrund	60
5.1.3	Överväganden	62
5.2	Uppgiftslämnande som service till allmänheten	62
5.2.1	Förslag och sammanfattning	62
5.2.2	Bakgrund	62
5.2.3	Överväganden	62
6	<i>Förslag om ändring i 10 § datalagen och 15 kap. 11 § sekretesslagen</i>	67
6.1	Utdrag enligt 10 § datalagen och beskrivning enligt 15 kap. 11 § sekretesslagen av myndigheters ADB-system skall innehålla upplysning om eventuell försäljning	67
6.1.1	Förslag och sammanfattning	67
6.1.2	Bakgrund	67
6.1.3	Överväganden	67
7	<i>Specialmotivering</i>	69
8	<i>Reservationer och särskilda yttranden</i>	73
Bilaga 1	Enkätformulär använt i undersökning av statliga myndigheters försäljningsverksamhet	83
Bilaga 2	Enkätformulär använt i undersökning av landstings och kommuners utlämnande av uppgifter	10
Bilaga 3	Sammanställning av svar från statliga myndigheter angående deras försäljningsverksamhet	99
Bilaga 4	Sammanställning av svar från landsting och kommuner angående utlämnande av uppgifter	115

1 Författningsförslag

Förslag till

Lag om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister

Häriigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag reglerar myndigheters försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister enligt datalagen (1973:289).

Bestämmelserna i denna lag inskränker inte myndigheternas skyldigheter enligt reglerna om allmänna handlingars offentlighet.

Bestämmelserna i denna lag utgör inte hinder mot föreskrifter om särskild avgift för expeditioner som myndigheterna har att tillhandahålla enligt lag eller annan författning.

2 § Uppgifter om enskilda personer får inte säljas ur myndigheters personregister om inte detta bestämts i lag.

Förbudet avser dock inte försäljning ur bibliografiska register eller ur sådana register som med de registrerades samtycke inrättats för försäljning av uppgifter.

Ur de personregister som anges i bilaga till denna lag får av regeringen utsedd myndighet sälja uppgifter.

3 § Regeringen skall föreskriva vilken eller vilka myndigheter som skall ha hand om försäljningen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall även, i den mån det behövs för att förebygga risk för otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet, meddela föreskrifter om hur försäljningsverksamheten skall bedrivas.

4 § En myndighet som säljer uppgifter och sammanställningar ur personregister skall ordna registren med tanke på att

1. utlämnande av uppgifter inte skall medföra ett otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet,

2. myndigheten inte skall samla in eller registrera andra uppgifter än sådana som behövs för att fullgöra övriga myndighetsuppgifter, och att

3. myndighetens register i första hand skall byggas upp efter myndighetens övriga behov och med iakttagande av bestämmelserna i 15 kap. 9 och 10 §§ sekretesslagen (1980:100).

5 § Om en enskild person har anmält till den säljande myndigheten att han inte önskar adresserad direktreklam, får myndigheten inte sälja uppgift om denna persons adress till någon som avser att använda adressen för sådan reklam.

6 § Myndigheten skall på lämpligt sätt informera de registrerade om att försäljning förekommer.

Denna lag träder i kraft den....19..

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 2 § medges försäljning av uppgifter ur följande register. I förekommande fall anges numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken registret har inrättats.

Register enligt förordningen om rättsdatasystemet	* Rättsdataförordningen (1980:628)
Fastighetsregistret	* Fastighetsdatakungörelsen (1974:1058)
Inskrivningsregistret	* Fastighetsregisterkungörelsen (1974:1059)
	* Inskrivningsregisterkungörelsen (1974:1061)
	* Kungörelse om fastighetsbevis m. m. (1974:1063)
Statliga person- och adressregistret (SPAR)	* Lag om ändring i datalagen, (1980:1074)
	* Förordning om det statliga person- och adressregistret (1981:4)
Allmänna företagsregistret (BASUN)	* Förordning om det allmänna företagsregistret (1984:692)
Aktiebolagsregistret	
Centrala bilregistret	* Bilregisterkungörelsen (1972:599)
Ortsprisregistret	
Televerkets katalogregister	

**Förslag till
Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)**

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 15 § och 15 kap. 4 och 11 §§ sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Lagen omtryckt 1985:1059.

7 kap.

15 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Sekretess gäller i verksamhet som avser folkbokföringen eller *annan liknande registrering* av befolkningen, för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess gäller i verksamhet som avser folkbokföringen eller *annan registrering* av befolkningen, för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

15 kap.

4 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Myndighet skall på begäran av enskild lämna *uppgift* ur allmän handling som förvaras hos myndigheten i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbets behöriga gång.

Myndighet skall på begäran av enskild lämna *enstaka uppgifter* ur allmän handling som förvaras hos myndigheten i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång.

I den mån det är förenligt med myndighetens övriga uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten kan myndigheten även tillhandahålla ett större antal uppgifter. Under sådana omständigheter kan en myndighet även ta ut ersättning för den extra kostnad som ett uttag med stöd av denna bestämmelse för med sig.

Bestämmelser om tillhandahållande av allmän handling finns i 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelser om tillhandahållande av allmän handling finns i 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen.

11 §

Nuvarande lydelse

Varje myndighet skall för allmänheten hålla tillgänglig beskrivning av de register, förteckningar eller andra anteckningar hos myndigheten som förs med hjälp av automatisk databehandling (ADB-register). Sådan skyldighet föreligger dock inte i fråga om ADB-register som inte till någon del anses som allmän handling hos myndigheten. Myndigheten är inte heller skyldig att tillhandahålla beskrivning som uppenbarligen skulle vara av ringa betydelse för enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheten.

Beskrivning som avses i första stycket skall ge upplysning om

1. ADB-registrets benämning,
2. ADB-registrets ändamål,
3. vilka typer av uppgifter i ADB-registret som myndigheten har tillgång till,
4. hos vilka andra myndigheter ADB-registret är tillgängligt för överföring till läsbar form,
5. vilka terminaler eller andra tekniska hjälpmedel som enskild själv kan få utnyttja hos myndigheten,
6. vilka bestämmelser om sekretess som myndigheten vanligen skall tillämpa på uppgifter i ADB-registret,
7. vem som hos myndigheten kan lämna närmare upplysningar om ADB-registret och dess användning i myndighetens verksamhet.

Föreslagen lydelse

Varje myndighet skall för allmänheten hålla tillgänglig beskrivning av de register, förteckningar eller andra anteckningar hos myndigheten som förs med hjälp av automatisk databehandling (ADB-register). Sådan skyldighet föreligger dock inte i fråga om ADB-register som inte till någon del anses som allmän handling hos myndigheten. Myndigheten är inte heller skyldig att tillhandahålla beskrivning som uppenbarligen skulle vara av ringa betydelse för enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheten.

Beskrivning som avses i första stycket skall ge upplysning om

1. ADB-registrets benämning,
2. ADB-registrets ändamål,
3. vilka typer av uppgifter i ADB-registret som myndigheten har tillgång till,
4. hos vilka andra myndigheter ADB-registret är tillgängligt för överföring till läsbar form,
5. vilka terminaler eller andra tekniska hjälpmedel som enskild själv kan få utnyttja hos myndigheten,
6. vilka bestämmelser om sekretess som myndigheten vanligen skall tillämpa på uppgifter i ADB-registret,
7. vem som hos myndigheten kan lämna närmare upplysningar om ADB-registret och dess användning i myndighetens verksamhet.

8. *ifall uppgifter ur registret säljs med stöd av lagen (1987:000) om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister.*

I beskrivningen skall dock uppgift enligt andra stycket utelämnas, om det behövs för att beskrivningen i övriga delar skall kunna företes för allmänheten.

I beskrivningen skall dock uppgift enligt andra stycket utelämnas, om det behövs för att beskrivningen i övriga delar skall kunna företes för allmänheten.

Denna lag träder i kraft den 198 .

**Förslag till
Lag om ändring i datalagen (1973:289)**

Härigenom föreskrivs att 10 § 1 st. datalagen (1973:289) skall ha följande lydelse

Lagen omtryckt 1982:446.

10 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den registeransvarige skall på begäran av enskild så snart det kan ske underrätta denne antingen om innehållet i personuppgift som ingår i personregistret och innefattar upplysning om honom eller om att sådan uppgift ej förekommer i registret. Sådan begäran skall framställas skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av den enskilde. Har underrättelse lämnats, behöver ny underrättelse icke lämnas till samme enskilde förrän tolv månader därefter.

Den registeransvarige skall på begäran av enskild så snart det kan ske underrätta denne antingen om innehållet i personuppgift som ingår i personregistret och innefattar upplysning om honom eller om att sådan uppgift ej förekommer i registret. Sådan begäran skall framställas skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av den enskilde. Har underrättelse lämnats, behöver ny underrättelse icke lämnas till samme enskilde förrän tolv månader därefter. *Underrättelsen skall även innehålla upplysning om att försäljning bedrivs med stöd av lagen (1987:000) om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister.*

Denna lag träder i kraft den 198 .

2 Sammanfattning

Kommittén föreslår att riksdagen skall stifta en särskild lag om myndigheters försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister enligt datalagen. Lagen inleds med ett uttryckligt förbud för myndigheterna att sälja sådana uppgifter utan riksdagens bemyndigande. Skälen härför är i och för sig även giltiga när det gäller försäljning av uppgifter om enskilda personer som inte lagrats med hjälp av automatisk databehandling (ADB). Vi gör emellertid den bedömningen att intresset och möjligheterna för sådan försäljning av personuppgifter är av mindre betydelse.

Vi menar att en myndighet säljer uppgifter när man lämnar ut dem mot avgift och utlämnandet innebär att myndigheten går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. I enstaka fall kan dock sådana uttag göras med stöd av bestämmelserna om myndigheternas serviceskyldighet.

Det skall fortfarande finnas möjlighet att bestämma särskild avgift för vissa i författning angivna expeditioner såsom för närvarande gjorts i t.ex. expeditionskungörelsen (1964:618).

Förbudet avser inte försäljning ur bibliografiska register. Vi anser att risken för att uppgiftslämnande ur sådana register skall innebära risk för ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet är så liten att ett förbud inte är motiverat. Detsamma gäller sådana register som inrättats för försäljning och där de registrerade varit medvetna om ändamålet med registret och ändå samtyckt till att vara registrerade.

Till den föreslagna lagen har fogats en bilaga som innehåller en uppräkningslista av de personregister ur vilka försäljningsverksamhet kan tillåtas enligt vår uppfattning.

Vad gäller gränsdragningen mellan det man kan kalla "offentlighetsuttag" enligt tryckfrihetsförordningen och det vi definierat som försäljningsverksamhet vill vi peka på följande.

Enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet har enskilda rätt att ta del av ADB-upptagning, som inte är föremål för sekretess, på stället och att mot fastställd avgift få en utskrift av upptagningen. En ADB-upptagning anses förvarad hos en myndighet om den kan överföras till uppfattbar form med s.k. rutinbetonade åtgärder. Det är oväsentligt om de rutinbetonade åtgärderna är programmeringsarbete eller något annat arbete. En myndighet är skyldig att gå utöver de rutiner som den vanligen använder för att ordna ett

begärt uttag om detta kan ske utan nämnvärda komplikationer eller kostnader. När det gäller uppgifter ur personregister måste myndigheten även ha den rättsliga befogenheten att göra den begärda sammanställningen.

Enligt offentlighetsprincipen kan man endast få en utskrift på papper. Myndigheterna är således inte skyldiga att lämna uppgifter på t.ex. magnetband eller via terminal hos mottagaren. Den enskilde har heller inte någon rätt att få uppgifter uppställda på ett visst sätt eller utskrivna på etiketter.

Den försäljningsverksamhet som förekommer i dag har ofta byggts upp på det sättet att myndigheterna mot avgift erbjuder sig att gå utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen t.ex. genom att göra sammanställningar med för ändamålet framtagna program eller genom att lämna ut uppgifter på etiketter eller terminal hos mottagaren. Många myndigheter anser att gällande servicebestämmelser i bl.a. 15 kap. 4 § sekretesslagen möjliggör ett sådant förfarande.

Merparten av den försäljningsverksamhet som förekommer har utvecklats och bedrivs med skiftande och ibland inget uttryckligt författningsstöd. I avsikt att få en enhetlig reglering och för att förhindra att myndigheter sysslar med uppgifter för vars utförande de saknar stöd i norm föreslår vi ett förbud mot försäljning utan särskilt bemyndigande.

Försäljning av personuppgifter, som insamlats och registrerats för andra ändamål, är, enligt vår uppfattning, ett intrång i de registrerades personliga integritet även om det inte alltid behöver vara otillbörligt. Det är önskvärt att riksdagen tar ställning i dessa frågor och bestämmer ur vilka register som personuppgifter skall få säljas. Av samma anledning vill vi att den försäljning som skall tillåtas begränsas till så få myndigheter som möjligt för att ge de registrerade — men även riksdagen — en möjlighet att överblicka verksamheten. Vi eftersträvar även den öppnare debatt i dessa frågor som en riksdagsbehandling för med sig. I betänkan- det ges våra principiella synpunkter på vilka skäl som bör vara avgörande för om försäljning skall få ske.

I våra direktiv görs ingen åtskillnad mellan försäljning av uppgifter om personer och försäljning av andra uppgifter. När det gäller försäljning av icke personrelaterade uppgifter är det, enligt vår uppfattning, inte befogat att fordra reglering i lag. Sådan försäljning bör emellertid ha stöd i av regeringen meddelad författning.

Den föreslagna lagen skall endast tillämpas på sådan försäljning som sker till enskilda personer, företag eller organisationer och således inte utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. Uppgiftsskyldighet mellan myndigheter regleras i 15 kap. 5 § sekretesslagen. Huruvida sådant utlämnande av uppgifter skall ske mot avgift eller ej hör inte till vårt uppdrag att ta ställning till.

Vi föreslår att riksdagen skall medge försäljning ur nio system och register nämligen de register som ingår i rättsdatasystemet, fastighets- och inskrivningsregistret, SPAR, BASUN, aktiebolagsregistret, centrala bilregistret, lantmäteriverkets ortsprisregister samt televerkets katalogregister. — Bakgrunden till inrättandet av både SPAR och BASUN är att registren bl.a. skall kunna tillmötesgå önskemål om uppgifter om enskil-

da. Rättsdata- och fastighetsdatasystemen, aktiebolagsregistret samt det centrala bilregistret har visserligen byggts upp för myndigheters egna behov men har kommit att bli nödvändiga för viktiga funktioner i samhället. När det gäller televerkets katalogregister har de registrerade möjlighet förhindra att uppgifter om dem lämnas ut.

Försäljningen skall handhas av den myndighet som har det huvudsakliga ansvaret för registrets förande. För att undvika missförstånd om vilken eller möjligen vilka myndigheter som skall ha rätt att sälja uppgifter föreslår vi att detta bestäms av regeringen i varje särskilt fall. För varje register ur vilket riksdagen medgivit försäljning fordras, redan enligt gällande rätt, att regeringen meddelar bestämmelser om grunderna för hur avgifterna skall beräknas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall även, vid behov, meddela föreskrifter till skydd för de registrerades integritet om hur försäljningen skall ordnas och bedrivas.

I vårt förslag ingår också bestämmelser om vad man skulle kunna kalla "god försäljningssed". Det skall bl.a. åligga försäljande myndighet att ordna sin försäljningsverksamhet så att den inte för med sig ett otillbörligt intrång i de registrerades integritet. I detta ingår att myndigheten inte skall samla in eller registrera uppgifter med syfte att enbart använda dem i sin försäljningsverksamhet om inte detta täcks av registrets ändamål. Både registrens innehåll och uppbyggnad skall bestämmas med hänsyn till vad som behövs för myndigheternas övriga verksamhet och inte för att skapa säljbara produkter. Vidare föreslår vi bestämmelser om s.k. direktreklamspärr och skyldighet för myndigheterna att informera de registrerade om att uppgifter säljs.

Vi föreslår även ett tillägg till 15 kap. 4 § sekretesslagen. Enligt denna bestämmelse skall myndighet lämna ut offentliga uppgifter om detta inte stör arbetets behöriga gång. Utlämnande av uppgifter om enskild person mot avgift bör, enligt vår uppfattning, i princip inte ske annat än med stöd av offentlighetsprincipen eller den av oss föreslagna lagen. Vi har emellertid funnit att det i undantagsfall kan vara befogat att en myndighet ger utomstående tillgång till uppgifter på ett sätt som inte är vad man kan kalla normal service utan att vi för den skull anser att riksdagen bör bemyndiga försäljning ur myndighetens register. Möjligheterna att göra detta bör vara beroende av myndighetens uppgifter och skyldigheter i övrigt gentemot allmänheten. Vi anser t.ex. att riksskatteverket skall kunna lämna uppgifter till upplysningscentralen på sätt som sker i dag men inte att verket skall bedriva en regelrätt försäljningsverksamhet. Vid sådana serviceuttag måste den utlämnande myndigheten också ha möjlighet att ta betalt för vad uttaget kan kosta.

Vi föreslår ingen ändring av bestämmelserna om allmänna handlingars offentlighet. Detta innebär att offentlighetsprincipen även i fortsättningen kommer att vara tillämplig i myndigheternas försäljningsverksamhet på samma sätt som i deras övriga verksamhet. Vi är medvetna om att offentlighetsprincipen redan i dag kan vålla problem hos myndigheter som säljer utdrag och sammanställningar ur sina ADB-register. De sammanställningar som har tagits fram i en myndighets försäljningsverksamhet blir ju tillgängliga även hos myndigheten i övrigt. På samma

sätt måste myndigheten vara beredd att använda tillgängliga "rutinbetonade åtgärder" även om dessa utvecklats för att användas i uppdragsverksamhet. Alltså finns det möjlighet att med stöd av offentlighetsprincipen begära utskrifter av upptagningar som i myndighets uppdragsverksamhet kanske säljs för betydligt mer än gängse avgift för offentlighetsuttag. Om man skulle införa någon begränsning i offentlighetsprincipens tillämpning för att underlätta för de uppgiftsförsäljande myndigheterna, skulle detta kunna innebära att enskildas möjligheter till insyn minskade. Vi anser att enskildas rätt till insyn är minst lika viktig i försäljningsverksamhet som i annan verksamhet som bedrivs av myndigheter och vill därför inte föreslå något sådant.

För närvarande vill vi inte heller föreslå någon inskränkning i rätten att göra s.k. massuttag enligt offentlighetsprincipen. Vi föreslår emellertid att det inte skall vara tillåtet att tillhandahålla sådana uttag med stöd av servicebestämmelserna annat än i undantagsfall. Det har gjorts gällande att massuttagen medför olägenheter för myndigheterna. Vi har emellertid inte funnit detta vara någon tillräcklig grund för att inskränka skyldigheterna att tillgodose önskemål om sådana uttag enligt offentlighetsprincipen. Vi har även uppmärksammat de problem som massuttagen kan tänkas medföra när det gäller sekretess- och integritetsfrågor. För närvarande är vi emellertid inte beredda att föreslå några inskränkningar med hänsyn härtill. Vi avser emellertid att ta upp denna fråga även i kommande betänkande.

I samtliga register beträffande vilka riksdagen givit sitt medgivande till försäljning skall det finnas möjlighet för de registrerade att få antecknat att de inte önskar adresserad direktreklam. En sådan anteckning behöver inte innebära att all försäljning av uppgifter om den registrerade stoppas. Men adressen skall inte få säljas till någon som avser att använda den för adresserad direktreklam.

Vidare skall de myndigheter som säljer uppgifter informera de registrerade härom. Detta kan ske t.ex. vid insamlandet av uppgifter eller i de fall myndigheten av annan anledning har kontakt med de registrerade. Vi föreslår också att de s.k. § 10-utdragen enligt datalagen (1973:289) skall innehålla besked om huruvida uppgifter säljs. Vidare skall de beskrivningar som myndigheterna enligt 15 kap. 11 § sekretesslagen är skyldiga att ha över sina ADB-system och hålla tillgängliga för allmänheten också skall innehålla upplysning om att försäljningsverksamhet bedrivs. Som vi redan framhållit strävar vi efter en större öppenhet i dessa frågor. Besked att uppgifter säljs skulle i någon mån kunna bidra till detta.

I vårt arbete har vi funnit att en persons adress kan vara sekretessbelagd i vissa myndigheters ADB-register men inte i andra trots att sekretessskyddet kan vara lika behövligt. Detta beror på att den s.k. folkbokföringssekretessen (7 kap. 15 § sekretesslagen) bara gäller i den egentliga folkbokföringen och i annan liknande registrering. Begreppet annan liknande registrering utesluter att bestämmelsen tillämpas på uppgifter i register som omfattar ett bestämt urval av befolkningen t.ex. körkortregistret. Vi anser inte att utformningen av bestämmelsen är väl avvägd. Vissa urval kan t.ex. omfatta nästan hela befolkningen. Det behöver inte heller vara svårare att hitta en person, som man känner till, i ett register

som innehåller ett begränsat urval än i sådana som omfattar hela befolkningen. Vi föreslår därför att all myndighetsregistrering av befolkningen skall omfattas av folkbokföringssekretessen i 7 kap. 15 § sekretesslagen.

3 Kommitténs uppdrag och hittillsvarande arbete

3.1 Kommitténs uppdrag

Data- och offentlighetskommittén (DOK) har fått regeringens uppdrag att utreda användningen av personnummer inom den offentliga och den enskilda sektorn. Uppdraget innebär bl.a. att vi skall kartlägga den nuvarande personnummeranvändningen och belysa de fördelar och nackdelar som är förenade med bruket av personnummer. Vi skall också granska om användningen kan medföra otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet och föreslå lämpliga åtgärder för att avvärja eventuella hot mot den personliga integriteten.

Vårt uppdrag skall ses mot bakgrund av att den utbredda användningen av personnummer underlättar samkörning av olika personregister och kontroll av den enskilde.

Användningen av ADB inom den offentliga sektorn har blivit alltmer utbredd under senare år. Detta har medfört problem vid tillämpningen av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen (TF) om allmänna handlingars offentlighet. Problemen hänger samman med att TF:s bestämmelser är utformade i första hand med tanke på traditionella pappersdokument och inte på ADB-upptagningar.

DOK har mot denna bakgrund fått tilläggsdirektiv. Regeringens uppdrag innebär att vi skall utreda de problem som är förenade med offentlighetsprincipens tillämpning på ADB-upptagningar.

Vi skall bl.a. undersöka hur TF:s bestämmelser om allmänna handlingar har fungerat vid tillämpningen på ADB-upptagningar och föreslå de ändringar i bestämmelserna som kan vara befogade. Vidare skall vi särskilt överväga åtgärder för att stärka offentlighetsprincipen när det gäller att ge medborgarna möjligheter till kontroll och insyn i myndigheternas verksamhet.

Vi skall också göra klart var gränsen bör gå mellan myndigheternas skyldighet att lämna ut uppgifter enligt offentlighetsprincipen och möjligheten att lämna ut uppgifter i övrigt. I detta sammanhang skall vi överväga frågan om myndigheternas försäljning av uppgifter ur ADB-register, om det är befogat att införa begränsningar i rätten att göra s.k. massuttag och om det nuvarande skyddet mot ett icke önskvärt utnyttjande av uppgifter ur s.k. faktadatabaser är tillräckligt. Vidare skall vi utreda de problem som kan uppkomma i och med att datorprogram som används av myndigheterna kan vara tillgängliga för allmänheten i form av allmänna handlingar.

Vi skall även överväga frågor om bl.a. rättelse, skadestånd, sårbarhet och delar av arkiveringsverksamheten när det gäller ADB-register.

DOK har också fått regeringens uppdrag att överväga de delar av journalutredningens betänkande (SOU 1984:73) Patientjournalen och de delar av remissvaren över betänkandet som gäller frågor om personlig integritet och sekretess inom hälso- och sjukvården.

Vidare har vi tagit emot ett stort antal skrivelser och remisser.

Dessutom utgår riksdagen från att vi inom ramen för vårt uppdrag skall behandla ett förhållandevis stort antal frågor som har anknytning till integritetsskyddet vid användningen av ADB (jfr. t.ex. KU 1985/86:8 och FiU 1985/86:5 samt rskr. 1985/86:88).

3.2 Delbetänkanden m.m.

Med hänsyn till omfattningen av vårt uppdrag har vi valt att redovisa resultatet av vårt arbete i form av delbetänkanden. Det första delbetänkandet SOU 1986:24 lade vi fram våren 1986. Det innehåller våra överväganden om rättelse och skadestånd enligt datalagen. Det innehåller också vår granskning av tillgängligheten av patientuppgifter i olika ADB-register inom hälso- och sjukvården.

Detta vårt andra delbetänkande innehåller en kartläggning av myndigheternas försäljning av uppgifter ur sina ADB-register samt våra överväganden i denna fråga. Betänkandet innehåller bl.a. ett förslag till lag om myndigheternas försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister.

Under andra halvåret 1985 har vi låtit kartlägga användningen av personnummer inom den offentliga och den enskilda sektorn. Så snart materialet är färdigbehandlat avser vi att återkomma till dessa frågor i ett kommande betänkande.

I vissa av de frågor vi nu lägger fram förslag kan det vara befogat att återkomma i samband med att vi behandlar personnummeranvändningen och offentlighetsprincipens grundbegrepp. Anledningen till att vi trots detta lägger fram detta betänkande är att en del myndigheter redan idag bedriver en relativt omfattande försäljningsverksamhet. Det är därför viktigt att de problem som kan hänga samman med sådan verksamhet löses så fort som möjligt. Vi anser det också viktigt att hejda den pågående oreglerade utvecklingen av försäljning av uppgifter från myndigheters personregister.

4 Kommittén föreslår att riksdagen skall stifta en lag om myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister

4.1 Offentlighetsprincipen och ADB

Enligt bestämmelserna i 2 kap. TF om allmänna handlingars offentlighet dvs. enligt offentlighetsprincipen har enskilda rätt att ta del av en allmän, offentlig handling antingen på stället eller i form av en avskrift eller kopia. Avskrift eller kopia lämnas mot fastställd avgift. Reglerna tar i första hand sikte på traditionella pappersdokument men har anpassats även till olika sorters upptagningar.

En upptagning för automatisk databehandling har man rätt att ta del av på stället eller att få en utskrift av. Offentlighetsprincipen ger således inte någon rätt till en kopia av ADB-upptagningen.

En handling är allmän om den är förvarad hos en myndighet och är inkommen till eller upprättad hos myndigheten (2 kap. 3 § 1 st. TF). När det gäller ADB-upptagningar har man definierat begreppet handling på det sättet att en handling är en sammanställning av uppgifter med sakligt sammanhang. Det har alltså ingen betydelse hur uppgifterna lagrats eller vilka sammanställningar en myndighet själv använder. En upptagning som är att anse som en handling är förvarad hos en myndighet om den kan överföras till uppfattbar form med s.k. rutinbetonade åtgärder (2 kap. 3 § 2 st. TF).

Vad menar man då med rutinbetonade åtgärder?

Först och främst är alla upptagningar som myndigheten kan göra en överföring av med redan tillgängliga program att anse som överförbara med rutinbetonade åtgärder och alltså förvarade hos myndigheten. Därtill kommer att en myndighet kan vara skyldig att göra ett visst programmeringsarbete för att tillgodose en begäran om uttag enligt offentlighetsprincipen. Med begreppet rutinbetonade åtgärder avses inte bara att bestämma vilka program en myndighet skall vara skyldig att använda utan även vilka andra åtgärder som enskilda kan fordra med stöd av offentlighetsprincipen. Det är oväsentligt om de rutinbetonade åtgärderna är programmeringsarbete eller något annat arbete. En myndighet är skyldig att gå utöver de rutiner som den i vanliga fall använder om det kan göras med en enkel arbetsinsats och utan nämnvärda kostnader eller andra komplikationer. Detta har som konsekvens att den enskilde även kan tillhandahålla ett eget datorprogram för att göra en viss upptagning tillgänglig. Om myndigheten kan använda detta program utan nämnvärda komplikationer eller kostnader så är man skyldig att göra detta för att sedan tillhandahålla upptagningen enligt offentlighetsprincipen.

När det gäller uppgifter ur personregister kan emellertid myndigheten sakna rättslig befogenhet att göra vissa överföringar tillgängliga även om detta skulle vara möjligt. En sådan inskränkning måste grundas på lag eller förordning eller särskilt beslut som grundar sig på lag (2 kap. 3 § 2 st. TF). Datainspektionen kan t.ex. genom föreskrifter förbjuda en myndighet att för eget bruk ta fram vissa uppgifter eller viss kombination av uppgifter (6 § datalagen). Motsvarande begränsning gäller då även tillgängligheten för allmänheten enligt offentlighetsprincipen.

Det sätt på vilket man definierat vad som är en allmän handling gör att begreppet kan ha mycket varierande innebörd. En handling kan bestå av några få uppgifter eller också av ett mycket stort antal uppgifter. Samma uppgifter kan ingå i flera olika handlingar.

Det är den utlämnande myndigheten som bestämmer i vilken form en viss upptagning skall göras tillgänglig enligt offentlighetsprincipen. Gäller det tillhandahållande på stället (2 kap. 12 § TF) kan myndigheterna således välja mellan att t.ex. visa en utskrift av uppgifterna eller låta den enskilde ta del av uppgifterna på en terminal. Gäller det att tillhandahålla en utskrift, (2 kap. 13 § TF) är det myndigheten som bestämmer hur uppgifterna skall skrivas ut. Den enskilde har inte någon rätt att beställa "lay-out" dvs. att uppgifterna skall vara uppställda på ett visst sätt. Offentlighetsprincipen ger vidare endast den enskilde rätt till en utskrift på papper. Man kan alltså inte kräva att få uppgifter på maskinläsbart medium eller på etiketter, kuvert eller något liknande. Den enskilde kan heller inte "abonnera" på uppgifter.

Tillhandahållande av allmän handling på stället skall ske utan avgift. I vissa fall kan emellertid den som begär att få se en upptagning få vidkännas kostnader. En myndighet är inte skyldig att tillhandahålla en handling på stället om betydande hinder möter. Om hinder möter för tillhandahållandet på grund av ekonomiska skäl kan sökanden själv undanröja hindret genom att bidra till kostnaderna. Denna möjlighet kan bli aktuell om en myndighet är tvungen att hyra in datamaskintid för att kunna tillmötesgå en begäran om att få tillgång till en allmän handling.

Tillhandahållande av en utskrift skall ske mot fastställd avgift. Såvitt gäller statliga myndigheter finns f.n. bestämmelser om avgift för tillhandahållande av en utskrift i expeditionskungörelsen (1964:618). Enligt denna skall en utskrift debiteras med fyra kronor per sida om utskriften inte omfattar mer än 50 sidor. Omfattar utskriften mer än 50 sidor bestäms avgiften av den utlämnande myndigheten efter samråd med riksrevisionsverket angående principerna för avgiftens beräkning.

Expeditionskungörelsen är emellertid inte tillämplig på expeditioner från alla statliga myndigheter. Undantagna är några i 1 § uppräknade myndigheter såsom postverket och televerket. Vidare gäller inte heller kungörelsens bestämmelser om avgift för expeditioner som har utfärdats av en myndighet som har medgivits rätt att bedriva avgiftsbelagd verksamhet om expeditionen har utfärdats i denna verksamhet. Enligt 3 § expeditionskungörelsen gäller dessutom särskilda bestämmelser om expeditioner som har utfärdats bl.a. inom lantmäteriväsendet och av trafiksäkerhetsverket.

De myndigheter som inte är skyldiga att tillämpa expeditiönskungörelsen har egna avgiftslistor, som fastställts av regeringen genom förordning eller av myndigheten själv efter regeringens bemyndigande. I bland finns en bestämmelse om avgift för kopior och utskrifter i dessa listor. Finns inte sådan bestämmelse tillämpas ofta expeditiönskungörelsens debiteringsnorm.

Expeditiönskungörelsens avgiftslista är indelad i tre avdelningar. Bestämmelserna i avdelning I om allmänna expeditioner, vari bl.a. ingår avgift för utskrift, skall inte tillämpas om annat följer av bestämmelserna i kungörelsens avdelning II och III. Avdelning II innehåller avgifter för expeditioner och ansökningar vid domstol. Avdelning III innehåller avgifter för expeditioner vid annan myndighet än domstol. För expeditioner vars avgift har bestämts i avdelning II och III tillämpas alltså den fastställda taxan även om offentlighetsprincipen åberopas som grund för uttaget.

När det gäller avgifter som skall tas ut på det kommunala området ankommer det på kommunerna själva att bestämma avgifternas storlek. I stort sett används de statliga avgiftsbestämmelserna som mönster men inte alltid. Regeringsrätten har i en dom den 10 april 1985 i mål 1548/83 prövat ett kommunfullmäktigebeslut om avgiftstaxa för uttag enligt offentlighetsprincipen. Den i målet aktuella taxan byggde inte på expeditiönskungörelsen utan på en beräkning av samtliga kostnader för att tillhandahålla en allmän handling. I regeringsrättens dom uttalas bl.a. att vid fastställandet av avgift för avskrift eller kopia hänsyn inte får tas till kostnaden för handlingens framtagande och återställande.

4.2 Myndigheternas rätt att sälja uppgifter

I debatten har på senare år gjorts gällande att myndigheterna i snabbt ökande omfattning och, sägs det, olagligt genom försäljning slår mynt av uppgifter i ADB-register, som de behöver i sin administrativa verksamhet. Det är ingen ny företeelse att myndigheterna mot avgift lämnar ut uppgifter ur sina register — förr fanns t.ex. särskilda kommissionärer som gick allmänheten till handa med utlämnandet (KK 1946:679 ang. kommissionärer hos myndigheter tillhörande statsförvaltningen). ADB-tekniken har emellertid givit myndigheterna helt andra förutsättningar än tidigare att sammanställa och sortera uppgifter.

Med försäljning menar vi utlämnande av uppgifter, mot avgift, när utlämnandet görs på ett sådant sätt att myndigheten går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. När det gäller utlämnande med stöd av servicebestämmelserna i 15 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100), 4 § allmänna verksstadgan (1965:600) och 2 § serviceförordningen (1980:900) hänvisas till avsnitt 5.2.

Myndigheter skall enligt 1 och 11 kap. regeringsformen (RF) syssla med offentlig förvaltning. Innehållet i denna bestäms av normer tillkomna enligt reglerna i 8 kap. RF. En myndighet måste ha stöd i norm för att få utföra en uppgift. Normgivningsmakten fördelar sig mellan riksdagen och regeringen. De centrala delarna av normgivningen såsom föreskrif-

ter om enskildas personliga ställning och ekonomiska förhållanden hör i första hand till riksdagens lagområde. Hit hör även s.k. betungande föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna.

Enligt 8 kap. 13 § RF beslutar regeringen om föreskrifter som ej skall meddelas av riksdagen. Detta brukar kallas regeringens restkompetens. Hit hör bl.a. interna förvaltningsföreskrifter såsom myndighetsinstruktioner.

Enligt vår uppfattning kan en myndighet inte bedriva organiserad försäljningsverksamhet utan stöd härför i instruktion eller i registerförordning. Det bör finnas författningsstöd både för att bedriva verksamheten och för att ta ut avgifter.

4.3 Makten att bestämma om avgifter och taxor

Rätten att meddela beslut om skatter och avgifter till staten hör till normgivningsmakten i 8 kap. RF. Riksdagen beslutar om de s.k. betungande avgifterna medan övriga neutrala avgifter ingår i regeringens restkompetens.

Om en avgift inom ett visst verksamhetsområde erläggs frivilligt som ersättning för en prestation och avgiften är avsedd att bidra till eller täcka statens kostnader inom verksamhetsområdet bör avgiften kunna beslutas av regeringen. När däremot avgiftssättningen syftar till intäkter som klart överstiger statens kostnader inom det aktuella verksamhetsområdet bör avgiftssättningen beslutas av riksdagen. Avgiftssättning inom ett verksamhetsområde skall ses som en helhet. Om t.ex. en viss avgift innebär ett överuttag kan detta kompenseras genom att andra avgifter inom samma verksamhetsområde ger motsvarande underskott.

Som exempel på avgifter som bör kunna meddelas av regeringen nämns i propositionen med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning (prop. 1973:90 s. 218) bl.a. taxor för de affärsdrivande verken och avgifter som erläggs för tjänster av s.k. uppdragsmyndigheter.

Regeringen kan även, genom förordning, överlåta sin beslutanderätt om avgifter till respektive myndighet. Enligt förordningen (1975:586) om register över statliga avgifter skall statlig förvaltningsmyndighet, som ej är affärsverk, årligen samråda med riksrevisionsverket om avgiftsnivån. RRV kan dock medge undantag från denna samrådsskyldighet.

Regeringen har emellertid inte full handlingsfrihet gentemot riksdagen inom sitt eget lagområde. Dels har riksdagen alltid rätt att lagstifta även inom de områden som omfattas av restkompetensen. Dels kan riksdagen vid beviljande av anslag ha förutsatt vissa villkor som måste respekteras t.ex. om att en viss verksamhet skall vara skattefinansierad. Statens medel står i princip till regeringens disposition men får inte användas på annat sätt än riksdagen bestämt. Regeringen kan alltså vara bunden av villkor, för en viss verksamhet, som riksdagen meddelat i ett anslagsbeslut men är inte skyldig att utnyttja det beslutade anslaget.

När det gäller kommunala avgifter bestäms dessa av respektive kommun. I kommunfullmäktiges beslutanderätt ingår bl.a. beskattnings- och avgiftsmakten.

Chefen för budgetdepartementet har år 1977 tillkallat en särskild utredare med uppdrag att se över reglerna om stämpelskatt och expeditionsavgift. Utredningen har antagit namnet stämpelskatteutredningen (B 1977:06). I uppdraget ingår även en översyn av bestämmelserna om avgifter för utskrifter. Utredningen har avgivit två betänkanden Ds B 1980:7 om avgifter vid tingsrätt m.m. och Ds Fi 1986:10 och 11 om avgifter för prövning av vissa ärenden hos statliga myndigheter. I de senaste betänkandena föreslår utredningen att avgiftsregleringen för tillstånd bryts ut ur expeditionskungörelsen och ersätts med ett system där bestämmelserna om avgifter förs in i de författningar i vilka tillståndsplikten är föreskriven. Avgifterna skall enligt förslaget tas ut i form av ansökningsavgifter och skall i princip baseras på en beräkning av full kostnadstäckning.

4.4 Kommittén har gjort en sammanställning av myndigheter som säljer uppgifter ur ADB-register

Ett antal myndigheter har, såsom tidigare anförts, redan utvecklat en ganska omfattande försäljningsverksamhet med uppgifter ur sina ADB-register. Kommittén har i form av intervjuer under hand varit i kontakt med några av dessa myndigheter. De har bl.a. tillfrågats om varför de säljer uppgifter, vilka uppgifter de säljer och hur de beräknar den ersättning de tar ut. Vi har även, i samarbete med statskontoret, gjort en kartläggning av de myndigheter som under åren 1983-1985 sålt uppgifter ur sina ADB-register samt omfattningen av denna försäljning.

4.4.1 Intervjuer med vissa myndigheter

Under våren 1985 kontaktades bl.a. centralnämnden för fastighetsdata, lantmäteriverket, riksförsäkringsverket, riksskatteverket, socialstyrelsen, statistiska centralbyrån, trafiksäkerhetsverket och länsstyrelsen i Stockholms län.

Av dessa var det endast CFD och SCB som hade stöd för försäljningsverksamhet i instruktion eller annan författning. TSV och LMV hade däremot byggt upp en omfattande försäljningsverksamhet på grund av uttalanden i budgetpropositioner. TSV har sedermera fått sin instruktion ändrad. Man har infört en bestämmelse om att myndigheten skall försälja uppgifter ur de register som den är registeransvarig för enligt databalagen.

De myndigheter som inte hade någon medverkan från regeringen att stödja sig på åberopade i allmänhet offentlighetsprincipen som grund för sin uppgiftsförsäljning. Man menade att detta är möjligt eftersom inga andra uppgifter lämnas ut än sådana som myndigheten kan bli skyldig att tillhandahålla enligt bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen. Som stöd för att lämna ut uppgifter på etiketter eller magnetband åberopades den serviceskyldighet gentemot allmänheten som åligger myndigheterna.

Enstaka myndigheter uppgav vidare bl.a. att en ordnad försäljning av uppgifter är ett sätt att få de s.k. massuttagen "under kontroll". Man hävdade att uppgifter som lämnas på magnetband eller via terminal i

stället för utskrivna på listor får en bättre kvalitet. Den som begär att få ta del av en allmän handling med stöd av offentlighetsprincipen har rätt att vara anonym. Detta gäller inte andra uttag t.ex. vid utlämnande av uppgifter på magnetband. Genom sådana förfaranden har man därför möjlighet att hålla reda på till vilka utomstående som uppgifter har lämnats och man har därmed möjlighet att skicka meddelanden om rättelser om det skulle visa sig att en uppgift som har lämnats var oriktig. En ytterligare anledning till teknisk förmedling av uppgifter framhålls vara att sådana uttag är förhållandevis enkla och lätthanterliga för den utlämnande myndigheten. Motsvarande uttag skulle, om myndigheten endast fullgjorde sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen och lämnade uppgifterna utskrivna på papper, innebära stora påfrestningar för myndigheten. Det är ofta enklare att lämna ut ett stort antal uppgifter på t.ex. magnetband än på papper. Utlämnandet av en mängd uppgifter kan vara förenat med en del besvär. Det kan då vara att föredra att anpassa sig lite efter den enskildes önskemål och åtminstone kunna ta betalt för besväret.

Några myndigheter ansåg sådan uppgiftsförsäljning motiverad som kunde vara till nytta för samhället som helhet. På riksskatteverket förklarade man t.ex. att man lämnade ut uppgifter på magnetband till upplysningscentralen för att stödja kreditväsendet av denna anledning.

Det är i huvudsak adressuppgifter samt uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden som säljs. Försäljningen av adresser bygger på de möjligheter till olika urval som myndigheterna har.

De prislister eller taxor som användes hade fastställts av myndigheterna själva, ibland efter samråd med riksrevisionsverket. RRV deltar bara i de fallen taxa skall bestämmas efter s.k. självkostnadsprinciper. Socialstyrelsen lät datamaskincentralen för automatisk databehandling (DAFA) sköta försäljning och debitering varefter DAFA krediterade SOSs egna räkningar med vissa belopp. Tingsrätterna i Stockholm och Göteborg lämnade uppgifter gratis till upplysningscentralen mot att beställaren tillhandahöll det papper som uppgifterna skrevs ut på.

4.4.2 Enkätundersökning

För att få en mer heltäckande kartläggning av den försäljningsverksamhet som bedrivs av myndigheter i allmänhet beslöt kommittén att tillsammans med statskontoret genomföra en enkätundersökning.

Enkätformulär sändes hösten 1985 ut till 177 statliga myndigheter dvs. till i praktiken alla statliga myndigheter med undantag dels för några som inte rimligen kan ha haft någon försäljning av aktuellt slag, dels för lokala myndigheter som sorterar under ett centralt verk. I de senare fallen har den centrala myndigheten ombetts svara även för de lokala myndigheterna (enkätformulär se bilaga 1).

Vidare skickades enkäter till de 34 största kommunerna och de tre största landstingen (enkätformulär se bilaga 2).

Statliga myndigheter tillfrågades om de har sålt uppgifter ur sina ADB-register medan kommuner och landsting tillfrågades om de har lämnat ut uppgifter på ett sådant sätt att de har gått utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen.

Svar kom in från 175 statliga myndigheter, 29 kommuner och tre landsting. Av dessa har 118 statliga myndigheter, 22 kommuner och de tre landstingen uppgivit att de under de tre senaste åren inte "sålt" några uppgifter ur ADB-register i sin verksamhet.

I bilaga 3 finns en sammanställning i tabellform av svaren från de 57 statliga myndigheter som uppgivit att de haft försäljning. I bilaga 4 finns motsvarande sammanställning över svaren från fem kommuner som haft försäljning av någon omfattning.

Av sammanställningen framgår att omfattningen av försäljningen till enskilda varierar kraftigt mellan de berörda myndigheterna. De myndigheter som har register avsedda huvudsakligen för externt bruk, som t.ex. trafiksäkerhetsverket och centralnämnden för fastighetsdata, har naturligt nog sålt mest. I övrigt har försäljningen en tämligen blygsam omfattning. Detta gäller även alla kommuner.

Följande tabell visar den närmare omfattningen av försäljningsverksamheten. I tabellen har inte arbetarskyddsstyrelsen och inte heller länsstyrelserna redovisats. Arbetarskyddsstyrelsen har inte uppgivit någon omsättning. När det gäller länsstyrelserna har riksskatteverket svarat för samtliga myndigheter varför dessa inte kunnat redovisas separat. Vidare har, i tabellen, universiteten räknats som en myndighet:

Försäljning per år för	Antal myndigheter
— 50 000 kr.	11
50 000— 100 000 kr.	2
100 000— 500 000 kr.	4
500 000— 1 000 000 kr.	2
1 000 000— 10 000 000 kr.	5
10 000 000—	3

Som framgår av den tredje kolumnen i bilaga 3 säljs ur många register endast uppgifter om namn och adress. Svaren visar emellertid inte hur namn- och adressuppgifter selekteras efter olika önskemål.

I den andra kolumnen i bilaga 3 redovisas svaren på frågan hur försäljningen har beslutats, bl.a. om den har skett med uttryckligt författningsstöd. Av svaren — som i tabellen är tämligen ordagrant återgivna — framgår att ganska få myndigheter har åberopat sådant stöd. Flertalet myndigheter förefaller inte anse att uttryckligt författningsstöd behövs för sådan försäljning som här är i fråga.

På frågan om vad ett förbud mot försäljning skulle innebära har de myndigheter, som bedriver försäljning i större omfattning, i huvudsak svarat att ett förbud skulle innebära en försämring för kunderna och ökade kostnader för myndigheterna. En myndighet uttrycker sig på det sättet att de ekonomiska förutsättningarna för att upprätthålla ett för samhället nyttigt arbete skulle försämrats. Många myndigheter och alla kommuner uppger att ett förbud i stort sett inte skulle få några konsekvenser för dem. Riksförsäkringsverket har svarat att följderna skulle bli att en årsarbetskraft skulle kunna frikopplas för andra uppgifter.

4.5 Förbud för myndigheterna att sälja uppgifter om enskilda personer

4.5.1 Förslag och sammanfattning

Vi föreslår att myndigheterna skall vara förbjudna att sälja dvs. att mot ersättning tillhandahålla allmänheten uppgifter om enskilda personer ur sina personregister, om det inte finns stöd för sådan försäljning i av riksdagen beslutad lag. Förbudet skall gälla alla myndigheter men undantag görs för uppgifter ur bibliografiska register och sådana register som med de registrerades samtycke inrättats för försäljning. Finns inte lagstöd får en myndighet således inte utveckla och driva en verksamhet i vilken man tar betalt för att gå utöver vad som åligger myndigheten enligt offentlighetsprincipen.

Den huvudsakliga grunden för vårt förslag är att vi anser att det principiellt bör förbjudas att myndigheter säljer uppgifter om enskilda. I vissa fall kan dock sådan verksamhet vara berättigad. Riksdagen bör göra den avvägning som alltid måste göras mellan nyttan och behovet av en försäljningsverksamhet och de registrerades personliga integritet. Den enskildes integritetsintresse bör alltid vara utgångspunkten. Ytterligare en anledning till vårt förslag är att merparten av den försäljningsverksamhet som förekommer i dag har utvecklats och bedrivs med olika om alls något författningsstöd.

4.5.2 Överväganden

Som vi tidigare har framhållit anser vi att det enligt gällande rätt krävs författningsstöd antingen i instruktion eller i registerförordning för att en myndighet skall få ägna sig åt försäljning av uppgifter.

Som framgår ovan (avsnitt 4.4) har emellertid myndigheterna organiserat sin försäljningsverksamhet på olika grunder. Det har hittills inte funnits någon enhetlig bedömning av vilka myndigheter som skall ha rätt att sälja uppgifter, vilka uppgifter de skall sälja eller hur stora avgifter de skall ta ut i verksamheten. Vi anser inte detta vara tillfredsställande och vill därför föreslå att myndigheternas försäljningsverksamhet regleras. Huvudregeln bör vara att det är förbjudet att sälja uppgifter om enskilda personer och att riksdagens bemyndigande endast bör ges i undantagsfall.

Myndigheterna har samlat in uppgifter för att använda dem i sin myndighetsverksamhet. Försäljning kan innebära att de används för andra ändamål än de samlats in för. Lämpligheten av ett nytt ändamål bör prövas av annan än myndigheten själv, lämpligen riksdagen. Det bör finnas andra än ekonomiska skäl för att tillåta försäljning.

Tillstånd till försäljning bör kunna medges endast för att tillgodose berättigade intressen från medborgarna.

Vi föreslår att det skall krävas riksdagens medgivande för att uppgifter om enskilda personer som härrör ur personregister skall få säljas. En föreskrift om sådan försäljning är visserligen inte vad man menar med en betungande föreskrift och skulle därför egentligen inte fordra riksdagens medverkan. Vi anser emellertid att försäljning av uppgifter har så

stor betydelse för de enskilda personer som uppgifterna rör att riksdagens prövning är erforderlig.

Registrerades intresse av att uppgifter om dem inte sprids utanför deras egen kontroll måste alltid beaktas. De flesta människor accepterar antagligen att uppgifter om dem lämnas ut med stöd av offentlighetsprincipen. Det är emellertid en annan sak om uppgifterna marknadsförs eller myndigheter i vart fall underlättar spridningen av dem mot betalning. Vi utgår ifrån att många människor inte godtar ett sådant uppgiftspridande på samma sätt som de kan tänkas göra när det gäller utlämnande av uppgifter med stöd av offentlighetsprincipen. Därtill kommer att de flesta uppgifter som säljs har samlats in under myndighetsutövning, dvs. människorna har varit tvungna att lämna dem, och inte för att användas i försäljningsverksamhet. Vi menar därför att all försäljning utgör intrång i de registrerades personliga integritet. För att undvika otillbörligt intrång bör en eventuell försäljning prövas av riksdagen som har att väga för- och nackdelar för de registrerade gentemot övrigas intressen och behov av att kunna få tillgång till uppgifter på ett för dem mer rationellt sätt än enligt reglerna om offentlighetsprincipen.

Om myndigheter skall ägna sig åt försäljningsverksamhet bör detta — enligt vår uppfattning — vara föremål för en öppen debatt. Riksdagens medverkan skulle därför vara värdefull. En riksdagsbehandling ger större spridning åt de idéer och överväganden som ligger bakom ett beslut än vad ett avgörande av regeringen kan göra.

Vi anser det viktigt att myndigheterna klart redovisar hur de använder sina uppgifter också av andra skäl. Något av den oro som framkommer inför det alltmer datoriserade samhället skulle kanske kunna undanröjas om de enskilda medborgarna fick större kunskaper om hur de statliga och kommunala registren används. Vi tror att fler människor skulle acceptera att uppgifter om dem såldes bara de kände till varför försäljningen har tillåtits, vilka sammanställningar av uppgifter som kan förekomma och till vem uppgifterna säljs.

För att inte riksdagens arbete skall tyngas av detaljreglering av myndigheternas försäljningsverksamhet bör varje bemyndigande om försäljning kompletteras med en av regeringen meddelad förordning. Denna skall bl.a. innehålla bestämmelser om vilken eller vilka myndigheter som skall ha hand om försäljningen.

Redan enligt nu gällande rätt skall regeringen bestämma om myndigheters avgifter förutsatt att dessa baseras på självkostnader. Regeringen kan, under sådana förhållanden, även bemyndiga respektive myndighet att fastställa avgifterna.

Enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet har enskilda rätt att ta del av ADB-upptagning som inte är föremål för sekretess dels på stället dels genom att mot fastställd avgift få en utskrift av upptagningen. Bestämmelserna är endast tillämpliga på sådana ADB-upptagningar som en myndighet kan överföra till uppfattbar form med s.k. rutinbetonade åtgärder. — Det är den utlämnande myndigheten som bestämmer hur uppgifterna skall ordnas dvs. lay-outen. — Enligt offentlighetsprincipen har man inte rätt att få annat än en utskrift på papper av uppgifter från en ADB-upptagning. Den

enskilde kan inte kräva att få uppgifterna uppställda på ett visst sätt och t.ex. utskrivna på etiketter. Man kan inte heller kräva att få dem på magnetband eller via terminal hos mottagaren.

Om en myndighet — mot avgift — tillhandahåller uppgifter på ett sånt sätt att man går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen menar vi att myndigheten säljer uppgifter. En sådan verksamhet karakteriseras således av att man tillmötesgår önskemål om;

- sammanställningar av uppgifter som gjorts med annat än s.k. rutinbetonade åtgärder, t.ex. med för ändamålet framtagna program
- utskrift av uppgifter ordnade efter kundens önskemål
- uppgifter utlämnade i annan form än utskrift på papper, t.ex. på etiketter, magnetband, diskett eller terminal hos mottagaren.

Det finns ingenting som hindrar att en myndighet, såsom ett led i sin serviceverksamhet, tillhandahåller sammanställningar som det t.ex. fordras mer än rutinbetonade åtgärder för att göra eller levererar uppgifter på annat sätt än genom utskrift på papper. Enligt vår uppfattning bör emellertid servicebestämmelserna i sekretesslagen, allmänna verksamstadgan och serviceförordningen, i princip, endast åberopas till stöd för enstaka utlämnanden av ett fåtal uppgifter men inte för någon ordnad utlämnandeverksamhet. För utlämnande av ett stort antal uppgifter bör fordras att utlämnandet är förenligt med myndighetens övriga uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten (se vidare vårt förslag om ändring av 15 kap. 4 § sekretesslagen, avsnitt 5.2). En annan omständighet som, enligt vår uppfattning, också är avgörande för om servicebestämmelserna skall anses tillämpliga är det sätt på vilket avgifterna bestäms för uttagen. En myndighet har i dag rätt att ta ut viss ersättning för att den står till tjänst med uppgifter om dessa t.ex. lämnas på magnetband (se prop. 1973:33 s. 86). Enligt vårt förslag till ändring av 15 kap. 4 § sekretesslagen skall ersättning endast kunna tas ut under samma förutsättningar som när det gäller myndigheternas möjligheter att tillhandahålla ett stort antal uppgifter med stöd av servicebestämmelserna. En ytterligare förutsättning skall vidare vara att avgiften endast motsvarar en merkostnad för den aktuella åtgärden. Servicebestämmelserna bör således aldrig åberopas som grund för ett utlämnande av uppgifter mot ersättning efter självkostnadsprinciper.

Förbudet, i den av oss föreslagna lagen, avser försäljning av uppgifter om enskilda personer. Härmed menas uppgifter om personer som kan hänföras till dem som avses med uppgifterna. Vi föreslår alltså inte ett generellt förbud mot att sälja uppgifter ur personregister utan endast ett förbud mot att sälja identifierbara uppgifter. Om en myndighet skulle vilja sälja sammanställningar av avidentifierade uppgifter ur sina personregister blir således inte lagen tillämplig.

Vår uppgift att utreda myndigheternas försäljningsverksamhet begränsas inte, enligt direktiven, till att avse endast försäljning av uppgifter om enskilda personer. Vi har emellertid funnit det rimligt att göra en åtskillnad mellan försäljning av personrelaterade uppgifter och försäljning av andra uppgifter. Till en del beror detta på att vi föreslår att det skall krävas riksdagens godkännande för att försäljning av uppgifter om enskilda personer skall vara tillåten. Orsaken till detta är bl.a. att vi vill

ge riksdagen en möjlighet att värna om de registrerades personliga integritet. Vid beslut om försäljning av andra uppgifter än sådana som avser enskilda personer behöver inte samma integritetshänsyn tas.

Detta innebär inte att vi anser att försäljning av uppgifter som inte är personuppgifter kan utvecklas utan författningsstöd. Det är emellertid tillräckligt med stöd i respektive myndighets instruktion eller i registerförordning. Även här gäller att riksdagens medverkan alltid behövs i de fall avgifter skall tas ut på kommersiella grunder.

Vi vill framhålla att vårt förslag om en lagreglerad försäljningsverksamhet inte får leda till att de myndigheter, som kommer att sakna lagstöd för sådan verksamhet, struntar i att uppgifter som lämnas ut enligt offentlighetsprincipen skall vara begripliga för den enskilde. En myndighet är skyldig att tänka på att de offentlighetsuttag som görs ska kunna användas på ett för den enskilde meningsfullt sätt dvs. att ha en god offentlighetsstruktur.

Naturligtvis ska en myndighet också tillhandahålla begärda uppgifter på det sätt som är mest ekonomiskt och praktiskt för myndigheten själv. Om det skulle vara bättre att t.ex. skriva ut adressuppgifter i samma ordning som man använder för etiketter än på annat sätt så skall myndigheten naturligtvis göra detta.

Det ligger i sakens natur att en myndighet inte kan ta extra betalt för att använda det för myndigheten mest praktiska och ekonomiska sättet att tillhandahålla uppgifter. Inte heller bör man ta ut en avgift för att tillhandahålla en upptagning på ett sätt, som gör den rätt till insyn som enskilda har enligt offentlighetsprincipen, meningsfull. Det är också bara i de fall utskriften anpassas efter den enskildes önskemål av annan anledning som man kan sägas gå utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen.

Det har gjorts gällande att en myndighet tagit fram speciella rutiner för att göra vissa utdrag enligt offentlighetsprincipen mer efterfrågade i kommersiella sammanhang. Man skall ha utvecklat rutiner som egentligen inte behövs i den egna verksamheten för att marknadsföra sammanställningar framtagna med dessa rutiner men utan att ta betalt på annat sätt än enligt gängse taxa för offentlighetsuttag. För det fall ett sådant förfarande är ekonomiskt försvarbart måste felet sökas i hur offentlighetsuttag debiteras. Stämpelskatteutredningen har till uppgift att se över bestämmelserna och avgifter för sådana uttag. Enligt vår uppfattning bör dessa baseras på en beräkning av merkostnaden för det begärda uttaget. Avgifterna skall således inte täcka kostnader för t.ex. utveckling av nya rutiner för en viss utskrift. Det ovan skisserade förfarandet bör därför inte vara lönsamt eller ens ekonomiskt försvarbart.

Uppgiftsskyldighet mellan myndigheter regleras i 15 kap. 5 § sekretesslagen. Av bestämmelsen följer att en myndighet på begäran av annan myndighet skall lämna ut uppgift som den förfogar över om det inte föreligger hinder mot uppgiftslämnandet på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång.

Stämpelskatteutredningen har i sina betänkanden om avgifter vid tingsrätt m.m. (Ds B 1980:7) och om avgifter för prövning av vissa ärenden hos statliga myndigheter (Ds Fi 1986:10 och 11) föreslagit att

den avgiftsfrihet som för närvarande finns för offentligrättsliga subjekt skall avskaffas. Utredningen har ännu inte behandlat frågan om avgiftsuttag för avskrifter, kopior och registerutdrag men kommer att göra detta. Myndigheterna skall endast samla in och registrera sådana uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina övriga uppgifter dvs. den del av verksamheten som inte sysslar med uppgiftsförsäljning. Huruvida de skall betala andra myndigheter för uppgifter de behöver på detta sätt anser vi vara en fråga som stämpelskatteutredningen i första hand bör ta ställning till.

4.6 Expeditioner i myndigheternas reglerande verksamhet

4.6.1 Förslag och sammanfattning

Den föreslagna lagen skall inte påverka regeringens möjligheter att bestämma särskild avgift för vissa i författning angivna expeditioner, såsom för närvarande gjorts i t.ex. expeditionskungörelsen, även om dessa skulle ha formen av registerutdrag.

4.6.2 Överväganden

Riksrevisionsverket har i sitt arbete med att beskriva och analysera statliga myndigheters avgiftsbelagda verksamhet klassificerat myndigheterna i två grupper; uppdragsmyndigheter och reglerande myndigheter.

Uppdragsmyndigheter är sådana myndigheter som säljer varor eller tjänster till enskilda eller offentliga konsumenter. Förbrukarna kan välja om de önskar köpa tjänsten eller varan i fråga. Exempel på en sådan myndighet är statistiska centralbyrån.

Reglerande myndigheter är sådana myndigheter vars inkomster huvudsakligen utgörs av s.k. offentligrättsliga avgifter. Deras avgiftsbelagda verksamhet har en efterfrågan som är styrd av lagar, förordningar e.d. och består ofta av tillsyn, kontroll och tillståndsgivning. Ett exempel på detta är datainspektionen.

Enskilda myndigheters avgiftsbelagda verksamhet är ibland heterogen. Ett exempel på en sådan myndighet är centralnämnden för fastighetsdata som dels skall tillhandahålla bl.a. gravations- och fastighetsbevis dels utföra uppdrag i övrigt. Avgifterna för bevisen är bestämda i en för CFD fastställd expeditionsavgiftsförordning (1975:1129) medan nämnden själv bestämmer avgifterna i uppdragsverksamheten. Även trafiksäkerhetsverket har blandad avgiftsbelagd verksamhet. Verket skall bl.a. utfärda registreringsbevis för bilar samtidigt som man bedriver en omfattande uppdragsverksamhet med uppgifter ur bilregistret.

Vi menar att det naturligtvis även i fortsättningen skall vara möjligt för regeringen att bestämma avgiften för sådana utdrag som myndigheten skall tillhandahålla enligt lag eller annan författning. Dessa avgifter skall även tillämpas om utdrag begärs med stöd av offentlighetsprincipen.

4.7 Uppgifter ur bibliografiska register

4.7.1 Förslag och sammanfattning

Förbudet avser inte försäljning ur bibliografiska register.

Syftet med bibliografiska register är att tillhandahålla information om olika publikationer men också om deras författare och innehåll. De personer om vilka uppgifter förekommer i registren har intresse av att dessa sprids. Att lämna ut bibliografiska uppgifter kan därför inte anses medföra ett otillbörligt intrång i deras integritet.

4.7.2 Överväganden

Med bibliografiska register menar vi sådana som innehåller referenser vilka hänvisar till dokument (böcker, rapporter, tidskrifter o.d.) men också register som även innehåller hela dokumenten.

Vi anser att det skall vara möjligt att sälja uppgifter ur sådana register utan att den av oss föreslagna lagen skall bli tillämplig. Uppgifterna i bibliografiska register har inte samlats in eller registrerats för andra ändamål än för att tillhandahålla information. Att lämna ut uppgifter som en person själv publicerat eller på annat sätt offentliggjort kan inte vara att anse som ett intrång i dennes personliga integritet. Tvärtom ligger det i den enskilde författarens eller rapportskrivarens eget intresse att uppgifterna sprids. Att inte ange upphovsmannens namn, när ett verk görs tillgängligt för allmänheten, kan även, enligt 3 § upphovsrättslagen, vara ett intrång i upphovsmannens ideella rätt.

Detta resonemang kan naturligtvis inte tillämpas när det gäller omskrivna personer i den mån dessa förekommer i registren. Vi utgår emellertid ifrån att de registerförande myndigheterna tillvaratar deras intressen.

Ur samhällets och de enskilda medborgarnas intressen är det naturligtvis angeläget att den här sortens information blir tillgänglig på ett så enkelt och effektivt sätt som möjligt. Hur detta skall ske är vi f.n. inte beredda att ta ställning till. Regeringen har våren 1986 givit statskontoret uppdrag

att genomföra en översiktlig inventering och strukturering av befintliga och planerade informationsbaser av betydelse för statsförvaltningen samt sammanställa informationen om dessa.

att föreslå åtgärder för samordning och effektivisering av befintliga informationsbaser, kommunikationssystem, administration m.m.

att föreslå nya områden där en aktiv informationsförmedling via informationsbaser inom och från statsförvaltningen kan vara motiverad.

Det finns enligt vår uppfattning inte någon anledning för oss att vänta med att lägga fram vårt betänkande till dess statskontorets utredning är klar.

Utformningen av vårt förslag innebär inte att kommittén tagit ställning till frågan om myndigheter alltid bör ha rätt att sälja uppgifter ur sina bibliografiska register. Vi menar bara att det inte är nödvändigt att kräva riksdagens medgivande för att detta skall vara tillåtet. Det bör, enligt vår uppfattning, räcka med stöd i respektive myndighets instruktion.

4.8 Riksdagen föreslås tillåta försäljning ur vissa register

4.8.1 Förslag och sammanfattning

Riksdagen skall bestämma ur vilka ADB-register som försäljning skall tillåtas, men inte vilka myndigheter som skall ha hand om försäljningen. Dessa utses av regeringen.

Den huvudsakliga grunden för att vi föreslår riksdagens medverkan är att försäljning av uppgifter om enskilda personer som samlats in för andra ändamål kan medföra en risk för otillbörligt intrång i de registrerades integritet. En avvägning måste därför alltid göras mellan intresset av att försäljning tillåts och de registrerades intressen. Vi anser att denna avvägning bör göras av riksdagen.

Försäljning bör enligt vår uppfattning endast tillåtas ur ett fåtal register. Adressuppgifter för direktreklam skall i huvudsak lämnas ut via SPAR och BASUN. I övrigt föreslår vi försäljning ur register vars externa användning redan i dag fyller en för samhället viktig funktion. I en till förslaget fogad bilaga har vi angivit de system och register ur vilka försäljning bör kunna medges. Det kan vara rimligt att de som önskar ta del av uppgifter ur dessa register får göra detta på ett mer rationellt sätt än vad offentlighetsprincipen tillåter. Det är emellertid, enligt vår uppfattning, också självklart att de skall betala för vad detta kan kosta.

4.8.2 Överväganden

Ur vilka register skulle försäljning kunna medges?

Vi vill i det följande ge några principiella synpunkter på frågan om ur vilka register försäljning bör kunna komma i fråga. Som förut nämnts bör riksdagen i varje fall fatta beslut om detta. Redan detta sätt att fatta beslut är en garanti för en allsidig prövning. Inför riksdagen — och också för allmänheten — måste skälen till att man säljer uppgifter klagöras. Det är dock värdefullt att från början ha vissa allmänna principer att utgå från vid dessa ställningstaganden.

En självklar utgångspunkt är den enskildes personliga integritet. Mäniskors oro för datasamhället och för registrering har en av sina främsta grunder i att man inte överblickar var de personuppgifter som finns i registren hamnar. Om försäljning sker ökar spridningen av uppgifterna och därmed denna oro. Det är mot bakgrund härav och för att inge förtroende för registren viktigt att iaktta en stark restriktivitet när det gäller att tillåta undantag från huvudregeln om förbud mot försäljning ur registren.

De offentliga registren är av mycket olika slag och uppbyggda för vitt skilda ändamål. Det vanligaste — och naturligaste — är att de helt enkelt är hjälpmedel i myndigheternas verksamhet. Man använder registret som grund för vissa beslut eller för att kunna nå de personer som myndigheten har till uppgift att tjäna. Andra register har dels denna uppgift men också att vara allmänheten till upplysning och hjälp, särskilt för affärstransaktioner av olika slag. Inskrivningsregistret ger t.ex. uppgifter om fastighetens ägare och om inteckningar till hjälp för den som vill förvärva fast egendom. Ett av aktiebolagsregistrets viktigaste uppgifter är att man alltid skall kunna veta vem som företräder ett bolag

o.s.v. Slutligen finns det register som direkt inrättats för att försälja uppgifter till allmänheten. Det gäller SPAR och BASUN, om vilka riksdagen fattat beslut.

När man bedömer om undantag skall ske från huvudregeln om försäljningsförbud måste man ha registrens olika ändamål och uppbyggnad till en av utgångspunkterna. Självfallet är en önskan om stor tillgänglighet och t.o.m. försäljning inte skäl till undantag från huvudregeln. För "normala" myndighetsregister torde det i allmänhet inte finnas så starka samhälleliga skäl att försäljning kan äga rum.

Ibland har man som skäl att tillåta försäljning ur myndigheternas register åberopat att myndigheten på detta sätt kunde förbättra sin ekonomi. Belastningen på statskassan kunde bli mindre och servicen mot allmänheten kanske öka. Vi tycker inte att detta är ett tillräckligt argument för försäljning. Myndigheterna har samlat in uppgifter för att använda dem i sin myndighetsverksamhet. Försäljning från en myndighets register innebär, om inte uppgifterna insamlats för detta, att de används för andra ändamål än de samlats in för. Lämpligheten av ett nytt ändamål bör provas av annan än myndigheten själv, lämpligen riksdagen. Det bör finnas andra än ekonomiska skäl för att tillåta försäljning.

Tillstånd till försäljning bör alltså, som nämnts, kunna medges endast för att tillgodose starkt berättigade intressen från medborgarna. Många samhällsfunktioner är beroende av uppgifter från offentliga register. Fastighetsmarknaden är t.ex. helt beroende av tillgång till uppgifter ur fastighetsdatasystemet. Bilhandelns möjligheter att göra säkra affärer underlättas av att den har tillgång till uppgifter ur trafiksäkerhetsverkets register. Vi menar att det finns berättigade samhälleliga intressen av att dessa och liknande verksamheter får tillgång till uppgifter på ett sätt som är anpassat till deras specifika behov.

Man skulle naturligtvis kunna tänka sig att tillmötesgå sådana behov utan att ta betalt eller att i vart fall låta dessa berättigade intressenter få tillgång till de uppgifter de behöver mot en mycket låg avgift. Detta skulle emellertid få till konsekvens att skattemedel fick finansiera vissa gruppers speciella behov och kanske även deras affärsverksamhet. För att förhindra sådana effekter är det mycket viktigt att den försäljningsverksamhet som tillåts kan bli ekonomiskt självbärande men inte mer.

Ekonomiska och praktiska fördelar måste emellertid alltid vägas mot de registrerades intresse av att inte otillbörligt intrång görs i deras personliga integritet. Vid en sådan avvägning kan det vara väsentligt att se till vilka som kan vara intresserade av att köpa uppgifter. De presumtiva köparna kanske är desamma som de registrerade. Så är t.ex. fallet med det allmänna företagsregistret BASUN som innehåller allmänna basuppgifter om bl.a. företag och fysiska personer som kan antas driva rörelse dvs. just de kategorier som är intresserade av att köpa uppgifter ur registret. I sådana fall kan det kanske finnas större anledning att tillåta försäljning än om köpare och registrerade inte kan antas ha gemensamma intressen. Den som är intresserad av att köpa uppgifter ur ett visst register är naturligtvis mer benägen att acceptera en försäljning ur registret än den som inte är det.

Avgiftsfrågan får som förut nämnts inte bli styrande. Man kan inte utgå från att det är berättigat att utöka en redan avgiftsbelagd verksamhet med försäljningsverksamhet. Avgiftsbeläggning bygger ju på att man anser att de som utnyttjar en viss speciell tjänst från en myndighet också skall svara för myndighetens kostnader för att tillhandahålla denna tjänst. Det är inte säkert att de registrerade är beredda att acceptera en försäljning av uppgifter ur registret bara för att de därför skulle få betala lite mindre för de uttag som de är tvungna att göra.

En omständighet som kan vara av betydelse för om försäljning av personuppgifter skall tillåtas är att uppgifterna ingår som en integrerad del i information om i huvudsak något annat än enskilda personer. Om syftet med ett visst uttag är att få fram uppgifter om ett sakförhållande och uppgift om enskild person, på ett naturligt sätt, ingår i en mängd andra uppgifter anser vi att risken för att en försäljning skall kunna innebära ett otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet är mindre än om t.ex. uppgifter söks fram om just denna person. Att sälja uppgifter om rättsfall trots att av referaten framgår vem som har varit rättens ordförande kan t.ex. inte utgöra risk för otillbörligt intrång i dennes integritet. Däremot anser vi att det skulle vara mera tveksamt att medge försäljning om man önskade sälja uppgifter om vilka mål en domare handlagt. Ett annat exempel kan hämtas från försäljning av uppgifter ur lantmäteriverkets ortsprisregister. Om lantmäteriverket säljer underlag för fastighetsvärdering och det bland de uppgifter som tillhandahålls om enskilda köp ingår uppgifter om köpare och säljare anser vi att detta skall kunna ske. Däremot anser vi det inte lämpligt att tillåta försäljning om lantmäteriverket skulle vilja sälja adressetiketter eller t.ex. uppgifter om vilka fastigheter en viss person köpt. Vi anser därför att regeringen när det gäller försäljning ur detta register, i förordning, bör bestämma att verket endast skall sälja uppgifter om enskilda personer när uppgifterna ingår i information om i huvudsak något annat än de enskilda.

Motsvarande bestämmelser bör, enligt vår uppfattning, införas i de flesta av regeringen meddelade författningar om försäljning av uppgifter. Vi vill framhålla att efterfrågan på adressuppgifter för direktreklam inte är en omständighet som motiverar att försäljning bör tillåtas. Detta gäller naturligtvis inte sådana register som SPAR och BASUN som inrättats just för att kunna tillhandahålla utomstående adressuppgifter. Berättigade behov av adresser för direktreklam bör i och med att dessa register inrättats i princip vara tillfredsställda. Vi anser således inte att det finns anledning att utvidga möjligheterna för adressförsäljning.

Vi har även diskuterat att föreslå ett förbud för myndigheter att sälja adresser för direktreklam i de fall registren inte inrättats för detta. Ett sådant generellt förbud skulle dock kunna medföra gränsdragningsproblem. En reglering med hänsyn till hur utlämnade uppgifter skall användas är alltid svår att göra. Vidare kan det vara svårt att bestämma vad som är direktreklam och vad som är annan information. Förbud att sälja adresser skulle kanske medföra att även sådan information som de flesta registrerade önskar erhålla stoppas.

Det kan antagligen också vara motiverat att under vissa förhållanden

tillåta försäljning av adressuppgifter ur register där försäljning medgivits av andra skäl. Exempel på detta kan hämtas från trafiksäkerhetsverkets försäljning ur det centrala bilregistret. Vi anser att försäljning bör tillåtas ur detta register bl.a. med hänsyn till bilhandelns behov och intressen av att ta del av uppgifter på ett rationellt och effektivt sätt. Verket bedriver redan i dag en omfattande försäljning av adressuppgifter för olika ändamål. Det kan inte uteslutas att denna försäljning åtminstone delvis är berättigad med utgångspunkt från de registrerades och övrigas intressen. Vidare anser vi inte att det är lämpligt att på detta stadium i lagstiftningsarbetet försöka göra en detaljreglering av i vilken omfattning och efter vilka urval en myndighet skall ha rätt att sälja adressuppgifter. Detta bör ske efter överläggningar med respektive myndighet när det blir aktuellt för regeringen att meddela författning för myndighetens försäljningsverksamhet.

■ Ett generellt förbud mot försäljning av adresser för direktreklam skulle också vara att överbetona betydelsen ur integritetssynpunkt av denna sorts försäljning. Regeringen bör utnyttja sina möjligheter att meddela föreskrifter för att förhindra att uppgifter säljs på ett sätt som inte är förenligt med hänsyn till den huvudsakliga grunden för att försäljning medgivits av riksdagen. Detta bör gälla vare sig det gäller försäljning av uppgifter om adresser eller om annat. När det gäller försäljning av adressuppgifter bör emellertid huvudregeln vara att sådan inte skall förekomma annat än via SPAR och BASUN.

En förutsättning för att en uppgift om enskild person skall anses vara en integrerad del av information om ett sakförhållande är naturligtvis att inte personuppgifter använts som sökbegrepp för att ställa samman informationen. Vi anser att myndighet som önskar erbjuda utomstående terminaluppkoppling bör sträva efter att begränsa utomståendes möjligheter att söka fram uppgifter om enskilda personer för att skydda de registrerades personliga integritet.

Vi anser att riksdagen bör kunna medge försäljning av uppgifter ur nio system och register. Dessa framgår av en till den föreslagna lagen fogad bilaga.

Rättsdatasystemet. Systemet innehåller register över statliga kommittéer, författningar i Svensk författningssamling, Sveriges överenskommelser med främmande makt, europarådsöverenskommelser, vissa myndigheters författningar och handböcker samt rättsfall. Eftersom informationssystemet fortfarande är under uppbyggnad kan register tillkomma eller utgå. Registren förs av olika myndigheter som också är registeransvariga. Enligt rättsdataförordningen i dess lydelse före den 1 juli 1986 fick DAFA för egen del och på de registeransvarigas vägnar träffa avtal med enskilda om terminalåtkomst till registret. Efter den 1 juli 1986 regleras detta av avtal mellan respektive registeransvarig myndighet och DAFA Data AB.

När det gäller av domstolsverket förda register över rättsfall m.m. skall den registeransvarige, enligt av datainspektionen meddelad föreskrift, se till att enskild användare ej gör sökningar eller sammanställningar på enskild part. Sedan 1981 innehåller rättsfallsreferaten endast

parters förnamn och efternamnets initial. Den som vill söka på person kan använda sig av namn så som vilket annat ord som helst. Det finns inga speciella rutiner för att t.ex. få fram rättens ordförande. — Enskilda intressenter är advokatbyråer, organisationer och företag. Allmänheten kan få tillgång till systemet genom att terminaler placerats på bibliotek.

Det är självfallet väsentligt att information av det slag som ingår i systemet sprids på ett för alla så effektivt sätt som möjligt. Det sätt på vilket personuppgifter lagrats och gjorts sökbara förebygger risk för otillbörliga intrång i de registrerades integritet. I den mån uppgifter förekommer om enskilda personer kan dessa i allmänhet sägas ingå som en integrerad del i information om något annat. Vi föreslår därför att riksdagen skall ge sitt tillstånd till försäljning av uppgifter ur de register som ingår i systemet.

Fastighetsdatasystemet; fastighets- och inskrivningsregistret. Fastighetsregistret ersätter tidigare jord- och stadsregistret och innehåller uppgifter om fastigheter och samfälligheter. I registret finns uppgifter om bl.a. omfång, läge, adress och kvarter. Inskrivningsregistret ersätter fastighets- och tomträttsböckerna. Centralnämnden för fastighetsdata svarar för systemets drift och underhåll. Registret innehåller uppgifter om personnummer och namn för lagfaren ägare eller tomträttsinnehavare. Vidare innehåller registret uppgifter om inteckningar t.ex. belopp och innehav av pantbrev. I fastighetsdatasystemet lagras också vissa uppgifter från fastighetstaxeringslängden bl.a. taxeringsvärde och ägaruppgifter.

Ur systemet tillhandahålls dels sådana registerutdrag som regleras i lag eller förordning t.ex. gravationsbevis dels utdrag som tas fram inom ramen för den uppdragsverksamhet som CFD äger rätt att bedriva enligt sin instruktion. CFD erbjuder också terminalåtkomst till innehållet i registren, vilket är av stor betydelse för fastighetsmarknaden. — Enskilda kunder är främst bankerna men även värderingsföretag, konsulter och fastighetsägare med stora fastighetsinnehav.

Ett exempel då fastighetsdatasystemet medför förenklingar för enskilda är vid överlåtelse av fastighet. Det räcker då för köpare och säljare att vända sig till ett register för att få kunskap om ägarförhållande, belastningar och andra uppgifter av betydelse. De behöver endast vända sig till en myndighet eller ställa en fråga på terminal för att erhålla önskad information i stället för att bl.a. fordra in gravationsbevis. Vid en sådan fråga fås även uppgift om fastighetens taxeringsvärde, varför den enskilde slipper vända sig till länsstyrelsen. Möjligheten att få uppgifter ur registret är också betydelsefull för samhällsplaneringen. Vi finner inte anledning att begränsa den försäljningsverksamhet som förekommer i dag.

Det statliga person- och adressregistret; SPAR. Registret innehåller alla personer som är kyrkobokförda, har skattsedel eller är inskrivna i allmän försäkringskassa i Sverige. Beslut om att inrätta registret fattades 1976 och det har varit i drift sedan 1978. DAFA har svarat för utveckling och drift. Från och med den 1 juli 1986 då DAFA ombildades till

aktiebolag har huvudmannskapet för registret överförs till en nyinrättad myndighet, Statens person- och adressregisternämnd.

Innehållet i registret är författningsreglerat genom förordning om det statliga person- och adressregistret (1981:4). I registret finns uppgifter från register som används i folkbokföringen såsom identitetsuppgifter men också uppgifter om civilstånd och barn. Vidare finns uppgifter från register som används för inkomst- och fastighetstaxering. Registrets ändamål är fastslaget i 26 § datalagen. Uppgifterna i registret skall användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i andra personregister, komplettering och kontroll av personuppgifter i övrigt samt uttag av urval av personuppgifter. För budgetåret 1984/85 redovisade DAFA en omsättning för SPAR på ungefär 25 miljoner kronor.

Bakgrunden till att SPAR inrättades var ett önskemål om att begränsa antalet omfattande personregister bl.a. för s.k. direktreklam. Registrets ändamål har beslutats av riksdagen. Vi finner inte skäl att ompröva detta beslut.

Allmänna företagsregistret; BASUN. Registret förs av statistiska centralbyrån och har inrättats med stöd i förordning om det allmänna företagsregistret (1984:692). Registret innehåller s.k. allmänna basuppgifter om företag och arbetsställen. Med företag menas här:

- alla juridiska personer m.fl. som tilldelats organisationsnummer
- alla fysiska personer som registrerat enskild firma vid länsstyrelsernas handels- och föreningsregister
- alla övriga fysiska personer som
 - * är registrerade för mervärdesskatt
 - * är registrerade som permanenta arbetsgivare
 - * är taxerade för inkomstslaget rörelse.

Med arbetsställe menas i princip varje adress (lokal), fastighet eller grupp av näraliggande lokaler och fastigheter där företaget bedriver verksamhet.

Registret innehåller uppgifter om bl.a. identiteter, juridisk form, namn, firma och adresser. Vidare innehåller registret näringsgrenuppgifter och uppgifter om antal anställda.

BASUN får sina uppgifter från andra myndigheters register och från SCB:s egen datainsamling.

På samma sätt som när det gäller SPAR har detta register byggts upp i avsikt att tillhandahålla utomstående information. Registrets kunder är i huvudsak företagare dvs. de registrerade själva. Man kan därför anta att risken för att försäljning av uppgifter ur registret skulle kunna medföra otillbörligt intrång i de registrerades integritet inte är så stor. Vi anser det därför rimligt att den försäljningsverksamhet som bedrivs med uppgifter ur detta register fortsätter.

Centrala bilregistret. Registret förs av trafiksäkerhetsverket med stöd av bilregisterkungörelsen (1972:599). Registreringen av uppgifter görs i huvudsak av länsstyrelserna via terminal.

Bilregistret innehåller uppgifter om registreringspliktiga fordon och om dessas ägar-, besiktning-, trafikförsäkrings- och skatteförhållanden.

Fordonets registreringsnummer, chassinummer och ägarens person- eller organisationsnummer är sökbegrepp i registret. I detta register ingår också personuppgifter för dem som erhållit auktorisation som bilskrotare, meddelats beslut om att vara ansvarsbärare för ett företags fordon, registrerats som importör av fordon, registrerats som innehavare av tillstånd till typbesiktning eller innehavare av saluvagnslicens.

TSV har i dag en omfattande försäljning av i huvudsak ägaruppgifter ur registret. Bl.a. tillhandahåller verket, efter datainspektionens tillstånd, uppgifter genom Telebild AB.

Uppgifter ur registret har lämnats ut sedan en lång tid tillbaka. Försäljningsverksamheten är därför väl etablerad. Vi anser det vara riktigt att uppgifter ur registret sprids på ett effektivt sätt. I handel med bilar är det viktigt att man snabbt kan kontrollera vem som är registrerad ägare till ett fordon. Det är naturligtvis även av intresse att veta vem som var föregående ägare. Bilaffärer kan göras snabbare och säkrare genom att dessa uppgifter finns lättillgängliga. Vi anser således att den försäljningsverksamhet som bedrivs med uppgifter ur detta register skall kunna fortsätta.

Vad vi däremot är tveksamma till är omfattningen av verkets försäljning av adressuppgifter. Som vi anfört ovan vill vi emellertid, av olika skäl, inte föreslå ett generellt förbud av försäljning för direktreklam. På samma sätt som när det gäller övriga register, utom SPAR och BASUN, bör däremot regeringen överväga att meddela föreskrifter om detta.

Aktiebolagsregistret. Registret förs av patent- och registreringsverket och innehåller uppgifter om aktiebolag. Verket bedriver en uppdragsverksamhet med att bl.a. tillhandahålla registreringsbevis, kopior av årsberättelser och bolagsordningar men även utskrifter ur ADB-registret. Vi anser att detta utgör en naturlig och samhällsnyttig del av verkets uppdragsverksamhet och föreslår därför att riksdagen medger försäljning ur registret.

Ortsprisregistret. Registret förs av lantmäteriverket och innehåller uppgifter om dels köp av fastigheter, bl.a. köpesumma, datum för köp samt köpare och säljare dels uppgifter om fastigheternas egenskaper bl.a. areal, byggnadens storlek och ålder etc. Registrrets ändamål skall vara att bl.a. för juridiska och fysiska personers fastighetsvärderingsverksamhet framställa och publicera fastighetsvärderingar och underlag som skall användas för fastighetsvärderingar och andra analyser av fastighetsmarknaden. Regeringen har vid två tillfällen — i ärenden om besvär enligt datalagen — uttalat sig för att lantmäteriverket skall lämna uppgifter ur registret på uppdragsbasis.

Vi ifrågasätter inte denna bedömning men anser, såsom vi framhållit ovan, att verket, i förordning, skall förbjudas att lämna ut uppgifter om enskilda personer annat än när dessa ingår som en naturlig del i information om köp och försäljningar av fastigheter. Annan försäljning förekommer inte i dag men vi menar att det är viktigt att slå fast att verket bara skall sälja uppgifter om köpare och säljare när dessa uppgifter är av betydelse för möjligheterna att göra fastighetsvärderingar.

Televerkets katalogregister. Registret används för verkets framställning av telefonkataloger och i dess nummerbyråverksamhet. Abonnenter som inte önskar att deras telefonnummer skall lämnas ut kan förhindra detta men får betala en avgift härför. Det finns också möjlighet att i registret få antecknat att man inte önskar direktreklam.

Den som inte gjort en anmälan om att hans adress inte skall lämnas ut får anses ha samtyckt till att så sker. Vi anser därför att försäljning av adressuppgifter ur registret inte kan medföra risk för intrång i de registrerades personliga integritet.

Några register ur vilka vi inte tycker att myndigheterna skall ha rätt att sälja uppgifter.

Utsökningsregistret: Registret används i huvudsak inom exekutionsväsendet för bl.a. verkställighet enligt utsökningsbalken eller annan författning och avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter. Det har nyligen blivit författningsreglerat (1986:617). För fysiska personer skall i registret anges bl.a. namn, adress, personnummer och civilstånd. Därutöver får registret innehålla uppgifter om bl.a. exekutionstitel, skuldens storlek, verkställighetsåtgärd, utmätning, kvarstad och bötesförvandling. Riksskatteverket är administrativ centralmyndighet för exekutionsväsendet. Uppgifter ur registret lämnas i dag till upplysningscentralen. Detta sker med tillstånd från datainspektionen och tillgår så att UC får uppgifter på magnetband, dels för eget bruk, dels för vidarebefordran till andra kreditupplysningsföretag. En väl fungerande och tillförlitlig kreditupplysningsverksamhet är viktig för samhället som helhet. Vi vill därför inte förhindra att uppgifter lämnas från RSV på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det är emellertid mycket angeläget att all kreditupplysningsverksamhet sker under sådana former att kreditupplysningslagen blir tillämplig. De uppgifter som är väsentliga i detta sammanhang bör således spridas via kreditupplysningsföretagen och inte lämnas ut direkt från RSV. Vi anser att utlämnandet av uppgifter till UC är förenligt med verkets uppgifter och skyldigheter i övrigt. RSV bör därför kunna fortsätta med detta med stöd av servicebestämmelsen i bl.a. 15 kap. 4 § sekretesslagen. (Angående vårt förslag om ändring av denna paragraf se vidare under avsnitt 5.2). I och med att uppgifterna lämnats till UC har emellertid RSV fullgjort sina skyldigheter gentemot allmänheten. Verket kan därför inte återöppna servicebestämmelserna för att lämna ut uppgifter på samma eller liknande sätt till andra.

Regeringen bör alltså, enligt vår uppfattning, besluta om erforderliga förordnanden i enlighet med 9 och 10 §§ utsökningregisterlagen för utlämnande till UC. Däremot bör en regelrätt försäljning av uppgifter inte tillåtas.

Regionala register hos länsstyrelserna. Vi anser det inte heller lämpligt att föreslå att riksdagen ger sitt medgivande till försäljning ur de regionala register som förs på länsstyrelserna. Den försäljningsverksamhet som för närvarande bedrivs hos dessa myndigheter har sin historiska förklaring. Emellertid anser vi att det nu finns skäl att slutligt begränsa

utlämnandet till enskilda, av den sorts uppgifter som det här är fråga om, till SPAR.

Den försäljning som sker i dag har av RSV angivits vara i huvudsak identitetsuppgifter. I princip säljs endast sådana urval som inte går att göra i SPAR, t.ex. efter nationalitet ur folkbokföringsregistret och efter fastighetsuppgifter ur fastighetstaxeringsregistret. Vi anser att i den mån uppgifter som har insamlats för folkbokföringen och taxeringen skall säljas bör detta ske genom SPAR, vars innehåll är författningsreglerat. Den försäljningsverksamhet som i dag sker via länsstyrelserna innebär i praktiken en utvidgning av innehållet i SPAR i förhållande till den reglering som gjorts.

Vidare har vi i vårt arbete genomgående haft den inställningen att försäljning av myndigheters uppgifter skall begränsas till så få myndigheter som möjligt. Efterfrågan på adressuppgifter är inte skäl nog att medge försäljning om inte registret har inrättas för detta. En begränsning är vidare en förutsättning för att man skall kunna överblicka hur uppgifter — som egentligen är insamlade och registrerade för vissa ändamål — används för andra.

Enligt vår uppfattning bör det fortfarande finnas visst utrymme för länsstyrelserna och andra myndigheter att lämna service och i undantagsfall även ta ut ersättning för detta. En förutsättning skall dock vara att servicebestämmelserna tillämpas på det sätt som vi anser vara lämpligt och i enlighet med den av oss föreslagna ändringen i 15 kap. 4 § sekretesslagen. Det sätt på vilket en del länsstyrelser lämnar ut uppgifter i dag måste därför i stort sett upphöra. Länsstyrelserna bör således enligt vår uppfattning endast fullgöra sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen samt därutöver lämna ut uppgifter gratis såsom en serviceåtgärd. I undantagsfall skall de dock ha möjlighet åta sig något extra och kunna ta betalt för detta. (Se vidare under avsnitt 5.2).

Trafiksäkerhetsverkets register förutom centrala bilregistret; Centrala körkortsregistret, yrkestrafikregistret och parkeringsanmärkningsregistret.

Körkortsregistret innehåller uppgifter om alla personer som har svenskt körkort. Dessutom innehåller registret uppgifter om personer med körkortstillstånd dvs. sådana som tänker ta körkort inom den närmaste tiden. Personnummer är sökbegrepp.

Yrkestrafikregistret innehåller bl.a. uppgifter om tillståndshavare och uppgifter om tillstånd till yrkesmässig trafik, tillstånd till transportförmedling och tillstånd till biluthyrning. Person- och organisationsnummer är sökbegrepp.

Parkeringsanmärkningsregistret innehåller uppgifter om obetalda parkeringsanmärkningar.

Uppgifterna i dessa administrativa register har insamlats under myndighetsutövning. Det finns, enligt vår uppfattning, inte någon anledning att underlätta för externa intressenter att ta del av uppgifter ur registren på annat sätt än med stöd av offentlighetsprincipen eller bestämmelserna om myndigheternas serviceskyldighet. (Se vidare under avsnitt 5.2).

Televerkets abonnentordersystem. Registret innehåller abonnents namn och adress men även uppgifter om t.ex. i vilken lägenhet denne

bor. För närvarande är SOS Alarmering AB uppkopplade till registret. Anledningen härtill är att det ofta förekommer att någon som begär hjälp via 90 000 endast uppger sitt telefonnummer men inte sin adress eller närmare beskrivning av var han finns. Genom uppkopplingen till abonnentordersystemet kan länsalarmeringscentralerna få fram både adress och i förekommande fall lägenhetsnummer.

Det är naturligtvis mycket angeläget att länsalarmeringscentralerna får tillgång till uppgifter ur registret på sätt som sker i dag. Detta bör emellertid kunna ordnas med stöd av sekretesslagens bestämmelse om service (se vidare avsnitt 5.2).

Äktenskapsregistret. Registret som i huvudsak förs manuellt är i och för sig gjort för att tillhandahålla utomstående information. Från den del av registret som förs med ADB har utlämnandet i dag en så liten omfattning att vi av den anledningen inte föreslagit att regelrätt försäljning bör tillåtas.

Det ADB-baserade registret innehåller endast personnummer samt ärendekod. Dessa uppgifter lämnas på magnetband till två kreditupplysningsföretag var fjortonde dag. Denna verksamhet kan fortsätta med stöd av servicebestämmelsen i sekretesslagen (se vidare avsnitt 5.2).

Kommunernas och landstingens register. I vår enkätundersökning har 29 kommuner och tre landsting tillfrågats om de "säljer" uppgifter ur sina ADB-register. 22 kommuner och de tre landstingen har svarat nej. De kommuner som har uppgivit att de bedriver försäljningsverksamhet har angivit en mycket liten omsättning. I huvudsak rör det sig om namn- och adressuppgifter. När det gäller de register som förs av kommuner och landsting anser vi inte att det finns något samhälleligt intresse som motiverar försäljning. Såsom vi redan har angivit anser vi att namn- och adressuppgifter i huvudsak skall säljas via SPAR och BASUN.

4.9 Regeringen skall meddela föreskrifter för varje register

4.9.1 Förslag och sammanfattning

För varje register ur vilket försäljning av uppgifter har tillåtits skall regeringen i förordning fastställa dels vilken eller vilka myndigheter som skall ha hand om försäljningen dels principerna för hur avgifterna skall beräknas. Regeringen skall också kunna meddela föreskrifter om hur försäljningen skall bedrivas för att förhindra otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet.

4.9.2 Överväganden

Vi har föreslagit att det skall krävas lagstöd för att försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister skall vara tillåten. Riksdagen föreslås medge tillstånd till försäljning ur vissa av oss angivna register. Därefter skall regeringen i författning bestämma vilken eller möjligen vilka myndigheter som skall ha hand om försäljningen. I princip bör detta vara den registeransvarige. Finns flera registeransvariga bör som regel den centrala myndigheten utses att vara försäljande myndighet.

Det ligger i sakens natur att register ur vilka försäljning är aktuell bör finnas kvar ute hos de registerförande myndigheterna. Numera förvaras ett stort antal register hos arkivmyndigheterna enligt allmänna arkivstadgan, f.n. endast hos riksarkivet. Ett huvudsyfte för dessa myndigheter är enligt deras instruktioner att hålla sina bestånd tillgängliga och underlätta för forskare att ta del av uppgifter. Normalt sker detta kostnadsfritt. Riksarkivet skall inte bedriva någon försäljningsverksamhet. Dock måste verket få ersättning för sina extra kostnader, vilket vi anser vara möjligt när det gäller uttag enligt servicebestämmelserna (se vidare under avsnitt 5.2).

Det är i och för sig möjligt att en myndighet har tillgång till flera ADB-register för vilka riksdagen meddelat tillstånd att sälja uppgifter. För samkörning av dessa krävs författningsstöd eller datainspektionens tillstånd på vanligt sätt. Inspektionens tillstånd kan också krävas för att bygga upp ett nytt register med ändamål att användas i försäljningsverksamhet även om uppgifterna som skall ingå i registret är sådana som myndigheten i och för sig har rätt att sälja. I de fall datainspektionen har att pröva frågan bör tillstånd inte ges för samkörning eller uppbyggnad av nya register för försäljningsändamål i de fall ansökande myndighet inte har rätt att sälja de uppgifter som skall ingå i körningen respektive det nya registret.

Regeringen bör också överväga behovet av att skydda de enskildas personliga integritet medelst föreskrifter. Det kan mycket väl vara så att vissa uppgifter, som visserligen är offentliga, kan vara olämpliga som urvalskriterier i en försäljningsverksamhet. Att t.ex. lämna ut uppgift om en enskild persons nationalitet behöver varken vara den enskilde till men eller kränka hans integritet. Däremot kanske nationalitetsbegreppet kan vara olämpligt som urvalskriterium vid försäljning av uppgifter ur vissa register.

Observera även att datainspektionen har möjlighet att ge föreskrifter till skydd för de registrerades personliga integritet enligt 6 § datalagen oavsett om uppgifterna säljs eller inte. Datainspektionen skall även i fortsättningen vara oförhindrad att göra detta även om regeringen avstått ifrån att meddela integritetsskyddande föreskrifter.

Såsom vi ovan framhållit bör regeringen alltid överväga ett förbud att sälja adressuppgifter eller att på annat sätt marknadsföra uppgifter lösryckta ur sitt sammanhang och utan samband med de överväganden som legat till grund för riksdagens medgivande till försäljning.

Regeringen skall redan enligt i dag gällande rätt besluta om de avgifter vilka baseras på självkostnadsprinciper.

Om avgift däremot skall tas ut på rent kommersiella grunder fordras riksdagens beslut.

Vi anser att den avgiftsättning som bör tillämpas i de flesta fall skall baseras på självkostnader. Det kommer då att vara tillräckligt att beräkningen av avgifternas storlek grundar sig på regeringsbeslut. I den förordning som skall följa varje bemyndigande till försäljning bör därför regeringen kunna meddela föreskrifter för hur avgifterna skall beräknas.

Det är — enligt vår uppfattning — inte tillräckligt att termen självkostnader anges utan förordningen bör innehålla mer utförliga bestämmel-

ser som t.ex. om en eventuell täckning av fasta kostnader eller kostnader för registeruppbyggnad. Vi anser inte att det är lämpligt att intäkter från försäljningsverksamhet även täcker kostnader som i alla fall skulle ha uppkommit i den försäljande myndighetens anslagsfinansierade verksamhet. Detta får emellertid avgöras från fall till fall.

En anledning till att vi förordar att självkostnadspris skall tillämpas i de flesta fall är att vi anser att försäljningsverksamhet i princip endast skall bedrivas på ett sådant sätt att en myndighet utnyttjar de uppgifter och de system som används i den övriga verksamheten. Det skall således inte finnas ekonomiskt utrymme för uppbyggnad och utveckling av system som bara efterfrågas i en myndighets uppdragsverksamhet. Att självkostnadsprinciper tillämpas är en förutsättning för att myndigheternas försäljning av ADB-uppgifter skall vara en sidoeffekt av den övriga verksamheten.

En förutsättning för att en myndighet skall erhålla rätt att sälja uppgifter om enskilda personer kan, som ovan anförts, vara att det finns ett berättigat intresse av att uppgifter ur registret sprids på ett mer effektivt sätt än vad som är möjligt med stöd av offentlighetsprincipen. Man skulle naturligtvis kunna överväga att låta utlämnande myndighet ta betalt på rent kommersiella grunder dvs. ta det pris som marknaden är beredd att betala. Förutom de ovan anförda argumenten för att självkostnadsprinciper skall tillämpas finns ytterligare en omständighet som talar emot en sådan taxesättning. Det finns ofta inte någon konkurrerande försäljning. Många uppgifter är inte tillgängliga på annat sätt än från myndigheter.

Det bör emellertid vara ekonomiskt försvarbart att sälja uppgifter. Intäkterna måste motsvara vad det kostar myndigheten att tillhandahålla uppgifter på detta sätt. Det får inte vara så att myndigheternas försäljningsverksamhet rent faktiskt finansieras av skattemedel.

Det finns för närvarande inga generella regler för hur självkostnader skall beräknas. Vi föreslår att riksrevisionsverket ges uppdrag att utarbeta sådana. De bör sedan kunna anpassas till respektive försäljande myndighet.

Vi vill emellertid också framhålla att det är nödvändigt att de myndigheter som har befogenhet att sälja uppgifter ur sina register får göra detta utan konkurrens från myndigheter som saknar sådan befogenhet och som således inte har samma krav på kostnadstäckning. Det är därför viktigt att förbudet att sälja uppgifter utan riksdagens bemyndigande efterlevs.

4.10 Offentlighetsprincipens tillämpning påverkas ej av våra förslag

Vi har övervägt att göra inskränkningar i möjligheterna för enskilda att ta del av allmänna handlingar i de fall de upprättats i verksamhet hos en myndighet som sysslar med försäljning av uppgifter. Vi anser emellertid att det är lika viktigt att enskilda har rätt till insyn i myndigheternas försäljningsverksamhet som i deras övriga verksamhet och har således avstått från att komma med några förslag i detta hänseende.

Vi har också övervägt att låta de avgifter som tillämpas på uttag i försäljningsverksamheten påverka avgiften för offentlighetsuttag men har inte heller funnit detta lämpligt.

Hos de myndigheter där försäljningsverksamhet har utvecklats är man redan i dag bekymrad över svårigheterna att dra en gräns mellan vad som är uttag enligt offentlighetsprincipen och vad som inte är det. Anledningen till detta är att s.k. offentlighetsuttag brukar kosta 4 kr. per sida medan uttag i försäljningsverksamhet vanligen debiteras med helt andra belopp.

När det gäller utlämnande av uppgifter där formen eller sättet för utlämnandet är anpassat efter den enskildes önskemål är det alltid klart att det inte kan vara fråga om uttag enligt offentlighetsprincipen. Det kan t.ex. vara fallet när uppgifter ordnats i tabeller och alltid fallet när uppgifter lämnas via terminal hos mottagaren eller eljest i annan form än utskrift. Däremot kan det vara svårt att göra en avgränsning när det gäller att bestämma vilka sammanställningar som är tillgängliga med rutinbetonade åtgärder. Detta beror dels på att en rutin som utvecklats i försäljningsverksamhet även anses tillgänglig för myndigheten i övrigt dels på att teknikens utveckling gör att snart kommer allting att vara rutinbetonade åtgärder. En sammanställning av uppgifter anses förvarad hos en myndighet om den är tillgänglig dvs. går att överföra till uppfattbar form hos myndigheten med rutinbetonade åtgärder. Detta innebär att alla sammanställningar en myndighet faktiskt har möjlighet att göra kan vara allmän handling. Det spelar inte någon roll om myndigheten någonsin tagit fram eller kommer att ta fram en viss sammanställning för att offentlighetsprincipen skall bli tillämplig. Detta innebär att ju mer avancerade sök- och sammanställningsmöjligheter en myndighet skaffar sig ju mer utvidgas offentlighetsprincipens tillämpning. Man kan i en framtid tänka sig att det inte finns några begränsningar när det gäller vad som kan vara rutinbetonade åtgärder. Den yttersta ramen för insynsrätten kommer då att utgöras av registerinnehållet dvs. vilka uppgifter som finns att kombinera med förekommande begränsningar enligt sekretesslagen.

I vårt uppdrag ingår även att se över grundbegreppen enligt bestämmelserna i 2 kap. TF om vad som är allmän handling. Detta arbete har ännu inte påbörjats. Vi har därför ingen uppfattning om vad utredningen kan komma fram till i denna del. En eventuell ändring av handlingsbegreppet kommer också att kräva grundlagsändring.

Det sätt på vilket handlingsbegreppet har definierats när det gäller ADB-upptagningar gör att det inte går att dra en klar gräns mellan s.k. offentlighetsuttag och utlämnande av uppgifter på annan grund. Detta kan naturligtvis vålla problem i en del fall. Trots detta är vi inte beredda att föreslå en inskränkning av principens tillämpning. Rätten att ta del av allmänna och offentliga handlingar är bl.a. en viktig förutsättning för att myndigheterna skall kunna behålla allmänhetens förtroende. Den gäller också fullt ut även i verksamhet som de affärsdrivande verken bedriver. Eftersom vi inte vill inskränka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar i myndigheternas uppdragsverksamhet vill vi inte

heller söka dra en en gräns mellan uttag enligt offentlighetsprincipen och andra uttag och därmed utesluta vissa sammanställningar från tillgänglighet enligt offentlighetsprincipen.

Avgifter för uttag enligt offentlighetsprincipen.

Hur än taxor och avgifter bestäms i en myndighets försäljningsverksamhet bör dessa — enligt vår uppfattning — inte påverka avgiften för uttag som begärs med stöd av offentlighetsprincipen. Avgifter för sådana uttag skall bestämmas med hänsyn endast till merkostnaden för den aktuella utskriften och utan att kostnaderna för t.ex. handlingens framtagande och återställandes beaktas (se regeringsrättens dom den 10 april 1985 i mål 1548/83). De myndigheter som inte är skyldiga att tillämpa expeditionskungörelsen bör ha en bestämmelse om avgift för kopior och utskrifter i sin egen avgiftslista. Försummas detta kan för närvarande expeditionskungörelsens bestämmelser tillämpas.

Av expeditionskungörelsens avgiftslista, avdelning I, framgår att bestämmelserna om avgifter i denna avdelning som bl.a. innehåller belopp för avskrift, kopia och utskrift inte skall tillämpas om annan avgift finns fastställd i kungörelsens avdelning II eller III. Dessa avdelningar innehåller taxor för expeditioner och ansökningar vid domstol samt expeditioner av i huvudsak tillstånd och godkännande vid andra myndigheter. Anledningen till att särskild avgift bestämts är ofta att den skall täcka — förutom kostnaderna för expeditionen — myndighetens kostnader för förfarandet att ge ett tillstånd eller ett godkännande. Dessa expeditioner kan ha formen av ett utdrag ur ett ADB-register. Om någon med stöd av offentlighetsprincipen begär ett registerutdrag som innehåller samma uppgifter som ett utdrag för vilket särskild avgift bestämts i kungörelsens avdelning II eller III skall således denna särskilda avgift tillämpas i stället för bestämmelsen om 4 kr. per sida i avdelning I.

Vi har inget att erinra mot denna ordning även om det i och för sig kan sägas innebära en inskränkning i offentlighetsprincipens tillämpning på det sättet att det kan bli kostsamt att utnyttja den rätt till utskrift som 2 kap. 13 § TF ger. I de fall regeringen, i förordning, bestämt storlek eller beräkningsgrund för en viss expedition i en myndighets reglerande verksamhet bör — enligt vår uppfattning — samma avgift kunna tillämpas även när motsvarande expedition begärs med stöd av offentlighetsprincipen.

Ett exempel skulle kunna vara expeditioner som utfärdas av centralnämnden för fastighetsdata. Av nämndens avgiftsförordning (1984:709) framgår bl.a. avgiften för gravationsbevis. Det kan inte anses stötande att en person som begär ett registerutdrag innehållande de uppgifter som ingår i ett gravationsbevis också får betala vad ett sådant kostar även om offentlighetsprincipen åberopas som grund för uttaget. En sådan ordning är också en förutsättning för att inte bestämmelsen om avgift för gravationsbevis skall kunna kringgåas och för att avgiftsfinansieringen av fastighetsdatasystemet skall fungera.

I myndigheternas avgiftsförordningar bör naturligtvis endast särskilda avgifter bestämmas för expeditioner och utdrag i deras reglerande verksamhet.

Undantag från tillämpningen av den gängse taxan för offentlighetsuttag bör också, enligt vår uppfattning, alltid framgå av den aktuella avgiftsförordningen.

Ett sådant tillvägagångssätt bör däremot inte införas för taxor och avgifter som används i en myndighets uppdragsverksamhet. De taxor och avgifter som t.ex. CFD tillämpar i sin uppdragsverksamhet bör inte påverka priset på offentlighetsuttagen även om de fastställda avgifterna för uttag i verkets reglerande verksamhet gör det. För uttag i myndigheters uppdragsverksamhet skall offentlighetsuttag alltid debiteras efter taxan för utskrifter.

Om de taxor och avgifter som kan komma att tillämpas i myndigheternas försäljningsverksamhet tillåts påverka avgifterna för uttag som tillhandahålls med stöd av offentlighetsprincipen kommer värdet av rätten att ta del av allmänna handlingar att minska avsevärt. En rätt som för de flesta människor är för dyr att utnyttja är inte mycket värd. Det är inte rimligt att de som önskar få tillgång till allmänna handlingar för insyn och kontroll av myndigheters verksamhet skall betala lika mycket som de som t.ex. skall använda uppgifterna i sin kommersiella verksamhet.

Stämpelskatteutredningen kommer att se över avgifterna för utskrifter av ADB-upptagningar likaväl som för avskrifter och kopior. Enligt vår uppfattning bör avgiften aldrig sättas högre än den merkostnad som en utskrift av en allmän och offentlig handling kan medföra. Den bör å andra sidan inte sättas så högt att endast resursstarka personer har råd att utnyttja rätten till utskrift med stöd av offentlighetsprincipen.

Såsom tidigare har framhållits bör en myndighet underlätta för enskilda att få tillgång till uppgifter med stöd av offentlighetsprincipen. Den omständigheten att offentlighetsprincipen gäller fullt ut även i myndigheters försäljningsverksamhet får inte medföra att myndigheterna utnyttjar sin rätt att bestämma formen och sättet för tillhandahållandet av uppgifter på det viset att den enskilde får de begärda uppgifterna på ett sätt som gör att han omöjligt kan tillgodogöra sig dem.

4.11 Rätten till massuttag

Vi skall även överväga möjligheterna att göra inskränkningar i rätten att göra s.k. massuttag. I direktiven framhålls att dessa kan störa det vanliga arbetets gång på myndigheterna men även att de kan innebära ett otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet. För närvarande anser vi inte att dessa skäl motiverar någon inskränkning i offentlighetsprincipens tillämplighet. Denna fråga kommer emellertid att diskuteras även i vårt fortsatta arbete.

Det besvär som en myndighet kan ha av att ta fram en begärd sammanställning av uppgifter ur en ADB-upptagning är inte direkt beroende av det antal uppgifter som begärs. Om man med besvär bl.a. menar den tid en viss sammanställning tar att göra kan det däremot vara beroende av massan av uppgifter som måste genomsökas för att kunna göra sammanställningen. Besväret är också beroende av hur pass rutinbetonade de åtgärder är som fordras för att göra den begärda samman-

ställningen. Det är alltså mer en följd av systemets uppbyggnad än av hur många uppgifter som tas ut. I de fall den försäljningsverksamhet som förekommer i dag inskränks kommer kanske de som tidigare köpt uppgifter att begära att få dem enligt offentlighetsprincipen. Det är i så fall massan av ärenden enligt offentlighetsprincipen som kommer att vara till besvär och inte massan av uppgifter i varje enskilt uttag.

En myndighet skall i princip anpassa sin datorkapacitet så att möjligheter finns att tillhandahålla de uttag som kan komma att begäras enligt offentlighetsprincipen. Detta är kanske inte alltid möjligt, i vart fall inte när det gäller mycket stora offentlighetsuttag som föranleder omfattande datorbearbetningar och tar många timmars maskintid i anspråk. I sådana fall förväntas myndigheten — om möjligt — hyra in datorkraft utifrån för att uppfylla sina förpliktelser enligt offentlighetsprincipen. Detsamma gäller även de myndigheter som inte har egna datorer och som alltid är beroende av en annan myndighet eller en servicebyrå för att göra såväl sina egna bearbetningar som för att tillhandahålla allmänna och offentliga handlingar.

Om det skulle bli mycket dyrt att anlita utomstående för att göra en viss sammanställning kan detta utgöra hinder för att tillhandahålla sammanställningen på stället (2 kap. 12 § 2 st. TF). Enligt vad departementschefen har uttalat i propositionen med förslag till bl.a. ändring i 2 kap. 13 § TF i paragrafens dåvarande betydelse (prop. 1973:33 sid 81) kan den som begär att få ta del av handlingen undanröja ett sådant hinder genom att själv ställa datamaskintid till förfogande eller på annat sätt bidra till kostnaderna. — När det gäller enskildas rätt att få en utskrift kan en myndighet däremot aldrig åberopa hinder för utlämnande (2 kap. 13 § TF). Om framtagande av en begärd sammanställning skulle innebära sådana kostnader att detta skulle vara hinder för tillhandahållande på stället bör man emellertid, enligt vår uppfattning, kunna överväga att låta dessa kostnader räknas in i den avgift som myndigheten har rätt att ta för utskriften. — Det finns emellertid inte stöd för detta i nu gällande lagstiftning. Enligt vår uppfattning bör stämpelskatteutredningen kunna överväga detta.

Den andra grunden som, i direktiven, anförs för att vi skall överväga möjligheterna att inskränka rätten till massuttag är att integritetsintressena skulle kunna bli lidande vid sådana uttag. Vi anser inte att den omständigheten att personliga uppgifter förekommer tillsammans med uppgifter om ett stort antal andra personer är särskilt betydelsefull ur integritetssynpunkt. Snarare är det de kriterier efter vilka urvalet har skett som är avgörande för om de registrerades personliga integritet kan anses kränkt. Efter vad som framkommit genom en av statistiska centralbyrån gjord undersökning om data och integritet, redovisad i mars 1985, anser emellertid många människor det som integritetskränkande att uppgifter om dem lämnas ut för att användas för s.k. kommersiella ändamål. Det är oftast för sådana ändamål som massuttag begärs. Man skulle därför kunna säga att det finns visst fog för att påstå att massuttag, i vart fall indirekt, kan innebära en risk för otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet.

Det förekommer också att man hos myndigheterna irriteras av att

behöva göra sig besvär med att lämna ut uppgifter enligt offentlighetsprincipen när det är uppenbart att uppgifterna skall användas för t.ex. direktreklam.

Bestämmelserna om offentlighetsprincipen har varit föremål för utredning och översyn i olika perioder allt sedan 1969. Under detta arbete har man övervägt möjligheterna att begränsa rätten att göra s.k. kommersiella uttag. En sådan lösning skulle emellertid inskränka det anonymitetsskydd och den rätt att ta del av handlingar utan någon ändamålsprövning som den som begär att få ta del av allmän och offentlig handling har. Av denna anledning har inte några förslag om inskränkningar lagts fram. Vi delar tidigare kommittéers uppfattning i denna fråga.

Ett problem med massuttag är vidare de svårigheter som finns när det gäller att göra sekretessbedömningar eller att kontrollera att uppgifterna i dem är riktiga. Sekretesslagen förutsätter i princip en bedömning i varje enskilt fall, vilket inte alltid är möjligt när man tar ut ett stort antal uppgifter. Vid tillämpning av sekretessbestämmelser med s.k. rakt skaderekvisit är visserligen avsikten att skadebedömningen i huvudsak skall kunna göras med utgångspunkt från själva uppgiften. En förutsättning för en sådan bedömning är emellertid att man har kännedom om beställarens identitet och avsikter. Detta är kanske inte alltid möjligt att få veta med tillräcklig säkerhet.

Man skulle därför kunna överväga att utvidga den sekretess som gäller för närvarande. Det finns redan vissa möjligheter att förhindra massuttag med tillämpning av sekretesslagen. Enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen kan man sekretessbelägga personuppgifter om det kan antas att de skall användas i databehandling i strid mot datalagen. Om någon begär ett uttag av ett mycket stort antal uppgifter finns det, enligt vår uppfattning, skäl att anta att uppgifterna skall bearbetas i datorer. Utlämnande myndighet bör därför efterhöra hur den som begär uppgifterna skall använda dessa och kontrollera att det finns erforderlig licens eller tillstånd från datainspektionen.

Vi har inte velat föreslå några andra ändringar i sekretesslagen än i lagens 15 kap. 4 § för att komma till rätta med de bekymmer som massuttagen kan föra med sig. Vi anser att de praktiska problem som användningen av ADB medför när det gäller att göra sekretessbedömningar i första hand bör lösas på annat sätt än med en inskränkning i allmänna handlingars offentlighet.

Om rätten att göra massuttag enligt offentlighetsprincipen inte begränsas är det naturligtvis möjligt att de regler som kommittén nu föreslår beträffande myndigheternas rätt att bedriva försäljningsverksamhet kan komma att kringgås. Om riksdagen t.ex. övervägt att tillåta försäljning av uppgifter ur ett visst register men kommit till att detta inte vore lämpligt kan det kanske te sig stötande om motsvarande uttag görs med stöd av offentlighetsprincipen.

Som vi har framhållit ovan vill vi emellertid inte inskränka rätten att göra uttag med hänsyn till syftet bakom en begäran om uppgifter t.ex. i de fall de kan förväntas bli använda i affärssammanhang.

Rätten till massuttag skulle emellertid, trots detta, eventuellt kunna

begränsas med hänsyn till formen. Ett sätt att göra detta är att begränsa rätten att erhålla utskrift av en sammanställning av uppgifter beträffande ett stort antal personer eller objekt. På detta sätt skulle man antagligen kunna förhindra de vanligast förekommande kommersiella massuttagen.

Vi är emellertid inte övertygade om att sådana här, vad en del kallar, missbruk av den rätt offentlighetsprincipen ger fordrar några drastiska åtgärder. De som önskar ett stort antal uppgifter för kommersiellt bruk är i de flesta fall inte intresserade av datalistor. De önskar förmodligen etiketter eller uppgifter på datorminne. Utlämnande på dessa sätt är att anse som försäljning och skall enligt vad vi föreslår regleras i lag. Den som i sin kommersiella verksamhet kan "nöja sig" med datorlister har säkert därutöver behov av att lägga upp ett eget ADB-register för att bearbeta dem och t.ex. göra etiketter. För detta krävs datainspektionens tillstånd. Datainspektionen skall inte ge tillstånd till register vars inrättande eller förande kan antas medföra risk för otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet. Detta gör att vi för närvarande tror att massuttagen — utan andra regeländringar än i 15 kap 4 § sekretesslagen — kan hanteras utan alltför allvarliga komplikationer för myndigheterna och de registrerade. Rätten att göra massuttag kan antagligen också vara viktig för andra ändamål än kommersiella t.ex. för kontroll av en myndighets verksamhet.

Vi avser emellertid att återkomma till denna fråga i samband med att vi behandlar handlingsbegreppet.

4.12 God försäljningssed

4.12.1 Förslag och sammanfattning

Den försäljningsverksamhet som skall tillåtas måste bedrivas så att inte otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet uppkommer. Ansvaret för detta skall åvila riksdag och regering men vi föreslår också att de myndigheter som bedriver försäljningsverksamhet skall dela detta ansvar. Det är också viktigt att myndigheters ADB-system både till innehåll och struktur bestäms av deras övriga behov och inte anpassas efter den efterfrågan som kan finnas på uppgiftsmarknaden.

4.12.2 Överväganden

Såsom vi ovan föreslagit skall det krävas riksdagens bemyndigande för att försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister skall vara tillåten. Anledningen till detta är att vi anser att sådan verksamhet är integritetskänslig. Vi utgår ifrån att riksdagen kommer att göra en avvägning mellan de registrerades intressen och betydelsen för samhället i övrigt av en eventuell försäljning ur ett visst register. Enligt vårt förslag skall vidare regeringen meddela föreskrifter om t.ex. vilka sammanställningar som får säljas om detta skulle behövas för att skydda de registrerades personliga integritet. Regeringen skall också kunna delegera denna möjlighet till någon myndighet, lämpligen datainspektionen. Observera också att datainspektionen även enligt 6 § datalagen kan meddela integritetsskyddande föreskrifter.

Även den försäljande myndigheten måste emellertid värna om de registrerades personliga integritet. Till exempel skulle registrerade som inte önskar att uppgifter om dem säljs kunna ges möjlighet att förhindra detta. Man kan kanske införa någon sorts "försäljningsspärr" i vissa register. Lämpligheten av ett sådant förfarande varierar naturligtvis starkt mellan olika register.

Vi menar att en försäljande myndighet alltid bör göra en bedömning av vilka uppgifter som kan vara lämpliga att sälja och vilka som inte är det. I trafiksäkerhetsverkets allmänna villkor för utdrag av uppgifter ur bil- och körkortsregistret 3 punkt sägs t.ex. att uppgift inte lämnas ut om utlämnandet kan medföra risk för intrång i den registrerades personliga integritet. Därefter följer en förteckning över uppgifter som f.n. "inte lämnas ut vid massuttag". Ur bilregistret lämnas inte uppgifter om t.ex. obesiktigade eller oförsäkrade fordon och ej heller uppgift om obetald vägtrafikskatt. Ur körkortsregistret lämnas t.ex. inte uppgifter om särskilda villkor för körkortet.

I beslut av den 3 februari 1984 har datainspektionen förbjudit trafiksäkerhetsverket att bearbeta körkortsregistret på sådant sätt att körkorts-villkor med angivande av medicinskt skäl används som utsökningsbegrepp för att sammanställa information ur registret. Bakgrunden till beslutet var att datainspektionen uppmärksammat att TSV i direktreklamsammanhang lämnat ut uppgifter om körkortshavare med föreskrivet villkor att använda glasögon. Datainspektionen ansåg att utselektionen och utlämnandet av sådana uppgifter medförde ett otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet. Vi menar att en myndighet som säljer uppgifter alltid bör göra sådana integritetsbedömningar.

Vi är naturligtvis medvetna om att avvägningar av detta slag kan vara ytterligt svåra att göra och att det inte går att dra en absolut gräns mellan vad som är lämpligt och vad som är olämpligt med hänsyn till de registrerades personliga integritet. Detta innebär emellertid inte att det skulle finnas skäl att inte försöka. De principer som ligger till grund för datalagen bör vara vägledande i detta arbete.

En myndighet som säljer uppgifter om enskilda personer måste även svara för att förändringar i registren inte medför att försäljningen kommer att innebära ett intrång i de registrerades personliga integritet på ett sätt man inte tänkte sig när riksdagen gav tillstånd till verksamheten. Man bör vidare beakta de överväganden som varit avgörande för riksdagens beslut att tillåta försäljning. Om t.ex. tillstånd till försäljning har givits därför att riksdagen önskade tillgodose vissa berättigade samhällseliga intressen av att få tillgång till uppgifter är det den försäljande myndighetens ansvar att se till att verksamheten faktiskt tillgodoser dessa intressen.

Som vi tidigare har framhållit bör de myndigheter som har rätt att sälja uppgifter sträva efter att inte sälja dessa lösryckta ur det sammanhang i vilket de har registerats. Som exempel på detta har vi tidigare anfört lantmäteriverkets försäljning av uppgifter om köpare och säljare av fastigheter. Vi anser att lantmäteriverket skall få sälja uppgifter om köpare och säljare när dessa uppgifter ingår i de värderingsunderlag som verket tillhandahåller. Däremot tycker vi det vore olämpligt om verket

skulle vilja sälja adressetiketter för direktreklam.

Det är också viktigt att myndigheterna inte samlar in uppgifter som bara skall användas i försäljningsverksamhet.

En myndighets register skall inte innehålla andra uppgifter än myndigheten behöver i den övriga verksamheten dvs. den verksamhet som inte sysslar med försäljning av uppgifter. Detta gäller vare sig uppgifterna hämtas från allmänheten eller från andra myndigheter. En myndighet ska således inte utnyttja den rätt som finns i 15 kap. 5 § sekretesslagen att begära in uppgifter från andra myndigheter enbart av det skälet att de behövs i försäljningsverksamhet.

Myndigheternas försäljning av uppgifter bör inte dominera deras övriga verksamhet. Det är därför väsentligt att — förutom uppgiftsinhämtandet — även registerupbyggnaden styrs av myndigheternas övriga behov och inte av önskemålet att kunna göra sammanställningar och uttag för försäljning. Det måste dock vara tillåtet för en myndighet, som har rätt att bedriva försäljningsverksamhet, att lägga upp ett ADB-register med de uppgifter som används i verksamheten. Ändamålet med det ursprungliga inhämtandet och registrerandet av uppgifterna bör emellertid vara bestämt med hänsyn till myndighetens övriga verksamhet.

4.13 Direktreklamspärr

4.13.1 Förslag och sammanfattning

Det måste alltid finnas möjligheter för de registrerade att förhindra att deras adresser säljs för att användas för direktreklam.

4.13.2 Bakgrund

Bestämmelser om s.k. direktreklamspärr finns i 27 § datalagen samt i förordningen (1981:4) om det statliga person- och adressregistret SPAR. Enligt 27 § datalagen får till uppgifterna i SPAR, som annars uteslutande hämtas från andra register, fogas en anteckning om att enskild person inte önskar adresserad direktreklam. Av registerförordningens 4 § följer att en sådan anteckning innebär att den enskildes adress inte får lämnas ut till någon som avser att använda adressen för sådan reklam. Enligt uppgift har f.n. 40 000 personer anmält att de inte önskar direktreklam via SPAR. Även en del andra myndigheter tillämpar ett system med direktreklamspärr men noteringar härom förmedlas inte mellan de olika myndigheterna.

I datainspektionens föreskrifter om vissa kund- och leverantörsregister m.fl. (DIFS 1979:3) framgår bl.a. att namn och adressuppgifter får lämnas ut för marknadsföring om inte registrerad anmält att han inte önskar direktreklam.

4.13.3 Överväganden

Om en person inte önskar direktadresserad reklam är det rimligt att det finns möjlighet att förhindra att den egna adressen lämnas ut för sådant ändamål oavsett om utlämnandet sker från SPAR eller från någon

annan myndighets register ur vilket adressuppgifter säljs. Det måste därför finnas möjligheter att införa anteckningar om direktreklamspärr i samtliga register ur vilka riksdagen medgivit försäljning. Detta är naturligtvis inte nödvändigt om regeringen i förordning bestämt villkoren för försäljning ur ett visst register så att den försäljande myndigheten är förhindrad att sälja adresslistor eller etiketter. De myndigheter som har tillstånd och möjlighet att sälja adressuppgifter skall emellertid också ha möjlighet att införa anteckning om direktreklamspärr. Anmälan om att en person inte önskar direktadresserad reklam skall göras till den myndighet som har hand om försäljningen.

Att någon inte önskar att hans adress skall säljas ur ett visst register behöver inte innebära att han inte önskar direktreklam över huvud taget. Det kan mycket väl vara så att han inte vill ha reklam från vissa branscher men väl från andra. De registrerade måste själva kunna överblicka och råda över i vilka register sådana här anteckningar skall göras. Det finns därför ingen anledning föreslå att en spärrmarkering skall följa med vid uppdatering av ett register från ett annat.

I vilken situation som adressen skall lämnas ut får naturligtvis avgöras från fall till fall. Det är viktigt att de personer som anmält att de inte önskar direktreklam inte därigenom undanhålls information från myndigheter och organisationer. En direktreklamspärr får således inte föra med sig att den spärrade adressen aldrig lämnas ut. En sådan spärr bör t.ex. inte hindra att adressen lämnas ut till en organisation som önskar informera om sin verksamhet. Naturligtvis kan den heller inte hindra ett utlämnande som begärs med stöd av offentlighetsprincipen.

4.14 Informationsskyldighet

4.14.1 Förslag och sammanfattning

Lagen om myndigheternas försäljning av uppgifter ur personregister bör, enligt vår uppfattning, innehålla en bestämmelse om att myndigheterna skall informera de registrerade om försäljningen.

Förslaget är ett led i vår strävan att skapa en möjlighet för de enskilda medborgarna att överblicka den försäljningsverksamhet som skall få förekomma. I avsnitt 5 föreslår vi också att utdrag enligt 10 § datalagen och bestämmelsen i 15 kap. 11 § sekretesslagen om beskrivning av myndigheternas ADB-system skall innehålla upplysning om att uppgifter säljs.

4.14.2 Bakgrund

Enligt 6 § datalagen skall datainspektionen, då tillstånd att inrätta eller föra personregister lämnas, meddela föreskrifter i den mån detta behövs för att förebygga risk för otillbörligt intrång i personlig integritet. Sådana föreskrifter innehåller ofta bestämmelser om att den registeransvarige skall underrätta eller informera dem som är eller skall bli registrerade om registreringen. En sådan föreskrift har ibland bedömts vara en förutsättning för att datainspektionen skall meddela tillstånd.

4.14.3 Överväganden

Såsom vi tidigare har kunnat konstatera är myndigheternas försäljningsverksamhet inte enhetligt reglerad och dess omfattning svår att överblicka. Vi tror att detta har bidragit till den irritation och oro som många känner inför det kommersiella utnyttjandet av myndigheternas uppgifter som i dag förekommer (se statistiska centralbyråns ovan nämnda undersökning om allmänhetens syn på personlig integritet i avsnitt 4.11). Vi har därför föreslagit att myndigheternas försäljning av uppgifter ur personregister skall begränsas till så få myndigheter som möjligt och att sådan verksamhet regleras i lag. Anledningen till detta är, förutom att få ordning och reda i verksamheten, att vi vill skapa förutsättningar för att vederbörlig hänsyn tas till de registrerades personliga integritet när beslut fattas om att tillåta försäljning av uppgifter.

En förutsättning för att allmänheten skall kunna acceptera att myndigheterna säljer uppgifter om dem tror vi är att försäljningen sker så öppet som möjligt. Det skall vara lätt att ta reda på vilka uppgifter som säljs. Myndigheterna bör därför ta till vara alla möjligheter att informera de registerade om att försäljningsverksamhet bedrivs. Detta kan ske vid insamlandet av uppgifter eller vid kontakt med de registerade av annan anledning. Upplysning kan t.ex. lämnas på blanketter eller på utdrag i den försäljande myndighetens reglerande verksamhet. Information bör också kunna lämnas via massmedia. Dessa meddelanden måste naturligtvis utformas på ett sådant sätt att den enskilde förstår vilka uppgifter det gäller. Det bör t.ex. tydligt framgå vilka uppgifter som försäljningen kan tänkas omfatta och att den inte omfattar sekretessbelagda uppgifter.

5 Förslag till ändring i 7 kap. 15 § och 15 kap. 4 § sekretesslagen

5.1 Folkbokföringssekretessen utvidgas till att omfatta all registrering av befolkningen

5.1.1 Förslag och sammanfattning

Vi föreslår att paragrafens tillämplighet utvidgas till att omfatta samtliga myndigheters registrering av befolkningen. Bestämmelsen är i dag inte tillämplig på uppgifter i sådana register som endast omfattar ett visst begränsat urval av befolkningen t.ex. körkorts- och passregistren.

Folkbokföringssekretessen tillämpas endast i mycket speciella fall när det gäller sådana uppgifter som t.ex. om adress och nationalitet. Den registrerades behov av skydd är oberoende av i vilket register uppgifterna finns. Det är mindre angeläget att t.ex. adressuppgifter är offentliga i passregistret än i ett folkbokföringsregister. Det finns därför anledning att sekretessbelägga uppgifterna i samtliga myndighetsregister.

5.1.2 Bakgrund

Folkbokföringssekretessen gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Bestämmelsen är tillämplig både när det gäller normalt harmlösa uppgifter såsom om en persons adress eller nationalitet men också när det gäller mer ömtåliga uppgifter som t.ex. om omyndighet. En förutsättning för att sekretessen skall gälla är att det finns särskild anledning att anta att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Förutom när det gäller de mer ömtåliga uppgifterna tillämpas paragrafen på uppgifter om nationalitet och adress t.ex. vid en befarad personförföljelse.

Bestämmelsen gäller inte bara inom den egentliga folkbokföringen, dvs. kyrkobokföring och mantalsskrivning. Den är också tillämplig på andra befolkningsregister som baserar sig på uppgifter från folkbokföringen t.ex. SPAR. Riksförsäkringsverkets och statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen träffas också av bestämmelsen. Även för uppgifter i befolkningsregister som inte omfattar hela landet utan t.ex. endast ett landstingsområde blir paragrafen tillämplig. Däremot gäller den inte i register som omfattar ett begränsat urval av hela befolkningen t.ex. körkortsregistret eller passregistret.

I några av de register där paragrafen inte är tillämplig finns dock möjlighet att få alternativ adress antecknad.

Riksskatteverket har meddelat allmänna råd av den 12 september 1984 för handläggning av särskild sekretessprövning i folkbokföringen. Av dessa råd framgår följande; Länsstyrelserna för in en markering om särskild sekretessprövning i de fall man bedömer att uppgifter om en person kan bli föremål för sekretess enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen. Begäran att så skall ske kan komma antingen från den registrerade själv eller från någon myndighet t.ex. polismyndighet eller socialnämnd. En sådan markering innebär att uppgifter om personen inte lämnas utan att särskild prövning gjorts. De register — där paragrafen är tillämplig — och som uppdateras från länsstyrelserna aviseras om att spärrmarkering gjorts.

I sekretesslagen finns inte någon generell regel om s.k. sekundär sekretess dvs. om att sekretessen skall följa information mellan myndigheterna. Bestämmelserna är i allmänhet begränsade till verksamhet eller ärende av visst slag eller till viss myndighet. Undantag utgörs av 8 kap. 8 och 10 §§ sekretesslagen som gäller sekretess i riksbankens bankrörelse och i riksgäldskontorets upplåningsverksamhet.

Det finns också bestämmelser om spridning av sekretess till domstolarna och till myndighet som utövar tillsyn eller verkställer revision samt till vissa andra myndigheter (12 och 13 kap. sekretesslagen).

Den viktigaste invändningen mot en allmän regel om sekretessspridning angav departementschefen, i proposition med förslag till sekretesslag (prop. 1979/80:2), vara att behovet av och styrkan i en sekretess inte enbart kan bestämmas med hänsyn till sekretessintresset. Detta måste alltid vägas mot intresset av insyn i myndighetens verksamhet dvs. mot offentlighetsintresset.

Länsstyrelsen i Stockholms län har uppgett att man infört markeringar beträffande omkring 500 av de ca 1,5 miljoner registrerade. I SPAR finns omkring 700 sådana markeringar införda.

5.1.3 Överväganden

En förutsättning för att den s.k. folkbokföringssekretessen skall gälla är att det finns särskild anledning anta att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Paragrafen är tillämplig — förutom på mer ömtåliga uppgifter — på normalt harmlösa uppgifter om t.ex. namn, adress eller nationalitet. Huvudregeln är alltså att sådana uppgifter skall vara offentliga.

Det kan emellertid i undantagsfall vara påkallat att förhindra att uppgifter av denna karaktär lämnas ut. En sådan anledning kan t.ex. vara att uppgifter begärs om personer av en viss nationalitet och att man befarar att detta utgör ett led i obehagliga eller hotande aktioner mot dessa. En annan anledning kan vara att en person utsatts för personförföljelse och har flyttat till annan adress för att undgå att detta skall hända igen. Såsom ovan anförts finns i SPAR ca 700 personer vars adress spärrmarkerats. Det är således inte särskilt många fall där man har bedömt omständigheterna vara så allvarliga att 7 kap. 15 § sekretesslagen skulle kunna vara tillämplig. Ofta har beslutet föregåtts av polisutredning eller ingripande från annan myndighet. En allmän motvilja hos

en person mot att hans adress skall bli tillgänglig är således inte tillräckligt. Vi menar att detta är riktigt och att vad man kan kalla normala folkbokföringsuppgifter som regel skall vara offentliga.

I trafiksäkerhetsverkets register, där bestämmelsen om folkbokföringssekretess inte är tillämplig, finns i stället möjligheten att registrera annan adress än kyrkobokföringsadressen. Vi ifrågasätter om inte detta är ett krångligt sätt att lösa en sekretessfråga. Myndigheten har ju behov av att kunna få kontakt med de registrerade. Om inte bevakningen av den "alternativa" adressen sköts kan detta vålla problem för myndigheten. Förfarandet förutsätter också att den enskilde själv är aktiv och att länsstyrelsen, som för in uppgifter i registren, och TSV bedriver ett informellt samarbete.

Det skydd som samhället för närvarande kan erbjuda är alltför mycket beroende av slumpen. Både passregistret och de register som förs hos TSV innehåller större delen av den vuxna befolkningen. Det är alltså mycket sannolikt att man kan finna en sökt person i dessa register. En person som vill ha reda på en annans adress för att kunna utsätta denna för hotelser eller misshandel får i de flesta fall antas veta så pass mycket om sitt "offer" att han kan tänkas ta reda på i vilka register med mer begränsat urval som det kan vara lönt att leta.

Om någon begär uppgifter om personer efter nationalitet eller efter andra mer ömtåliga uppgifter är det också oväsentligt för de utvalda hur stor del av befolkningen som urvalet avser.

Det finns enligt vår uppfattning inga skäl som talar emot att utvidga folkbokföringssekretessen till alla register över befolkningen som förs av myndigheter. Visserligen är det angeläget att inte sekretess gäller för uppgifter i större utsträckning än vad som oundgängligen är nödvändigt. Vi anser emellertid att så inte skulle bli fallet även om paragrafens tillämplighet utvidgas eftersom det fortfarande kommer att krävas särskild anledning för att uppgifter inte skall lämnas ut.

Det är i och för sig riktigt att avvägningen mellan intresset av att hemlighålla en uppgift och intresset för enskilda av att få ta del av den med stöd av offentlighetsprincipen kan utfalla olika i olika myndigheters verksamhet. Man kan emellertid inte hävda att offentlighetsintresset väger tyngre när det gäller normala folkbokföringsuppgifter i de register som för närvarande inte omfattas av folkbokföringssekretessen än i de som gör det. Snarare finns det större anledning att värna om offentligheten i kyrkobokföringen eller mantalsskrivningen än i register som t.ex. förs över personer som har pass eller uppbär studielån. Det är, enligt vår uppfattning, mer väsentligt för medborgarna att få uppgifter om vilka människor som är kyrkobokförda på en ort än att få reda på vilka som har pass. Vi anser alltså att det skall finnas möjligheter att sekretessbelägga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i alla register som förs av myndigheter.

Många myndigheter är i dag uppkopplade till SPAR eller aviseras från länsstyrelsernas folkbokföringsregister. Spärrmarkeringar i dessa register måste kunna meddelas till frågande eller uppdaterande myndighet. Vi har därför övervägt att i stället för att utvidga folkbokföringssekretessen föreslå att den skall överföras till andra myndigheter från de register

där den nu tillämpas. Detta skulle kunna te sig mest ändamålsenligt om alla myndighetsregister automatiskt uppdaterades från länsstyrelserna eller SPAR. Som förhållandena nu är, där en del myndigheter tar in uppgifter från annat håll och bara ibland, om ens alls, kontrollerar uppgifterna i folkbokföringsregistren är effekten av en sådan lösning emellertid svår att överblicka.

5.2 Uppgiftslämnande som service till allmänheten

5.2.1 Förslag och sammanfattning

Vi har föreslagit en särskild lag om myndigheters försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister. Enligt denna skall det krävas riksdagens bemyndigande för att sälja uppgifter dvs. för att en myndighet skall ha rätt att mot avgift gå utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen.

Vi vill dock behålla myndigheternas skyldighet att lämna ut uppgifter till enskilda med stöd av servicebestämmelserna. I de flesta fall skall dock sådana utlämnanden avse enstaka uppgifter. Om det är förenligt med en myndighets uppgifter och skyldigheter i övrigt gentemot allmänheten skall emellertid myndigheten även ha möjlighet att lämna ut ett större antal uppgifter. Under dessa förutsättningar bör myndigheten även kunna ta betalt för utlämnandet. Ersättningen skall då motsvara den merkostnad som det aktuella uttaget medför.

5.2.2 Bakgrund

Enligt 15 kap. 4 § sekretesslagen skall myndighet på begäran av enskild lämna uppgift ur allmän handling som förvaras hos myndigheten i den mån inte hinder möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. Det finns också bestämmelser om myndigheternas serviceskyldighet gentemot allmänheten i 4 § allmänna verksstadgan (1965:600) och 2 § serviceförordningen (1980:900). Bestämmelserna ger inte någon rätt till uppgifter och ej heller — om en myndighet anser sig kunna bifalla en begäran om sådana — någon rätt till skriftligt svar.

Man har menat att denna allmänna serviceskyldighet som åligger myndigheterna gör det möjligt dels att tillhandahålla sammanställningar som inte är tillgängliga med rutinbetonade åtgärder dels att tillhandahålla uppgifter i annan form än vad en myndighet är skyldig att göra enligt offentlighetsprincipen t.ex. på etiketter eller magnetband. (Se vidare under avsnitt 4.4.)

5.2.3 Överväganden

Uppgiftslämnande enligt de olika servicebestämmelserna avser uppgifter ur allmänna handlingar som ej är föremål för sekretess. Enligt vår uppfattning bör bestämmelserna om service i huvudsak användas för att lämna enstaka uppgifter och/eller när den som begär uppgifter inte önskar få dem skriftligen utan nöjer sig med muntligt besked t.ex. på telefon. Service är således något annat än allmänhetens grundlagsenliga

rätt att ta del av uppgifter med stöd av offentlighetsprincipen.

Det sätt på vilket handlingsbegreppet definierats när det gäller upptagningar för automatisk databehandling har emellertid fört med sig att det inte är någon skillnad mellan uppgifter ur en handling och en handling. Därtill kommer att ett utdrag av uppgifter anses förvarat hos en myndighet och kan således vara en allmän handling om det går att göra med rutinbetonade åtgärder. När det gäller dessa upptagningar har därför servicebestämmelserna kommit att ändra karaktär. Myndigheterna stöder sig ofta på dessa bestämmelser för att tillhandahålla allmänheten relativt omfattande sammanställningar. Med stöd av servicebestämmelserna tillhandahålls utdrag som myndigheterna inte är skyldiga att göra enligt reglerna om allmänna handlingars offentlighet eller som de i vart fall inte är skyldiga att lämna ut på det sätt som görs. Sammanställningar tillhandahålls på ett sätt som myndigheterna aldrig skulle göra om de inte hade tillgång till datorer. Om motsvarande arbete skulle göras manuellt skulle det störa det behöriga arbetets gång. Emellertid är inte heller datorbearbetningar gratis. Serviceutlämnanden kan därför bli kostsamma för den utlämnande myndigheten även om inte det behöriga arbetets gång störs.

Varje myndighet måste naturligtvis bedöma vad som är möjligt att göra utan att störa arbetets behöriga gång. Om man anser att det finns utrymme att göra sammanställningar av uppgifter som fordrar mer än rutinbetonade åtgärder så kan en myndighet naturligtvis välja att göra detta. Nästa gång någon begär motsvarande "service" kan den dock vara en skyldighet enligt offentlighetsprincipen om myndigheten bevarat rutinerna för att göra sammanställningen.

Myndigheterna måste också själva avgöra om det kan vara befogat att lämna uppgifter på t.ex. magnetband för att underlätta för mottagaren att hantera utlämnade uppgifter. Observera dock innehållet i 11 § datalagen enligt vilken uppgifter ur personregister inte får lämnas ut om det kan antagas att de skall användas för automatisk databehandling i strid mot datalagen.

Vi önskar inte förhindra att myndigheterna lämnar den service som kan vara rimlig med hänsyn till deras övriga uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten. Som vi ovan framhållit anser vi t.ex. att riksskatteverket skall kunna lämna uppgifter ur utsködningsregistret till upplysningscentralen med stöd av servicebestämmelserna. Det är, enligt vår uppfattning, förenligt med riksskatteverkets ansvar för utsködningsverksamheten. I och med att UC får tillgång till uppgifter ur registret har emellertid verket uppfyllt vad man kan anse vara en rimlig servicegrad. Det kan därför inte vara förenligt med verkets uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten att ytterligare massprida uppgifter ur registret. Förutom utlämnandet till UC bör därför utlämnande av uppgifter ur registret med stöd av servicebestämmelserna endast avse enstaka uppgifter.

På vilket sätt och i vilken omfattning en myndighet skall tillmötesgå allmänheten med service skall, enligt vårt förslag, vara beroende av vad som kan anses förenligt med myndighetens uppgifter och skyldigheter i övrigt. Förutom riksskatteverkets utlämnande ur utsködningsregistret har

vi under avsnitt 4.8 berört utlämnandet av uppgifter till larmcentralerna från televerkets abonnentordersystem.

Arkivmyndigheter är vidare, enligt vår uppfattning, sådana myndigheter som har anledning vara mer tillmötesgående gentemot allmänheten än andra myndigheter speciellt när det gäller att tillhandahålla uppgifter för forskningsändamål.

Man skall inte heller bortse ifrån att det kanske kan vara till nytta för en myndighet att tillmötesgå en begäran om uppgifter även om man inte är skyldig att lämna ut dem. Om någon t.ex. vill ha adressetiketter för att använda dessa på försändelser som den utlämnande myndigheten själv önskar att de registrerade skall få kan detta vara grund för att tillmötesgå denna begäran. Ett exempel på detta är riksförsäkringsverkets intresse av att tillhandahålla banker etiketter med adresser till pensionärer eftersom det är lättare att betala ut pensioner via bankkonto än med postanvisning.

Vår uppfattning är, som vi redan framhållit under avsnitt 4.5, att bestämmelserna om myndigheternas serviceskyldighet varken kan eller bör utgöra grund för försäljningsverksamhet på det sätt som ibland gjorts gällande. I prop. 1973:33 med förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen har departementschefen uttalat sig om myndigheternas möjligheter att lämna uppgifter på magnetband. Han framhöll att utlämnandet i sådant fall sker som ett led i myndigheternas serviceverksamhet och att myndigheterna uppenbarligen har rätt till ersättning för att de står till tjänst på detta sätt (sid. 86).

Syftet med vårt förslag om en lag angående myndigheternas försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister är att den försäljningsverksamhet som skall förekomma skall vara koncentrerad till ett fåtal myndigheter och att försäljning inte skall tillåtas om den skulle kunna medföra risk för otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet. Servicebestämmelserna får därför inte utnyttjas till att bedriva en verksamhet som i allt väsentligt liknar försäljningsverksamhet. Enligt vårt förslag bör huvudregeln vara att service avser informella utlämnanden av enstaka uppgifter. I de fall man önskar lämna ut ett större antal uppgifter skall krävas att utlämnandet är förenligt med myndigheternas övriga uppgifter och skyldigheter.

Om det finns skäl för sådan "extra" service bör myndigheten även kunna ta ut en viss ersättning. Kan de inte göra detta finns det risk för att myndigheterna inte kommer att ha råd att bistå allmänheten med den service som kan anses befogad med hänsyn till deras uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten.

Vi föreslår därför att myndigheterna under samma förutsättningar som när det gäller deras möjligheter att lämna ut ett stort antal uppgifter även skall ha rätt att ta ut en avgift för utlämnanden med stöd av servicebestämmelserna. Avgiften skall emellertid endast täcka den utlämnande myndighetens kostnader för det aktuella uttaget. Om uppgifter lämnas på magnetband får myndigheten ta betalt för bandet. Avgiften kan kanske också täcka en extra körning hos en servicebyrå eller ett visst programmeringsarbete. Observera dock att ett visst programmeringsarbete kan ingå i myndighetens skyldigheter enligt offentlighets-

principen. I så fall finns inte någon grund för att ta ut ersättning för merkostnad för detta arbete. Enligt vår uppfattning bör vidare inte myndigheterna åta sig ett mer omfattande programmeringsarbete med stöd av servicebestämmelserna annat än i undantagsfall.

En myndighet skall således enligt vårt förslag kunna ta ut ersättning för utlämnande av uppgifter såsom en serviceåtgärd om det kan anses förenligt med myndighetens uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten att tillhandahålla uppgifterna trots att man inte har möjlighet att göra detta gratis. Ersättningen skall vidare aldrig överstiga kostnaden för det aktuella uttaget. Det kommer således inte att vara möjligt att tjäna pengar på service och inte ens möjlighet att låta ersättningar för sådana uttag lämna bidrag till kostnaderna för den övriga verksamheten.

6 Förslag till ändring i 10 § datalagen och 15 kap. 11 § sekretesslagen

6.1 Utdrag enligt 10 § datalagen och beskrivning av myndigheters ADB-register enligt 15 kap. 11 § sekretesslagen skall innehålla upplysning om eventuell försäljning

6.1.1 Förslag och sammanfattning

Enskild person har rätt att en gång om året få reda på om han eller hon förekommer i ett visst personregister och i så fall vilka uppgifter som finns registrerade. Eftersom vi anser det värdefullt att de registrerade får veta ur vilka register uppgifter säljs föreslår vi att de s.k. § 10-utdragen enligt datalagen även skall innehålla upplysning om detta. Av samma anledning men även för att förstärka offentlighetsprincipen föreslår vi ett liknande tillägg till bestämmelsen om de beskrivningar som myndigheterna är skyldiga att ha över sina system för automatisk databehandling.

6.1.2 Bakgrund

10 § datalagen

Enligt 10 § datalagen är den registeransvarige skyldig att underrätta den registrerade om personuppgift som rör honom eller att sådan uppgift inte finns i registret. Uppgiften behöver endast lämnas på begäran av den registrerade i varje enskilt fall. En sådan begäran skall göras skriftligen och undertecknas av den enskilde. Underrättelse lämnas utan kostnad om inte datainspektionen har medgivit att avgift tas ut. Har underrättelse lämnats behöver inte ny lämnas förrän efter tolv månader.

15 kap. 11 § sekretesslagen

Enligt 15 kap. 11 § sekretesslagen är en myndighet skyldig att tillhandahålla beskrivningar över de register, förteckningar eller andra anteckningar som förs med hjälp av ADB hos myndigheten. En beskrivning skall innehålla upplysning om bl.a. vilka typer av uppgifter som myndigheten har tillgång till ur ADB-registret och hos vilka andra myndigheter ADB-registret är tillgängligt.

6.1.3 Överväganden

Bestämmelsen i 10 § datalagen infördes eftersom man ansåg det vara av stor betydelse ur integritetssynpunkt att den enskilde har rätt till insyn i

register såvitt gäller uppgifter om honom själv. Det måste naturligtvis vara av stort intresse för en registrerad att inte bara veta vilka uppgifter som finns registrerade om honom utan också hur de sprids. Vi har tidigare föreslagit att det skall fordras lagstöd för att myndigheterna skall ha rätt att sälja uppgifter om enskilda personer ur personregister. En viktig grund för detta är att vi anser att försäljning av personrelaterade uppgifter kan innebära intrång i de registrerades personliga integritet. Ett sätt att respektera denna är också att myndigheterna noggrant redovisar den försäljning som förekommer. Den enskilde bör alltid kunna få reda på om uppgifter om honom säljs. Vi föreslår därför att det skall framgå av § 10-utdragen om uppgifterna i utdraget får säljas.

Särskilda bestämmelser om automatisk databehandling infördes 1 juli 1982 i 15 kap. sekretesslagen för att förstärka offentlighetsprincipen i ADB-register. Vårt förslag om ett tillägg till bestämmelsen i 15 kap. 11 § sekretesslagen syftar till att ge de registrerade ytterligare en möjlighet att få reda på om uppgifter om dem säljs. Det är också mycket enklare för alla inblandade om detta framgår av beskrivningen än att den registrerade skall behöva begära ett § 10-utdrag för att få en sådan upplysning.

Det är också önskvärt att myndigheterna i möjligaste mån talar om till vem uppgifterna säljs. Såsom framhållits under avsnitt 4.14 bör den enskilde också få reda på vilka uppgifter som kan komma att säljas så att han inte felaktigt kan få den uppfattningen att även sekretessbelagda uppgifter är till salu.

För insyn och kontroll av myndigheternas verksamhet är det inte bara av vikt att veta vilka uppgifter de har tillgång till utan även hur uppgifterna används såväl i den egna verksamheten som i förhållande till utomstående. En upplysning om att uppgifter säljs med stöd av den av oss föreslagna lagen skulle därför förstärka offentlighetsprincipen.

Det finns anledning anta att enskilda i allmänhet inte är medvetna om i hur många ADB-register det finns uppgifter om dem. En upplysning om att uppgifter säljs ur ett visst register kan kanske ge viss ledning när det gäller att ta reda på i vilka andra register man förekommer. Den olust inför den alltmer genomgripande datoriseringen av samhället som då och då kommer till uttryck kan kanske till en del förklaras med att det är svårt att få en överblick över i vilka register man finns registrerad och hur uppgifterna används. Våra förslag syftar till att i någon mån undanröja dessa svårigheter.

7 Specialmotivering

Förslag till lag om myndigheters försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister

Rubrik

Vi har föreslagit en särskild lag om myndigheternas försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister. De av oss föreslagna bestämmelserna skulle antagligen kunna fogas till datalagen. Eftersom vi valt att redovisa vårt arbete i form av delbetänkanden kan vi inte göra en samlad bedömning av våra övriga resultat. Om de av oss föreslagna paragraferna skall utgöra en särskild lag eller fogas till datalagen avgörs bättre när vi slutfört vårt arbete med personnummeranvändningen. Eftersom det är angeläget att lagstiftning snabbt kommer till stånd har vi valt att nu lägga fram förslag till en särskild lag.

1 §

De av oss föreslagna bestämmelserna avser bara försäljning av personrelaterade uppgifter ur personregister enligt datalagen. Med försäljning menar vi sådant utlämnande där den utlämnande myndigheten går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. Vidare fordras att myndigheten tar ut ersättning för utlämnandet. (Se vidare avsnitt 4.5 men även avsnitt 5.2 om service).

Bestämmelserna påverkar ej myndigheternas skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. (Se vidare avsnitt 4.1 och 4.10).

Lagen påverkar inte heller regeringens möjligheter att besluta om avgifter i myndigheternas reglerande verksamhet. (Se vidare avsnitt 4.6).

2 §

Paragrafen innehåller ett förbud för myndigheter att sälja uppgifter om enskilda personer ur personregister. Förbudet avser inte försäljning ur bibliografiska register och ej heller ur sådana register som, med de registrerades samtycke, inrättats för försäljningsändamål.

Exempel på det sistnämnda fallet är försäljning ur postverkets register PARAD och POSTIAD. Parad innehåller uppgifter om företag och företagare. Postiad innehåller uppgifter om enskilda personer. Verket har, efter tillstånd av datainspektionen, byggt upp registren för att kunna tillhandahålla adresser för direktreklam. Uppgifterna har insamlats på

olika sätt genom t.ex. branschmatriklar och enkäter. Postverket har uppgivit att man inte på något sätt har utnyttjat sin myndighetsställning för att bygga upp registren genom att t.ex. använda uppgifter som redan fanns hos myndigheten eller genom att begära uppgifter från andra myndigheter med stöd av 15 kap. 5 § sekretesslagen. Registren har således byggts upp på samma sätt och under samma villkor som gäller för enskilda personer.

Huvudregeln är, som förut nämnts, att det är förbjudet att sälja personrelaterade uppgifter ur personregister. Emellertid kan riksdagen tillåta försäljning ur vissa register. Grunden för sådant tillstånd bör vara att riksdagen anser att det finns berättigade samhälleliga intressen för andra än myndigheter att ta del av uppgifter på ett mer rationellt och effektivt sätt än vad offentlighetsprincipen ger möjlighet till. (Se vidare avsnitt 4.8). Till förslaget har vi fogat en förteckning över register och system ur vilka vi tycker att försäljning bör kunna medges.

3 §

Enligt denna paragraf är det riksdagen som tillåter försäljning ur ett visst register eller system. Vilken myndighet som skall ha hand om försäljningen bestäms av regeringen.

Regeringen kan — och bör också — ge föreskrifter om hur försäljningen skall bedrivas.

Makten att besluta om föreskrifter kan regeringen delegera. När det gäller föreskrifter till skydd för de registrerades personliga integritet bör naturligtvis datainspektionen höras eller bemyndigas att själv meddela föreskrifterna. (Se vidare avsnitt 4.9).

4 §

Myndigheter som har rätt att sälja uppgifter enligt denna lag skall iakttaga vad man kan kalla god försäljningssed. (Se vidare avsnitt 4.12).

5 §

I alla register ur vilka försäljning tillåtits skall det finnas möjlighet att göra en anteckning om s.k. direktreklamspärr. (Se vidare avsnitt 4.13).

6 §

Försäljande myndigheter skall informera de registrerade om att försäljning förekommer och även klargöra vilka uppgifter som försäljningen kan omfatta. (Se vidare avsnitt 4.14).

Övergångsbestämmelser

Med tanke på att vårt förslag innebär att några myndigheter, som nu bedriver en ganska omfattande försäljning, kommer att vara förhindrade att fortsätta med detta bör dessa myndigheter få viss tid att lägga om verksamheten.

Förslag till lag om ändring av sekretesslagen (1980:100)

7 kap. 15 § sekretesslagen

Vi föreslår att bestämmelsen om den s.k. folkbokföringssekretessen blir tillämplig i alla myndigheters register. (Se vidare avsnitt 5.1).

15 kap. 4 § sekretesslagen

Utlämnande av uppgifter med stöd av bestämmelser om service skall huvudsakligen avse enstaka utlämnanden av ett fåtal uppgifter. Om det kan anses förenligt med en myndighets övriga uppgifter och skyldigheter gentemot allmänheten skall det dock finnas möjligheter att tillhandahålla ett större antal uppgifter. Under sådana förutsättningar kan myndigheten även ta betalt för den extra kostnad som ett utlämnande kan föra med sig. (Se vidare avsnitt 5.2).

5 kap. 11 § sekretesslagen

De beskrivningar av sina ADB-register som myndigheterna är skyldiga att ha och tillhandahålla allmänheten skall även innehålla besked om att uppgifter ur registret säljs. (Se vidare avsnitt 6).

Förslag till lag om ändring i datalagen (1973:289)

10 § datalagen

De s.k. § 10-utdragen skall förutom upplysning om vilka uppgifter som finns registrerade om en viss person även innehålla underrättelse om ifall dessa uppgifter säljs. (Se vidare avsnitt 6).

8 Reservationer och särskilda yttranden

Reservation av ledamöterna Birgit Friggebo och Gunnar Hökmark

Vi kan inte ställa oss bakom de förslag om myndigheternas försäljning av personuppgifter i dataregister som kommittén lägger fram.

Utredningens majoritet har valt att reglera myndigheternas försäljning av personuppgifter utan att grunda detta på några principiella överväganden. Detta trots att det uttryckligen står i direktiven, att det är en primär uppgift för kommittén att analysera grundlagsbestämmelserna om offentlighetsprincipen och ADB.

Det är vår uppfattning att det är omöjligt att behandla frågan om försäljning av myndigheters uppgifter utan att först diskutera tryckfrihetsförordningens grundbegrepp. Det gör att det nu föreliggande förslaget har betydande brister.

Kommitténs majoritet har varit angelägen om att lagreglera myndigheternas försäljning av personuppgifter på ett sådant sätt att verksamheten kan fortgå i stort sett i oförändrad omfattning även i framtiden. Detta har varit viktigare än att grunda kommitténs förslag i principiella överväganden om individens integritet, användningen av personnummer, offentlighetsprincipen eller i vilken utsträckning myndigheterna över huvud taget bör ägna sig åt kommersiell försäljning av registeruppgifter.

Resultatet är betänksamt. Man lämnar försäljning av uppgifter, som inte är personuppgifter, utan reglering. För personuppgifter införs ett förbud i princip. I praktiken innebär dock förslaget inget förbud, utan ett tillståndsförfarande genom lagreglering av riksdagen. Redan nu skall nio register tillåtas sälja personuppgifter. I huvudsak accepteras kommersiellt utnyttjande av de register, som i dag har försäljning i en viss omfattning och som säljer mest. Så kommer t.ex. SPAR-registret att kunna fortsätta att sälja uppgifter om exempelvis inkomst, personnummer, civilstånd, barn, förmögenhet och adress m.m. De myndigheter som inte tillåts sälja är de som säljer någon gång då och då.

Någon lagreglering av vilka uppgifter som får säljas i de register som nu tillåts föreslås inte. Inte heller regleras eventuellt tillkommande uppgifter. Från integritetssynpunkt är det mer intressant att veta vilka uppgifter som säljs och hur dessa sammanställs än vilken myndighet som säljer. Någon analys till grund för en sådan reglering har utredningen inte presenterat.

Offentlighetsprincipen ger alla medborgare i Sverige rätt att ta del av myndigheternas handlingar. Denna grundlagsfästa rätt, som funnits sedan mitten av 1700-talet, är ett omistligt inslag i vår demokrati.

Hittills har i stort sett alla offentliga dokument funnits utskrivna och tillgängliga på papper. Varje medborgare har kunnat besöka en myndighet och ta del av för denna intressanta handlingar. Nu håller situationen dock på att förändras på ett genomgripande sätt. Fler och fler handlingar finns tillgängliga endast på data. Ibland krävs det specialkunskaper för att få del av dem. Den enskilde har ibland fått möjlighet att inte bara ta del av vissa dokument utan också att skapa nya dokument genom att rationellt sammanställa uppgifter från olika ställen i en myndighets informationssystem.

Den nya situationen har rest en lång rad frågor. Flera av dessa hänger samman med frågan om myndigheternas försäljning av personuppgifter. Den mest centrala frågan är: Vad skall räknas som en handling? Som också påpekas i direktiven ger dataregister nämligen helt andra möjligheter att söka och ställa samman uppgifter än pappersdokument. Med en ökande användning av dataregister kan utlämnandet av uppgifter från myndigheternas sida komma i strid med andra viktiga intressen, t.ex. behovet av skydd för den enskildes integritet eller för affärshemligheter.

Det är enligt vår uppfattning önskvärt att använda datatekniken för att öka medborgarnas insyn i olika myndigheters förehavanden men samtidigt måste hänsyn tas till enskilda individers behov av integritetsskydd. Därför är det nödvändigt att samtidigt öka tillgängligheten för sådant material som är offentligt och skärpa sekretessen för uppgifter som är av integritetskänslig natur. Denna avvägning blir i många fall svår att göra men den är nödvändig. Det handlar om att bygga datasystemen med hänsyn till offentlighetsprincipen.

En annan viktig fråga som utredningen borde tagit ställning till är frågan om i vilken utsträckning olika personregister bör omfattas av offentlighetsprincipen. Är det över huvud taget lämpligt att myndigheterna ägnar sig åt försäljningsverksamhet av registeruppgifter? Är det rimligt att uppgifter som samlats in av en myndighet för ett ändamål säljs och används för ett annat ändamål?

Vi anser att utredningens majoritet i alltför hög grad strävat efter att legalisera nuvarande situation utan att gå till grunden med de principer som borde gälla för skyddet av den enskildes integritet och för offentlighetsprincipens tillämpning i dataregister. Den brådska att lagstifta på området som varit motivet för att lägga förslaget nu före utredningens principiella överväganden har varit obefogad. Regeringen har redan i dag möjlighet att hejda försäljningsvriga myndigheter.

När det gäller de framlagda lagförslagen finns det enligt vår uppfattning skäl för starka invändningr. Vi vill nämna några exempel, som också understryker den mer grundläggande kritiken vi har mot förslaget. I § 3 talas det om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter. Den myndighet som har ansvaret på området är datainspektionen. Vi ser inga skäl för att denna inte skulle kunna utpekas direkt i lagtexten. Rimligtvis bör datainspektionen fylla samma funktion för de dataregister det här gäller som för andra register.

I § 4:1 sägs att utlämnande av uppgift från säljande myndighet inte får medföra integritetsintrång. Detta torde vara svårt för myndigheten att uppfylla. I kommitténs förslag lämnas inte något stöd för vilken avvägning myndigheten skall göra eller vilka bakgrundsfakta den har att ta hänsyn till.

Från principiell synpunkt är det vanskligt att myndigheter skall stimuleras samla in uppgifter som inte behövs för myndighetsutövningen. Att detta kan bli följden av förslaget framgår av § 4:3 som lyder: "myndighetens register i första hand skall byggas upp efter myndighetens övriga behov...". Vi anser, att det endast är myndighetens egentliga arbetsuppgifter som skall styra uppbyggandet av register.

I § 5 föreslås en direktreklamspärr. Vi anser att den enskilde borde kunna få möjlighet till en absolut försäljningsspärr. Dvs. att uppgifter om honom, efter anmälan, inte får bli föremål för försäljning över huvud taget.

Lagförslaget innebär också, som påpekas ovan, ett definitivt accepterande av det statliga person- och adressregistret SPAR. Det bör noteras, att riksdagen i samband med beslut om DAFA:s omorganisering och inrättandet av SPAR-nämnden uttalade, att nämnden skulle ha en tillfällig status och att dess personalresurser skulle vara begränsade. Skälet för detta uttalande var, att man ville avvakta DOK:s förslag.

SPAR sysslar med kommersiell försäljning av person- och adressuppgifter. Registret innehåller en lång rad uppgifter om i princip alla i Sverige boende. Köpare av uppgifter ur registret är bl.a. flera direktreklamföretag. Vi ser inga skäl för staten att syssla med den här typen av kommersiell verksamhet. SPAR bör läggas ned. Enligt datalagen är det inte möjligt för privata företag att bygga upp motsvarande register.

I sekretesslagens 15 kap. 4 § föreslår utredningen en förändring som enligt vår mening knappast innebär någon förbättring utifrån den enskildes perspektiv. Bl.a. införs en ny bestämmelse som möjliggör massuttag. För sådana skall registeruttag kunna göras mot ersättning för den extra kostnad uttaget för med sig. Det är sannolikt så att de myndigheter som nu inte får tillstånd att sälja uppgifter i stället kommer att lämna ut registeruppgifter enligt denna nya bestämmelse.

Långsiktigt ger utredningens förslag ingen som helst vägledning till regering och riksdag efter vilka principer man bör arbeta i framtiden. Bör fler myndigheter ges tillstånd till försäljning av personuppgifter? På vilka grunder skall i så fall en sådan framställan bedömas?

I beaktande av den nya informationsteknikens expositionsartade utveckling och att vi kanske bara står i början av den, framstår kommitténs förslag som mycket kortsynt och principlöst. Därför kan vi inte ställa oss bakom det.

Särskilt yttrande av ledamoten Olof Johansson

Enligt min mening är förebyggande åtgärder mest verksamma när det gäller att värna om den personliga integriteten. Det innebär t.ex. att myndigheterna måste vara restriktiva när det gäller att samla in uppgifter med anknytning till enskilda individer. Begränsning i fråga om

användningen av personnummer och skyldigheten att uppge personnummer kan vara ytterligare åtgärder av förebyggande karaktär. Enligt kommitténs direktiv tillhör dessa frågor DOK:s huvuduppgifter. De avses bli behandlade i ett kommande betänkande.

Det nu föreliggande förslaget från kommittén innehåller bl.a. ett förslag till lag om myndigheternas försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister. Förslaget är motiverat med hänsyn till den omfattande försäljningsverksamhet som pågår. Kommittén anser det också viktigt "att hejda den pågående oreglerade utvecklingen av försäljning av uppgifter från myndigheters personregister" (se avsnitt 3.2). Enligt min uppfattning står inte detta syfte i motsatsförhållande till tidigare nämnda förebyggande åtgärder. Däremot är det alldeles klart, att det inte är tillräckligt med enbart symtombekämpande medel och metoder.

När kommittén nu fortsätter med sina huvuduppgifter bör inriktningen vara att främst genom förebyggande åtgärder, baserade på bl.a. en analys av berörda delar av grundlagen samt kartläggningen av personnummeranvändningen i samhället, stärka värnet om den enskildes integritet. Därmed skulle också möjligheter och intresse för försäljning av uppgifter från myndigheters personregister minska. I motsvarande mån reduceras då också riskerna för onödigt administrativt krångel till följd av vårt förslag om lagreglering av myndigheters försäljning av uppgifter ur personregister.

Särskilt yttrande av experten Gun Neuman

Kommittén konstaterar att försäljning av uppgifter om enskilda personer ur personregister sker utan att detta haft stöd av lag eller med synnerligen tveksamt sådant. Kommittén föreslår därför en lagstiftning som avser att förbjuda något som i och för sig aldrig varit tillåtet. Kommittén har därvid begränsat sig till uppgifter ur personregister. Emellertid samlar myndigheterna in avsevärd information från företagen för skatteadministration, statistik, samhällsplanering, tillsyn och kontroll m.m. De principer och ståndpunkter som legat till grund för förslaget till lagstiftning mot försäljning av personuppgifter måste självklart i samma mån tillämpas på uppgifter inhämtade från företagen. Det är arbetskrävande, dyrbart och produktionshämmande för företagen att ta fram de uppgifter myndigheterna kräver. Som framgår av myndigheternas enkätsvar har vissa myndigheter t.ex. SCB avsevärda inkomster från försäljning av uppgifter insamlade från företagen.

En förutsättning för myndigheternas försäljningsverksamhet vare sig det gäller uppgifter ur personregister eller andra uppgifter är att myndigheterna har tillgång till information. Företagens uppgiftslämnande är en central del av en omfattande statlig reglering av företagsamheten. Utvecklingen inom datatekniken ger nästan obegränsade möjligheter att bearbeta uppgifter och att uppdatera olika register.

För att i någon mån stävja myndigheternas benägenhet att bygga upp "bra-att-ha-register" borde enligt min uppfattning kommittén lämna ett förslag till en särskild lag som begränsar myndigheternas uppgiftsinsamlande från såväl enskilda som företag. Att lagstiftning är nödvändigt för

att styra myndigheternas verksamhet bevisas av att kommittén nu varit tvungen införa lagstiftning mot försäljning som faktiskt inte varit tillåten.

Vad som därutöver saknas för att kommitténs arbete skall kunna utgöra en grund för bedömning av försäljningsverksamhetens mål och innehåll är ett resonemang om SPAR:s och BASUN:s innehåll och omfattning.

Särskilt yttrande av experterna Wolmar Höberg och Torbjörn Nilsson

Vi delar DOK:s uppfattning att myndigheterna inte hur som helst bör få ägna sig åt försäljning av personuppgifter, som de samlat in om medborgarna i sin sakverksamhet. Detta kan vara ägnat både att skapa integritetsrisker och att rubba förtroendet för myndigheterna. Vi delar också uppfattningen att det här behövs ett för alla myndigheter giltigt och klagörande uttalande från statsmakternas sida.

Däremot har vi en annan uppfattning än kommittén när det gäller frågan hur omfattande åtgärder, som nu behövs. Avgörande för bedömningen bör enligt vår mening vara dels försäljningsverksamhetens omfattning i dag och sannolika utveckling, dels vilka faktiska integritetsintrång eller påtagliga risker för integritetsintrång försäljningsverksamheten kan anses ha fört med sig.

Den första frågan om försäljningsverksamhetens omfattning har kommittén undersökt genom enkäter till både statliga och kommunala myndigheter. Enkätsvaren ger enligt vår mening klart vid handen att den från vissa håll förda debatten om en ohämmad — och dessutom olaglig — försäljning av personuppgifter ur myndighetsregister är betydligt överdriven. Det är förhållandevis få statliga myndigheter som över huvud taget säljer och knappast några kommuner. De myndigheter som säljer mest, t.ex. från SPAR och BASUN, har uttryckligt författningsstöd för detta. De uppgifter som i första hand säljs är namn och adresser. Det finns inte nu anledning att anta någon dramatisk förändring av detta.

Den andra frågan om faktiska integritetsintrång eller påtagliga integritetsrisker är inte närmare utredd. Kommittén grundar här sitt förslag på den allmänna bedömningen att all försäljning utgör intrång i de registrerades personliga integritet. Vi kan i viss mån hålla med om detta, särskilt om försäljning sker över huvud på medborgarna. Vi anser emellertid samtidigt att allmän tillgång till uppgifter i offentliga register, även mot avgift, inte bara har dåliga utan även flera goda sidor. Vi har hittills inte hört talas om något fall av faktiskt integritetsintrång. Dagsläget innebär enligt vår mening inte några dramatiska integritetsrisker.

Kommittén har trots detta stannat för ett administrativt krångligt, dyrbart och tidsödande förslag, som engagerar både riksdagen och regeringen, lagreglerat förbud men med så betydande undantag att det i praktiken mer handlar om att ge uttryckligt lagstöd åt den försäljningsverksamhet som nu pågår än om förbud. Vi anser att förslaget går betydligt längre än som är motiverat. Vi anser också att det i onödan skapar nya och besvärliga problem när det gäller gränsdragningen mel-

lan vad som är att anse som uttag enligt offentlighetsprincipen, uttag enligt gällande servicebestämmelser och uttag som ett led i en av riksdagen beslutad försäljningsverksamhet. Berörda myndigheter enligt lagförslaget får tre olika regelsystem att ta hänsyn till i samband med frågor om utlämnande av uppgifter:

- om det är fråga om utlämnande enligt den föreslagna nya lagen
- om det är fråga om utlämnande av enstaka uppgifter som en serviceåtgärd enligt den föreslagna nya lydelsen av 15 kap. 4 § sekretesslagen
- om det är fråga om utlämnande i form av s.k. offentlighetsuttag enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Detta kan skapa nya problem både för myndigheterna och allmänheten att avgöra vad som egentligen gäller i fråga om utlämnande av uppgifter och gör knappast regelsystemet enklare.

Dessutom anför kommittén att dess förslag kan komma att påverkas av det fortsatta utredningsarbetet om personnummer och handlingsbegreppet enligt tryckfrihetsförordningen. Även av detta skäl förefaller det olämpligt att nu göra större ingrepp i lagstiftningen än som sakligt är klart motiverat. Vi anser att man kan skapa klarare regler om vad som bör gälla och tillräckligt styra utvecklingen genom betydligt enklare men ändå tillräckligt effektiva åtgärder.

Vi föreslår därför för vår del ett tillägg till datalagen (1973:289) av innebörd att en myndighet inte utan stöd i lag eller förordning får marknadsföra eller på annat sätt aktivt sälja uppgifter i myndighetens register i syfte att få särskilda intäkter av registret. Förslagsvis kan detta regleras genom att datalagen kompletteras med en ny paragraf, 29 §, med t.ex. följande lydelse:

”En myndighet får inte utan stöd i lag eller förordning marknadsföra eller på annat sätt aktivt verka för försäljning av uppgifter i myndighetens personregister i syfte att därigenom få intäkter av registret”.

Av vårt förslag följer att det i första hand blir en uppgift för datainspektionen att övervaka att den nya bestämmelsen följs.

Kommittén skall enligt sina direktiv pröva i vad mån den offentliga ADB-verksamheten behöver regleras i form av särskilda registerlagar, genom vilka riksdagen från fall till fall får tillfälle att ta ställning till ADB-verksamhetens syften, omfattning och innehåll m.m. Från vår utgångspunkt blir det en naturlig uppgift för kommittén att i det sammanhanget pröva i vad mån ett sådant tillägg till datalagen, som vi nu föreslagit, kan behöva kompletteras med särskilda bestämmelser i registerlagarna.

Väl så viktigt för integritetsskyddet som att reglera försäljningsverksamhet är enligt vår mening att en myndighet inte registrerar andra eller fler uppgifter än myndigheten behöver för sin verksamhet enligt lag eller förordning. Kommittén uttalar en liknande uppfattning men utan något särskilt förslag från kommitténs sida. Vi har inga belägg för att myndigheterna i dag skulle registrera uppgifter som inte behövs i deras författningsreglerade sakverksamhet. En särskild utredningsman överväger emellertid för närvarande på regeringens uppdrag (Dir 1985:34) inne-

hället i en ny verksförordning, som skall ersätta allmänna verksstadgan (1965:600). Med hänsyn till frågans betydelse bör man enligt vår mening överväga att i den nya förordningen ta in en bestämmelse med den innebörd vi nyss nämnt.

Beslut har nyligen fattats om att från den 1 juli i år inrätta en särskild nämnd, statens person- och adressregisternämnd, som skall ha huvudansvaret för SPAR. Det kan enligt vår mening finnas anledning att utnyttja nämnden i frågor som i fortsättningen kan komma att aktualiseras när det gäller myndigheternas försäljningsverksamhet, bl.a. som remissinstans.

Särskilt yttrande av experten Nils Rydén

Förslaget om myndigheternas försäljningsverksamhet har tillkommit utan att någon ordentlig analys har gjorts av konsekvenserna för den enskilde medborgaren och samhället. Inte ens de konsekvenser som förslaget kan ha för berörda myndigheter har enligt min mening belysts. Av de skäl som framgår i det följande anser jag detta vara en stor brist. Kommittén borde också utförligare ha redovisat det rättsliga läget — sett ur grundlagens synvinkel — beträffande myndigheternas försäljningsverksamhet. Sådana grundläggande frågor som rör om en medborgare över huvud taget enligt svensk rätt (8 kap. RF) skall behöva tolerera att uppgifter som han lämnat till en myndighet används för kommersiell verksamhet hos denna har inte ens ställts och än mindre besvarats.

Vad det nu gäller är inte att ”medge försäljning av uppgifter ur nio system och register”, som utredningen presenterar saken. Vad det gäller — eller i vart fall borde gälla — är att ta ställning till om det skall vara ett myndighetsåliggande att bedriva försäljningsverksamhet med personuppgifter. För att förstå vad saken gäller måste man först inse att ADB inte är något annat än ett hjälpmedel för en viss myndighet att — med av riksdagen anvisade medel — bedriva en bestämd myndighetsverksamhet. Myndighetsverksamheten måste alltså bestämmas först register och system därefter. Systemuppbyggnad och registerutnyttjande måste alltså ske med utgångspunkt i myndighetsverksamhetens behov.

Det är därför enligt min mening vilseledande att förelägga riksdagen detta förslag till lag där det lättvindigt överläts på regeringen att bestämma vilken myndighet ”som skall ha hand om” det (se lagförslaget 3 §), dvs. bedriva försäljningsverksamheten.

Enligt min erfarenhet upplever majoriteten av medborgarna det som ett otillbörligt intrång i sin personliga integritet att myndigheterna försäljer uppgifter om dem som myndigheterna samlat in som ett led i myndighetsutövningen. De registrerade torde således ha en annan uppfattning om myndigheternas försäljningsverksamhet än vad som kommit till uttryck i utredningens förslag. Försäljningsverksamheten strider också mot den grundläggande regeln i datalagen om att uppgifter som insamlats för ett ändamål inte får användas för ett annat ändamål.

Den användning av myndigheternas ADB-register för försäljningsverksamhet som redan — i vissa fall lagstridigt — etablerats har inneburit en kraftig försämring av integritetsskyddet. De registrerade har

härigenom fått tolerera allt större intrång i sin personliga integritet. Kommittén uppmärksammar dessa förhållanden alldeles för lite. Med denna beskrivning som bakgrund borde kommittén i stället för det framlagda lagförslaget presenterat förslag till åtgärder för att återställa skyddet av den personliga integriteten. Vad kommittén nu gör är att man i stort sett accepterar den försämring av integritetsskyddet som faktiskt inträtt.

Utredningen borde också mera ha uppmärksammat att försäljningsverksamheten kommer att innebära att förtroendet för myndigheterna minskar. Kanske kommer många människor att tveka att lämna uppgifter till myndigheterna eller rent av lämna felaktiga uppgifter? Härigenom kommer förutsättningarna för själva myndighetsverksamheten att påverkas negativt.

Det finns också risk för att myndigheterna i framtiden har en alltför "frikostig" inställning till vilka uppgifter man behöver om man vet att uppgifterna är intressanta från försäljningssynpunkt. Sårbarhetsberedningen konstaterar i sin slutrapport (SOU 1986:12) att "man kan inte bortse från att det råder ett samband mellan omfattningen av uppgiftsinsamlingen å ena sidan och myndigheternas försäljningsverksamhet å den andra" (sid. 63). Den föreslagna regeln om att myndigheterna inte får samla in andra uppgifter än sådana som behövs för att fullgöra de övriga myndighetsuppgifterna är ingalunda någon tillräcklig garanti mot missbruk i detta avseende.

Särskilt stor torde risken för ett ökat uppgiftsinsamlande vara om myndigheterna själva får tillgodogöra sig intäkterna av försäljningsverksamheten. Man frågar sig också hur tillsynen av den nyss nämnda regeln skall gå till och vad som händer i ett fall där det — mot förmodan — gått att konstatera att en myndighet överskridit sin befogenhet att samla in mera "än vad som behövs".

Mot denna bakgrund anser jag att ett beslut som legaliserar den kommersiella verksamheten med uppgifter om enskilda individer inte skall meddelas nu. Kommittén anger att förslaget till särskild lag om försäljningsverksamhet läggs fram nu därför att det är "angeläget att lagstiftning snabbt kommer till stånd". För min del anser jag inte denna bedömning övertygande. Det verkar närmast som om argumentet använts för att rättfärdiga att de mera grundläggande analyserna inte företagits.

Om ett beslut om försäljningsverksamhet nu ändå meddelas bör emellertid skyddet för den enskilde individen förbättras betydligt. De regler här om som föreslås är klart otillräckliga. Enligt min mening borde huvudregeln vara att de berörda individerna skall underättas om försäljningen redan vid uppgiftsinsamlandet och i vart fall innan några uppgifter om dem försäljs.

Det vore vidare rimligt att den som önskar, att några uppgifter om honom eller henne inte alls försäljs, kunde få bestämma i den saken. Integritetsskyddet kunde också förbättras genom att den enskilde fick underrättelse beträffande vilka uppgifter som sålts, till vem uppgifterna sålts och upplysningar om hur han eller hon skall göra för att få eventuella felaktiga uppgifter rättade.

Förslaget innebär totalt sett inga förbättringar från integritetssynpunkt. De förbättringar som själva lagen ger sken av att innebära blir dessutom till ytterst lite gagn som skydd för den enskilde till följd av den samtidigt presenterande ändringen av 15 kap. 4 § sekretesslagen. Härigenom får myndigheterna möjlighet att lämna ut uppgifter mot ersättning, utan att detta skall betraktas som försäljning.

För den enskilde är det av avgörande betydelse att uppgifterna hos en myndighet inte används på ett sätt som han eller hon upplever som kränkande. Det är en klen tröst för den enskilde att få veta att riksdagen av integritetsskäl förbjudit försäljning av vissa uppgifter men samtidigt medgivit att myndigheterna kan lämna ut uppgifter som service och ta ut avgift för detta. Kommittén säger uttryckligen att förslaget i denna del innebär att t.ex. riksskatteverket från kronofogdemyndigheternas s.k. gäldenärsregister (REX), skall kunna lämna ut uppgifter till kreditupplysningscentralen på sätt som olagligen sker i dag, men att detta — trots rätten att ta ut kostnadsersättning — inte skall kallas för försäljningsverksamhet i fortsättningen. Utredningen har genom detta förslag till ändring i sekretesslagen skapat en ny oklarhetssituation. Emellertid kan man nog räkna med att användningen av denna möjlighet till uppgiftslämnande efter hand kommer att öka i situationer där den berörda myndigheten bedömer detta som "lämpligt". Man får inte bortse från att dessa myndigheter kommer att ha ett egenintresse av att så sker eftersom kostnadsersättning utgår. Även om ersättningen enligt utredningen "aldrig skall överstiga kostnaden för det aktuella uttaget" så kommer ersättningen ändå att lämna ett bidrag till registerhållningen. Förslaget är därför mycket riskabelt från integritetssynpunkt och bör inte genomföras.

Enligt min uppfattning borde den analys av handlingsbegreppet enligt tryckfrihetsförordningen som kommittén enligt direktiven skall göra som en primär utredningsuppgift företagits innan något förslag rörande försäljningsverksamheten presenterades. Först sedan man fått vetskap om vilka "handlingar" i form av upptagningar som faktiskt finns hos en myndighet — och därför kan bli föremål för försäljning — kan nämligen själva försäljningsverksamheten och omfattningen av denna bedömas. Så länge handlingsbegreppet är obestämt vet man faktiskt inte vilka sammanställningar av uppgifter som kan komma att försälas i framtiden. I vart fall bereds inte riksdagen genom det nu framlagda förslaget till lag något tillfälle att bedöma denna fråga. Denna brist på förutsebarhet innebär för den enskilde en påtaglig säkerhetsrisk och utgör också den stora risken för integritetsintrång. Utredningens förslag innebär således även i denna del att konsekvenserna av förslaget inte går att förutse.

Riksdagen försätts således genom förslaget i den situationen att den förväntas besluta om kommersiell verksamhet med personuppgifter utan att få sig redovisat vilka uppgifter som skall försälas, till vilket pris de skall säljas och — betänkligast av allt — i vilken myndighetsutövning försäljningsverksamheten skall bedrivas.

Avslutningsvis vill jag anteckna att ett tillåtande av försäljningsverksamhet enligt den föreslagna modellen inte innebär ett uttryck för re-

striktivitet utan snarare öppning för en framtida utvidgning av verksamheten. Detta är kanske det mest oroande med förslaget. Blir inte det båtregister som nu övervägs nästa intressanta försäljningsobjekt?

Bilaga 1

Myndighet	
Datum	
Kontaktperson	

Frågeformulär - Försäljning av uppgifter ur ADB-register

FRÅGA NR 1

Har det under de tre senaste åren förekommit att ni sålt uppgifter ur ADB-register som används i er verksamhet?

Nej Ja

Anvisningar för besvarande av fråga nr 1

Enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet har enskilda rätt att ta del av allmän handling antingen på stället eller i form av en avskrift eller fotokopia. När det gäller ADB-upptagningar har man bara rätt att få en utskrift. En handling är allmän om den är förvarad hos en myndighet och är inkommen till eller upprättad hos myndigheten. En ADB-upptagning anses förvarad hos en myndighet om den kan överföras till uppfattbar form med så kallade rutinbetonade åtgärder. Vad menas då med rutinbetonade åtgärder? Först och främst är upptagningar som myndigheten kan överföra med tillgängliga program att anse som förvarade på myndigheten. Därtill kommer att en myndighet kan vara skyldig att göra ett visst programmeringsarbete för att tillgodose en begäran om uttag enligt offentlighetsprincipen om detta kan ske inom myndigheten genom en enkel arbetsinsats och utan nämnvärda kostnader eller andra komplikationer. Det är emellertid oväsentligt om de rutinbetonade åtgärderna är programmeringsarbete eller något annat arbete. - Det är den utlämnande myndigheten som bestämmer hur uppgifterna skall ställas upp, dvs lay-outen. - Enligt offentlighetsprincipen kan man inte få annat än en utskrift på papper. Den enskilda har alltså inte rätt att få uppgifterna på etiketter, på magnetband eller dyligt.

Denna undersökning omfattar endast utlämnande av uppgifter ur ADB-register i de fall myndigheten går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen.

För att ett utlämnande skall anses vara en försäljning fordras naturligtvis att det sker mot avgift eller mot ersättning på annat sätt. En försäljning i denna mening förutses således uppfylla något av följande kriterier:

- Sammanställningen görs med annat än genom s k rutinbetonade åtgärder, t ex med för ändamålet framtagna program.
- Uppställningen av uppgifterna (layouten) anpassas efter kundens önskemål.
- Uppgifterna lämnas ut i annan form än utskrift på papper, t ex på etiketter, magnetband, diskett eller terminal hos mottagaren.

Vi är enbart intresserade av sådan försäljning som sker till enskilda personer, företag eller organisationer och således inte av utlämnande som sker till andra myndigheter.

Frågan avser inte enbart personregister enligt datalagen, utan samtliga ADB-register som används i er verksamhet.

Observera att centrala förvaltningsmyndigheter förväntas lämna svar även för regionala och lokala organisationer.

Följande frågor - nr 2 t o m nr 8 - skall endast besvaras av de myndigheter som svarat ja på fråga nr 1.

Frågorna skall besvaras för vart och ett av de ADB-system/register ur vilket ni säljer uppgifter. Lämna gärna ett svarsdokument per register om det är enklare eller mer lämpligt.

FRÅGA NR 2

2.1 Ange systemets/registrets namn och eventuell systembeteckning.

2.2 Beskriv kortfattat systemets/registrets ändamål eller syfte om det inte är personregister.

2.3 Vilka typer av uppgifter i ADB-registret har myndigheten tillgång till?

2.4 Vilka typer av uppgifter ur ADB-registret försäljs?

FRÅGA NR 3

Vilket eller vilka av de kriterier som angivits på sid 1 karakteriserar de flesta försäljningar?

3.1 Sammanställningar görs med annat än s k rutinbetonade åtgärder, t ex med för ändamålet framtagna program.

3.2 Uppställningen av uppgifterna (layouten) anpassas efter kundens önskemål

3.3 Uppgifterna lämnas ut i annan form än utskrift på papper, t ex etiketter, magnetband, diskett eller terminal hos mottagaren. Ange formen:

FRÅGA NR 4

Hur har försäljningen reglerats/beslutats?

4.1 Myndighetens instruktion, ange vilken:

4.2 Annan författning, ange vilken:

4.3 Annat sätt, ange hur:

FRÅGA NR 5

Enligt vilka regler tas ersättning ut?

- 5.1 Enligt expeditionskungörelsen.
- 5.2 Enligt annan författning, ange vilken:

- 5.3 På annat sätt, ange hur:

FRÅGA NR 6

Hur stor är den årliga intäkten av försäljningen och hur disponeras intäkten? Ange ungefärligt belopp i kronor.

FRÅGA NR 7

Vilka köper uppgifterna? Lämna en kortfattad beskrivning av kundkategorierna, t ex reklamföretag, banker, bilhandlare etc.

FRÅGA NR 8

Hur ofta sker försäljning? Ange ungefärligt antal försäljningstillfällen per år.

FRÅGA NR 9

Ange kortfattat vad ett förbud mot försäljning skulle medföra.

Bilaga 2

Kommun	
Nämnd	
Datum	
Kontaktperson	

FRÅGA NR 1

Förekommer det att ni lämnar ut uppgifter ur ADB-regis-
ter på annat sätt än med stöd av offentlighetsprincipen?

 Nej

 Ja
Anvisningar för besvarande av fråga nr 1

Enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet har enskilda rätt att ta del av allmän handling antingen på stället eller i form av en avskrift eller fotokopia. När det gäller ADB-upptagningar har man bara rätt att få en utskrift. En handling är allmän om den är förvarad hos en myndighet och är inkommen till eller upprättad hos myndigheten. En ADB-upptagning anses förvarad hos en myndighet om den kan överföras till uppfattbar form med så kallade rutinbetonade åtgärder. Vad menas då med rutinbetonade åtgärder? Först och främst är upptagningar som myndigheten kan överföra med tillgängliga program att anse som förvarade på myndigheten. Därtill kommer att en myndighet kan vara skyldig att göra ett visst programmeringsarbete för att tillgodose en begäran om uttag enligt offentlighetsprincipen om detta kan ske inom myndigheten genom en enkel arbetsinsats och utan nämnvärda kostnader eller andra komplikationer. Det är emellertid oväsentligt om de rutinbetonade åtgärderna är programmeringsarbete eller något annat arbete. - Det är den utlämnande myndigheten som bestämmer hur uppgifterna skall ställas upp, dvs layouten. - Enligt offentlighetsprincipen kan man inte få annat än en utskrift på papper. Den enskilda har alltså inte rätt att få uppgifterna på etiketter, på magnetband eller dylikt.

Denna undersökning omfattar endast utlämnande av uppgifter ur ADB-register i de fall myndigheten går utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen. Ett så-

dant utlämnande skall således uppfylla något av följande kriterier:

- Sammanställningen görs med annat än s k rutinbetonade åtgärder, t ex med för ändamålet framtagna program.
- Uppställningen av uppgifterna (layouten) anpassas efter kundens önskemål.
- Uppgifterna lämnas ut i annan form än utskrift på papper, t ex på etiketter, magnetband, diskett eller terminal hos mottagaren.

Vi är enbart intresserade av sådant utlämnande som sker till enskilda personer, företag eller organisationer och således inte av utlämnande som sker till andra myndigheter.

Frågan avser inte enbart personregister enligt datalagen, utan samtliga ADB-register som används i verksamheten.

Följande frågor - nr 2 t o m nr 8 - skall endast besvaras av de kommunerna som svarat ja på fråga nr 1.

Frågorna skall besvaras för vart och ett av de ADB-system/register ur vilket ni lämnar ut uppgifter. Lämna gärna ett svarsdokument per register om det är enklare eller mer lämpligt.

FRÅGA NR 2

2.1 Ange systemets/registrets namn och eventuell systembeteckning.

2.2 Ange registrets/systemets ändamål eller syfte om det inte är personregister.

2.3 Vilka typer av uppgifter i ADB-registret/systemet har kommunen tillgång till?

2.4 Vilka typer av uppgifter ur ADB-registret efterfrågas?

FRÅGA NR 3

Vilket eller vilka av nedanstående kriterier karaktäriserar utlämnandet i de flesta fall?

3.1 Sammanställningar görs med annat än s k rutinbetonade åtgärder, t ex med för ändamålet framtagna program.

3.2 Uppställningen av uppgifterna (layouten) anpassas efter kundens önskemål

3.3 Uppgifterna lämnas ut i annan form än utskrift på papper, t ex etiketter, magnetband, diskett eller på terminal hos mottagaren. Ange formen:

FRÅGA NR 4

Har kommunalt beslut fattats om utlämnande av uppgifter på detta sätt?

4.1 Nej Ja

Om ja, hur har beslutet fattats?

4.2 Beslut av fullmäktige

4.3 Beslut av kommunstyrelse

4.4 Beslut av annan komunal nämnd

4.5 Beslut av tjänsteman

FRÅGA NR 5.1

5.1.1 Tar kommunen ut ersättning för dessa utlämnanden?

Nej Ja

Om ja, hur tas ersättning ut?

5.1.2 Som för tillhandahållande av utskrift enligt tryckfrihetsförordningen.

5.1.3 Annat sätt, ange vilket:

FRÅGA NR 5.2

Om ersättning tas ut, hur har ersättningsreglerna bestämts?

5.2.1 Beslut av fullmäktige

5.2.2 Beslut av kommunstyrelse

5.2.3 Beslut av annan komunal nämnd

5.2.4 På annat sätt, ange hur:

FRÅGA NR 6

Hur stor är den årliga intäkten av utlämnande av uppgifter och hur disponeras intäkten? Ange ungefärligt belopp i kronor.

FRÅGA NR 7

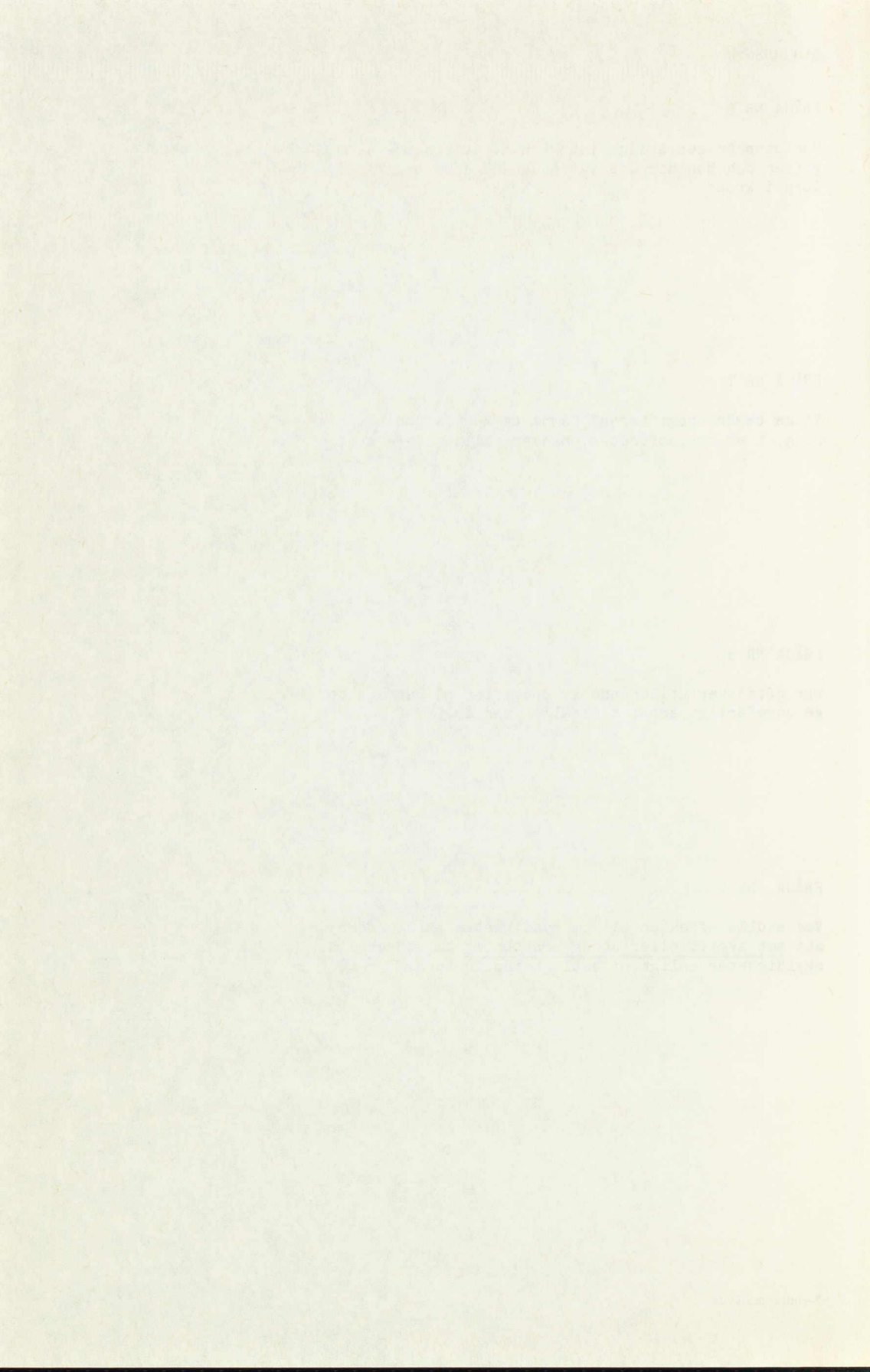
Vilka begär uppgifterna? Lämna en kortfattad beskrivning, t ex reklamföretag, banker, bilhandlare etc.

FRÅGA NR 8

Hur ofta sker utlämnande av uppgifter på detta sätt? Ange ungefärligt antal tillfällen per år.

FRÅGA NR 9

Vad skulle effekten bli om myndigheten skulle förbjudas att mot avgift eller annan ersättning gå utöver sina skyldigheter enligt offentlighetsprincipen.

Bilaga 3

Sammanhållning av enkätsvar från statliga myndigheter

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (#)?	Intäkter/år Kundkategorier i huvudsak
ARBETARSKYDDSSTYRELSEN Datainformationssystem för arbetarskyddsfonden (DISA) (P)	Avtal med Arbejdsmiljøfondet	Information om forskning och utveckling, utbildnings- och informationsprojekt. Adresser över i projekten engagerade personer. Rapporttitlar. Arbejdsmiljøfondet har tillgång till allt.	Arbejdsmiljøfondet är uppkopplade on line till självkostnadspris
ARBETARSKYDDSSTYRELSEN Skyddsombudsregister SKOREG (P)	Myndighetsbeslut	Betr skyddsombud: - personnummer - namn och adress# - arbetsställe - mandatperiod - facklig tillhörighet	500 000 kr Reklamföretag, tillverkare av produkter; fackliga organisationer
Informationssystem om arbetsskador (ISA) (P)	ASSs instruktion	Betr rapporterad arbetsskada: - namn, personnummer, yrke - arbetsgivaren - skadans art - skadeförlopp - åtgärdsförslag Totalt 100 variabler Sammanställningar av alla uppgifter säljs	100 000 - 150 000 kr Forskare, branchorganisationer

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
ARBETARSKYDDSTYRELSEN (forts)	Myndighetsbeslut	Bibliografiska uppgifter*	30 000 kr. Forskare, intressenter inom företagshälsovården, m fl
CENTRALNÄMNDEN FÖR FASTIGHETSDATA	Instruktion, förordning om avg vid CFD m m	Uppgifter om fastigheter*	4 milj kr 84/85. Reklamföretag, bostadsföretag, banker, mäklare m fl
Fastighetsdatasystemet (FDS) (P)	Beslut i varje enskilt fall	Uppgifter för handläggning av studiestödsärenden. Endast namn- och adressuppgifter säljs.	15 000 kr 1985. Banker
CENTRALA STUDIESTÖDSNÄMNDEN (CSN)	Sekretesslagen. Muntligt besked från datainspektionen	Personuppgifter och betygsuppgifter från tidigare och nuvarande studier. Av dessa säljs namn, adress, linjetillhörighet och uppnådda studiepoäng	5 - 10 000 kr. Industri och näringsliv
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA	Betygsdatasystem (P)		

<p>Myndighet, systemnamn P = personregister</p>	<p>Hur har försäljningen beslutats</p>	<p>Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?</p>	<p>Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak</p>
<p>DAFA Statliga person- och adressregistret (SPAR) (P) Allmänna företagsregistret (BASUN) (P) Rättsbanken</p>	<p>Datalagen, SPAR-förordningen Förordning om det allmänna företagsregistret DAFAs instruktion, datapropositionen, rättsdataförordningen</p>	<p>Folkbokföringsuppgifter, taxeringsuppgifter Samtliga säljs Uppgifter om företag Rättsdata, förvaltningsdata</p>	<p>25 milj kr 84/85. Banker, försäkringsbolag, postorderföretag, tidningar m fl Under uppbyggnad. Banker, försäkringsbolag, postorderföretag m fl 2,5 - 3 milj kr Företag, bibliotek m fl</p>
<p>FISKERISTYRELSEN Yrkesfiskelicensregistrar (P)</p>	<p>Underhandsbeslut</p>	<p>Register över licentierade svenska fiskare. Namn- och adressuppgifter säljs</p>	<p>Mindre än 5 000 kr. Leverantörer till yrkesfiskare</p>
<p>GENERALTULLSTYRELSEN Kundregistrar för enskilda uppgifter (KRED)</p>	<p>KBr t GTS 1939 och 1965, GTSK</p>	<p>Ett system där företag, organisationer och enskilda tecknar abonnemang på uppgifter om Sveriges export och import Ur SCBs databas hämtas uppgifter om export och import fördelade på varuslag och länder med kvantitets- och värdeuppgifter, som säljs</p>	<p>800 000 kr. Branschföretag, industriföretag, grossister</p>

<p>Myndighet, systemnamn P = personregister</p>	<p>Hur har försäljningen beslutats</p>	<p>Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?</p>	<p>Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak</p>
<p>GENERALTULLSTYRELSEN (forts) Register över hemtagare och andra kreditimportörer (P)</p>	<p>GTS beslut</p>	<p>Uppgifter om innehavare av hemtagningsstillstånd: - namn o adress* - kontrolltullanstalt* - speciella villkor* - reg nr hos tullverket* - motsvarande uppgifter om kreditimportörer som inte är hemtagare - antal hemtagningar och tullräkningar per år - bedömning av i vilken omfattning tullräkningar betalas i tid</p>	<p>285 000 kr. Speditionsföretag, större importföretag prenumererar på häftet</p>
<p>KUNGLIGA BIBLIOTEKET LIBRIS</p>	<p>Avtal myndighet - köpare (avgiftssystem fastställt av regeringen)</p>	<p>Hela registret används för att göra ett tryckt häfte 12 ggr/år</p>	<p>200 000 kr. Bibliotek av olika slag</p>

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
LUFFARTSVERKET Certifikatregister (P)	Luftfartskungörelsen "	Namn- och adressuppgifter om personer med flygcertifikat* Analyser av haveriorsaker*	7 500 kr. Flygföretag, ideella organisationer 7 500 kr. Flygtekniska företag
NATURHISTORISKA RIKSMUSEET Register över biologiska organismer	Överenskommelse med nordiska ministerrådet	Latinska namn och nummer på organismer*	5 000. Forskare, inventeringsprojekt
PATENTVERKET Aktiebolagsregistret (P)	Regleringsbrev	Uppgifter om aktiebolag och deras företrädare*	1,5 milj kr. Kreditupplysningsföretag, inkassoföretag, reklamföretag, revisionsbyråer, privatpersoner
RIKSFÖRSÄKRINGSVERKET Bidragsregistret (P) Pensionsregistret (P)	Tillåtelse av socialdepartementet Tillåtelse av socialdepartementet	Se bilagd beskrivning, bilaga 3:1 Se bilagd beskrivning, bilaga 3:1	71 000 kr. 1984/85:BANCO, SPADAB och Sv Föreingsbankers förbund, (ett uppdrag var) 64 000 kr Pensionsanstalter, pensionsförsäkringar, banker

<p>Myndighet, systemnamn P = personregister</p>	<p>Hur har försljningen beslutats</p>	<p>Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?</p>	<p>Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak</p>
<p>RIKSFÖRSÄKRINGSVERKET (forts)</p>	<p>Tillåtelse av socialdepartementet</p>	<p>Se bilagd beskrivning bilaga 3:1</p>	<p>18 000 kr. (Karolinska institutet, Stockholms universitet)</p>
<p>Statistik- och forskningsregister (P)</p>	<p>Tillåtelse av socialdepartementet</p>	<p>Se bilagd beskrivning bilaga 3:1 Beträffande alla register gäller att myndigheten inte säljer några uppgifter av ekonomiska skäl, men är skyldig enligt offentlighetsprincipen att lämna ut uppgifter.</p>	<p>18 000 kr. Lantbrukshälsan Sv Läkareförbundet (ett uppdrag var)</p>
<p>RIKSREVISIONSVERKET RRV Taxeringsstatistik (P)</p>	<p>Regeringsbeslut 1982</p>	<p>Uppgifter från RSVs taxerings- och kontrolluppgiftsregister samt andra icke dataregistrerade uppgifter från fysiska personers självdeklarationer (från lokal skattemyndighet). De uppgifter som enligt RRV uppfyller vissa statistiska kriterier säljs.</p>	<p>0-40 000 kr. Massmedia (färre än tio uppdrag)</p>

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
RIKSSKATTEVERKET	Regleringsbrev, serviceföreläggningen. SPAR-föreläggningen		Total intäkt 84/85 5 253 000 kr. Politiska partier vid valår, försäkringsbolag, banker, skogsföretag och i någon mån marknadsföringsföretag
<u>Centrala register</u> Centrala skatteregistret (P)		Debiteringsuppgifter angående preliminär och kvarstående skatt för fysiska personer*	
Skatttabellregister		Samtliga skatttabeller för riket*	
Organisationsnummerregister		ID-uppgifter för juridiska personer samt uppgift om ev konkurs eller likvidation*	
Utsökningsregister (P)		ID- och beloppsuppgifter för personer med restförd B-skatt*	
Register särskild röstlängd (P)		Namn och adressuppgifter över personer som begärt att registreras i särskild röstlängd*	

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
RIKSSKATTEVERKET (forts)			
<u>Regionala register</u>			
Fastighetstaxeringsregister (P)		ID-uppgifter av ägare av fastigheter samt fastighetstaxeringsuppgifter*	
Lagfartsregister (P)		ID-uppgifter av köpkare/säljare samt vissa fastighetstaxeringsuppgifter*	
Folkbokföringsregister (P)		ID-uppgifter på fysiska personer samt uppgift om nationalitet*	
Taxeringsregister (P)		ID-uppgifter fysiska/juridiska personer samt uppgift om taxerade inkomster*	
Uppbördsregister (P)		ID- och debiteringsuppgifter av personer med B-skatt*	
Sjömansskatteregister (P)		Person- och inkomstuppgifter av ombordanställd personal*	
Register personer med rösträtt (P)		Mann och adressuppgifter samt uppgift om nationalitet av utländska medborgare med rösträtt i kommunalval*	

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
SOCIALSTYRELSEN Register över hälso- och sjukvårdspersonal (P)	Beslut av socialstyrelsen	Namn och adresser på legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal*	10 000 kr. Läkemedelsföretag, reklamföretag
STATENS BAKTERIOLOGISKA LABORATORIUM Kund- och artikelregister m m (P)	Enl överenskommelse med kund	Administration av laboratoriets försäljning av varor och tjänster. Försäljningsstatistik och efterfrågestatistik säljs	30 000 kr. Läkemedelsföretag
STATENS LANTMÄTIVERK Ortsprisregistret (P)	Instruktion + uttalande i budgetprop	Uppgifter om köp av fastigheter: - köpdata (*): köpesumma, köpedatum, köpare, säljare etc - egenskapsdata (*): fastighetens areal byggarens storlek, ålder etc.	150 000-200 000 kr. Kontanter som bedriver fastighetsvärdering

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
STATENS LANTMÄTERIVERK (forts)	Instruktion + uttalande i budgetprop	Koordinatuppgifter om administrativ indelning sjöar och vattendrag, vägar, tätorter m m. Dessa uppgifter säljs	200 000 kr. Försvarsindustrin, transportföretag, forskningsinstitutioner
Höjddatabaserna	" -	Höjdinformation*	400 000 kr. Försvarsindustrin
Ortnamnregistret	" -	Ortnamn + koordinater m m*	Samarbete med försvaret och SOS Alarmering AB
STATENS LIVSMEDELSVERK	Internt beslut	Livsmedels/maträtters innehåll av näringsämnen m m*	50 000 kr Företag
Kostbanken	" -	Namn och adress på tillverkare och importörer av livsmedel	1 000 - 2 000 kr. Företag
Företagsregistret (P)		Uppgifter om tillverkare och importörer av livsmedel: - namn och adress* - tullkapitelnummer - verksamhetsinriktning - årsproduktion - importvolym	

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
STATENS NATURVÅRDSVERK Swedish Environmental Research Index (SERIX)	Säljes via ARAMIS	Bibliografiska uppgifter om projekt och rapporter inom miljöområdet*	Startade i juli 1985 Forskare m fl
STATENS VÄGVERK Vägatabank	Instruktion	Uppgifter om väglängder - bredder, broar, trafikolyckor m m*	150 000 kr. Transportföretag, försäkringsbolag, Volvo, privatpersoner
STATISTISKA CENTRALBYRÅN 420 register	Bl a SCBs instruktion, BASUN-förordningen	SCB tillhandahåller i sin uppdragsverksamhet uppgifter i form av statistiska bearbetningar. Uppgifter om enskilda tillhandahålls ur allmänna företagsregistret och Äktenskapsregistret. Efter prövning enligt 9 kap 4 § sekretesslagen lämnas uppgifter ur centrala företagsregistret, lantbruksregistret, registret över dödsorsaker samt även andra uppgifter i aidentifierad form.	58 milj kr. Kan inte indelas i olika kategorier av enskilda

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING	Uppdragsverksamhet enl verkets instruktion	Uppgifter om brunnar*	75 000 kr. Företag, forskare, enskilda
Brunnsarkivet			
SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET	SLUs anvisningar, uttalande i budgetprop	Uppgifter om skog och markanvändning*	40 000 kr. Skogsföretag, forskare o dyl
Riksskogstaxeringen/ SKOGBAS	Samråd med delegationen för vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning	Uppgifter om lantbruksliteratur och om forskningsprojekt*	4 800 kr. Bibliotek, konsultföretag, forskare
Katalog- och söksystem (LUKAS)			
Abonnentregister	I samråd med avdelningsprefekt	Namn och adress och intresse av utsändning av skrifter	Ett uttag om 40 adresser har förekommit
SVERIGES METEOROLOGISKA OCH HYDROLOGISKA INSTITUT	SMHI:s instruktion	Oceangrafiska och hydrologiska data*	495 000 kr. Konsultbolag, hamnar, redierier, försäkringsbolag, fiskodlare, forskare, fiskodlare, forskare, anläggningsföretag m fl
Svenskt vattenarkiv	" -	Meteorologiska data*	
Meteorologiska data			

Myndighet, systemnamn P = personregister	Hur har försäljningen beslutats	Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?	Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak
TELEVERKET			
Frekvensregistret (P)	Inom frekvensförvaltningen	Namn och adress* Sändningsplatt Frekvens Tekniska parametrar	5-10 000 kr. Radioföretag
Katalogregistret (P)	Beslut av verket	Namn adress tel nr*	3 milj kr. Huvudsakligen företag som ger ut lokala telefonkataloger. Dessutom tidningar och försäkringsbolag.
Abonnentordersystem TAD 1 (P)	Avtal med SOS Alarmering AB	Namn* Gatuadress* Postadress Utrustningsuppgifter Prisuppgifter	200 000 kr. SOSAB (för länsalarmeringscentralernas verksamhet)
TRAFIKSÄKERHETSVERKET Centrala bilregistret (P), centrala kortregistret (P), yrkestrafikregistret (P) och parkeringsanmärkningsregistret (P)	TSVs instruktion, budgetprop	I huvudsak säljs ägareuppgifter selekterade efter önskemål	14 milj kr. Bilindustrin, försäkringsbolag, direktreklamföretag m fl

<p>Myndighet, systemnamn P = personregister</p> <p>UNIVERSITETEN</p> <p>STUDOK (P)</p>	<p>Hur har försäljningen beslutats</p> <p>Inom resp universitet</p>	<p>Vilka uppgifter i registret har myndigheten tillgång till? Vilka uppgifter säljs (*)?</p> <p>Uppgifter om studenter: - personnummer - namn och adress* - behörighetsuppgifter för högskolestudier - antagningsuppgifter för linjer - examen på högskolenivå - närvaro och resultat</p>	<p>Intäkter/år. Kundkategorier i huvudsak</p> <p>Sammanlagt 35-40 000 kr. Fackliga organisationer, industrier, reklamföretag m fl</p> <p>30 000 kr. Reklamföretag, banker fackliga organisationer</p>
<p>UNIVERSITETS- OCH HÖGSKOLEARBETET</p> <p>Centralt system för antagning till högskoleutbildning (H75) (P)</p>		<p>Alla uppgifter som behövs för antagning. Endast namn- och adressuppgifter säljs, selekterade efter önskemål.</p>	

Bilaga 3:1

Sammanfattning av riksförsäkringsverkets svar på frågorna om vilka uppgifter i register som verket har tillgång till och vilka därav som säljs

Bidragsregistret

Registret används för att administrera allmänna barnbidrag, flerbarnstillägg och bidragsförskott samt till att förmedla underhållsbidrag. Registret omfattar, förutom de barn för vilka bidrag utgår, även mottagare av bidragen. Beträffande barn med bidragsförskott registreras även den underhållsskyldige. Dessutom registreras vårdnadshavares maka/make eller, i vissa fall, sambo. I övrigt innehåller registret i huvudsak uppgifter om utbetalt belopp, kontonummer där pengarna satts in och, beträffande underhållsskyldiga, uppgift om skuld, införselbelopp och kravåtgärder.

Pensionsregistret

Registret används för att administrera utbetalningen av allmän pension. Registret omfattar alla personer som har ålderspension, förtidspension/sjukbidrag, änkepension, barnpension, handikappersättning, vårdbidrag, hustrutillägg, kommunalt bostadstillägg eller barntillägg. Beträffande dessa personer registreras även nationalitet. Dessutom registreras uppgifter för uträkning av skatt och utbetalt belopp.

Sjukförsäkringsregistret

Registret används för att administrera sjukförsäkring, föräldraförsäkring, utbildningsbidrag, studiepenning, dagpenning till värnpliktiga m fl samt frivillig sjukpenningsförsäkring. Registret omfattar alla som är inskrivna i försäkringskassan, d v s i princip alla som bor i Sverige och som har fyllt 16 år. Registret omfat-

tar också barn upp till 12 års ålder. Beträffande alla dessa registreras personuppgifter. Registret innehåller bl a inkomst- och skatteuppgifter till grund för beräkning av ersättning och uppgifter om ersättningsärenden. När t ex någon är sjuk eller har föräldrapenning registreras under vilken tidsperiod som ersättning utbetalats. Sådana uppgifter sparas tre år efter att ärendet avslutats

Statistik- och forskningsregister

Härmed avses läkarregistret och tandläkarregistret. I dessa finns bl a personuppgifter, uppgifter om praktikform samt yrkesuppgifter, såsom legitimation, specialitet och, beträffande offentliganställda, uppgift om anställning. Vidare finns uppgifter om utförd behandling, t ex beträffande läkare antal besök, antal telefonrådfrågingar, antal laboratorieanalyser och beträffande tandläkare uppgifter om arvoden och arbetad tid.

Riksförsäkringsverket har framhållit att myndigheten inte säljer några uppgifter av ekonomiska skäl men att den enligt offentlighetsprincipen är skyldig att lämna ut uppgifter.

Bilaga 4

Sammanhållning av enkätsvar från kommuner

Kommun, systemnamn	Hur har utlämnandet beslutats	Vilka uppgifter efterfrågas	Intäkt/år. Kundkategorier i huvudsak
MALMÖ Befolkningsregister, lö- neregister, konsumtions- avgiftsregister	Beslut av tjänsteman	Namn- och adressuppgifter	50 000 kr. Energiföretag forskare, fastighetsföre- tag
NORRKÖPING Personal- och löner- gister	Beslut av tjänsteman	Namn- och adressuppgifter	Omkr 5 000 kr. Försäk- ringsbolag
VÄSTERÅS KOMB-M	Beslut av kommunal nämnd	Koordinatuppgifter för po- lygonpunkter, gränspunk- ter, hushörrn m m	10 000 kr. Konsulter och entreprenörer inom bygg- nadsbranschen
LINKÖPING Register över kommunens befolkning Register över i kommunen anställd personal	Beslut av ekonomikontoret "- -	Namn- och adressuppgifter "- -	11 000 kr. Fackförening- ar, idrottsföreningar 3 000 kr. Tidningar, fackföreningar
ÖSTERSUND Debitering av hundskatt Rutin hos Kommun-Data	Inget kommunalt beslut	Uppgifter om hundar och hundägare	Ca 5 000 kr. Studieför- bund, djurskyddsförening- en

Statens offentliga utredningar 1986

Kronologisk förteckning

1. Översyn av rättegångsbalken 2. Högsta domstolen och rättsbildningen. Ju.
2. En treårig yrkesutbildning — riktlinjer. U.
3. En treårig yrkesutbildning — beskrivningar, förslag. U.
4. Bostadskommitténs slutbetänkande. Sammanfattning. Bo.
5. Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 1. Bo.
6. Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 2. Bo.
7. Militära skyddsområden. Fö.
8. Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten. Fi.
9. Ny lönegarantilag. A.
10. Enklare skolförfattningar. Del 1. Sammanfattning, författningsförslag. U.
11. Enklare skolförfattningar. Del 2. Motiv m.m. U.
12. Datorer, sårbarhet, säkerhet. Fö.
13. Påföljd för brott 1. Lagtext och sammanfattning. Ju.
14. Påföljd för brott 2. Motiv. Ju.
15. Påföljd för brott 3. Bilagor. Ju.
16. Vägar till effektiv energianvändning. I.
17. Framtid i samverkan. Del 1. C.
18. Framtid i samverkan. Del 2. C.
19. Aktuella socialtjänstfrågor. S.
20. Barns behov och föräldrars rätt. S.
21. Barns behov och föräldrars rätt. Sammanfattning. S.
22. Riksbanken och riksgäldsfullmäktige. Fi.
23. Aktiers röstvärde. Ju.
24. Integritetsskydd i informationssamhället. Ju.
25. Kontroll av livsmedel. Jo.
26. Åklagarväsendets lokala organisation m.m. Ju.
27. Folkets främsta företrädare. Ju.
28. Folkstyrelsen under krig och krigsfara. Ju.
29. Fastighetsbildning 4. Förrättningsförfarande och boendeinflytande m.m. Ju.
30. Vapenfrutbildningen i framtiden. Fö.
31. EFU 87.1
32. EFU 87. Bilagedel. 1.
33. Framtid, huvudbetänkande. Ju.
34. Framtid, bilagedel. Ju.
35. Handel med teknisk sprit m.m. S.
36. Samernas folkrättsliga ställning. Ju.
37. Reavinst, aktier och obligationer. Fi.
38. Förvärv av nya småhus. Ju.
39. Skatteutredningar. Fi.
40. Utgiftsskatt. Teknik och effekter. Fi.
41. Utgiftsskatt. *Ej utk.* Fi.
42. Bränsle- och drivmedelsberedskapen under kriser och i krig. I.
43. Befrielse från värnpliktstjänstgöring. Fö.
44. Staketmetod för beskattning av handelsbolag. Fi.
45. Bibeln — Tillägg till gamla testamentet. C.
46. Integritetsskyddet i informationssamhället 2. Ju.

